

Ante Tomić ZABORAVIO SAM GDJE SAM PARKIRAO i druge priče **Šum na srcu forsokome kokeru i luškon goniču** 1U hrpi zgužvane posteljine na razvučenome trosjedu, u šest sati ujutro leže Davor i Barbara. To je njezin stan, na zadnjem katu zgrade s pet katova, pod betonskom pločom koju noćna svježina sada u srpnju ne stigne ohladiti. Ona drijema sklupčana na boku, a on je budan. Možda stoga što je bio uznemiren prisutnošću druge, zapravo mu nepoznate osobe, loše je spavao prethodnu noć.

Najprije je bio mrak kad se probudio. Predmeti u sobi stolica i stol sa svjetiljkom na njemu, hrpa poslaganih knjiga na podu i fotelja - bili su tek sjene neodrediva oblika, crne neprozirne mase u uglovima. Njihova pojava činila ga je pomalo tjeskobnim... Tri mjeseca ranije tako je pred zoru, na stražarskome mjestu broj četiri, u jednome glibavom rovu pokrivenom deblima i nabijenom zemljom zurio u crni početak šume dvjestotinjak metara dalje, na drugoj strani udoline. Još i sada može u nosnicama osjetiti miris vlažne zemlje i poljskog cvijeća, ljeskova granja kojim je rov bio maskiran. Bilo je tiho tada, tek su ptice uznemireno cvrkutale, i bilo mu je hladno. Dobro je, pomislio je Davor umorno. Sada je dobro...

Onda se umotao u plahtu i ponovno zaspao. Probudio ga je kamion s novinama ili možda onaj iz pekare. Već se bilo razdanilo. Ne osjetivši ni trun želje stao je djevojku odsutno maziti po stražnjici.

"To nisam ja", kazala je Barbara u jednome trenu. Iznenadilo ga je što je i ona budna pa se gotovo prepao i maknuo ruku. "To nisam ja", ponovila je cura, "to je samo tijelo."

"Sranje!" kazao je Davor pa ustao i gol se uputio u kuhinju. Otvorio je frižider i od hladnoće što ga je zapahnula iz njegove nutrine oznojena mu se koža u trenu naježila.

"Sranje!" ponovio je ugledavši komadić osušenog sira, sparušenu mrkvu i dva limuna. "Nemaš ništa za jelo!?" viknuo je djevojci.

"Ja jedem svaki drugi - svaki treći dan!" odgovorila je ona. "I ne jedem meso!"

"Pa kako izdržavaš?" upitao je muškarac, sada na vratima dnevne sobe.

"Duhovna bića trebaju samo duhovnu hranu!" rekla je cura ponosno. Prekriživši ruke na velikim sisama smiješila mu se kao da je djetetu otkrila nekakvu neobičnu, a zapravo banalnu istinu. Ispružena na leđima, raširenih i u koljenima svinutih nogu besramno je izložila svoj spol njegovu pogledu. "To je samo tijelo", govorila je njezina pička.

"Samo duhovnu hranu?" reče Davor zureći u rečeni organ.

"Samo duhovnu hranu", potvrdi Barbara.

Ovu je čudnu djevojku upoznao prethodne večeri, nad gumastim bečkim odreskom u studentskom restoranu. Slučajno su sjedili za istim stolom, jedno drugome preko puta. Znatiželjno, a opet

nenametljivo, trudeći se da ne ispadne nepristojan, gledao ju je kako prstima iz bijele, izgrebane plastične zdjelice vadi komadiće rajčice i paprike (samo je salatu jela) i stavlja ih u usta svaki put zabacujući glavu unatrag kao da sjedi na zubarskoj stolici. Bila mu je poznata otprije, kao da ju je viđao na fakultetu. Šiljast, možda čak i malo prevelik nos, inače pravilno lice, svijetloplave, gotovo neugodno svijetloplave oči, blijeda put, smeđe obrve i plava kosa. Prekrasna plava kosa - dugi i gusti, divlji uvojci bili su jedino lijepo na njoj. Velike su okrugle sise iza narančaste majice bez rukava bile izazovne (posebno kada se izvijala unatrag da spusti krišku rajčice u usta), ali ih nije mogao nazvati lijepima.

"Mmm!" promumljala je sklopljenih očiju u jednome trenu zadovoljno žvačući.

Davor je šutio.

"Mogu li pojesti i tvoju salatu?" upitala je iznenada.

"Zašto?" kaže Davor u prvi mah zapanjen ovom prisnošću.

"Gladna sam", kaže djevojka iznenada.

"Pa ne znam", veli Davor. "Imam bonova, hoćeš li da ti platim večeru?"

"Ne, ne, samo bih pojela ovo malo salate što ti je ostalo."

"Onda uzmi."

"Mogla sam se disciplinirati i preskočiti ovaj obrok, ne bi mi bilo prvi put", govorila je Barbara, "ali neki mi demon..." Baš tako je rekla - "demon"! - "...nije dao mira. Prava sam praska!"

"Pa ne znam", rekao je Davor, "meni se ne čini da si debela."

"Ne radi se o tome, nego o čišćenju", kaže Barbara. "Htjela bih se pročistiti, ponovno uspostaviti ravnotežu sokova u organizmu."

Studirala je filozofiju i arheologiju i bila onako samouvjereni i uvrnuta - ili barem afektirano uvrnuta - kako studentice filozofije katkad znaju biti. I sam je studirao filozofiju - premda više nije znao bi li sebe nazvao studentom - pa je znao takve cure. Sat kasnije u kafiću iza ugla bio je posve siguran da je u Barbarinu slučaju posrijedi autentično ludilo. Ali, bila je zabavna, privlačna i povremeno, kada bi zamro razgovor između njih dvoje i kada bi se pogledali preko šalice - ona je pila indijski čaj, on kavu - njezin je pogled bio ozbiljan, ispitivački i pun pritajene žudnje. Barbara je, čini se, samo u takvim trenucima bila poput ostatka svijeta.

"Vjerujem da svijest postoji nezavisno od materije", govorila je. "Puno toga je nama tu još nepoznato. Kako se, na primjer, čovjek samo snagom svoga uma može izliječiti od raka. Ili, recimo, kako to neki od nas svojim mislima mogu...", podigla je kavenu žličicu Davoru pod nos i pogledala ga značajno, "...iskriviti ovu žlicu."

"Ja to ne mogu", kaže momak pomalo zajedljivo.

"Ali neki ljudi mogu", veli Barbara. "Neki ljudi mogu čak i letjeti."

"Letjeti?"

"Moj guru, recimo", kaže Barbara.

"Tvoj - šta?!"

"Moj guru, moj učitelj. On je predsjednik The European Association of Yogie Flyers."

"European...V."

"Europsko udruženje jogi letača... Moj guru je predsjednik."

"I leti!?!... Ko Supermen!?"

"Leti!" kaže Barbara ozbiljno. "Prekriži noge u 'lotus' položaju, počne pravilno disati, očisti svoj um i podigne se iznad tla."

"Koliko visoko?"

"Dvadeset - trideset centimetara." "Jebote!"

"Ili, recimo", nastavlja Barbara, "čovjek prestane disati i potpuno zaustavi rad srca." "Tko to?" "Pa moj učitelj." "Zaustavi rad srca?" "Potpuno!" "I ne diše?"

"Ne diše!"

Davor se zaustavio, gleda djevojku, ona gleda njega. Znae već kako ga gleda. E, pa tako gleda i on nju. Sve je sigurniji i ona je sve sigurnija... U jednome času on jagodicama dotiče njezine prste i, kao da je to nekako normalno, ukrštava ih sa svojim i stišće. Ona se ne buni, ne izvlači ruku. Njihovi se prsti grle i hrvu na staklenoj ploči stola. Prestali su disati. Poput onog njezinog gurua.

"A ti?" kaže Davor napokon, tek da nešto kaže. "Kako ti stojiš s tim vježbama? Možeš li, recimo, ti prestati disati?"

"Pa vjerojatno bih mogla", reče Barbara gledajući ga netremice, kao da joj je nešto posve drugo na pameti. "Samo što se bojim..." veli ona. "Znaš, imam šum na srcu."

"Šum na srcu?" kaže Davor tupo.

"Da."

Pomalo od strasti, a pomalo i od nervoze, Davor bezdušno mijesi djevojčinu ruku i samo poslušno kima glavom. Sto sad? Prolazi cijela jedna minuta, njihovi se prsti ne prestaju igrati.

"Jesi li čitao Sveta krv, sveti gral?" upita Barbara.

"Prvi put čujem."

"To je genijalna knjiga. Mogu ti posudit... Mislim, možeš doći k meni da ti posudim", spetlja se cura.

"Nema problema", veli Davor spremno.

Desetak minuta kasnije već su na ulici, još uvijek se drže za ruke. Ona ima crveni ruksak od nepromoćiva platna s ušivenim znakom yina i yanga, ne stanuje daleko. Topla je ljetna večer, kroz osvijetljene se izloge vide čistačice kako ribaju podove zatvorenih dućana. Iz stanova se čuju televizori i zveckanje

posuda, iz jednog kafića Sex Pistohi. "Nema problema!" misli Davor bjesneći na vlastitu šepRTLjAVost. "Kako sam mogao kazati 'nema problema'? Pa to je čisti idiotizam!"

"Ovo je moja zgrada", kaže Barbara odjednom. "Nema problema", reče Davor.

U dizalu su se, u jednome trenu i iznenada, kao da im je netko dao znak, zagrlili i stali pohlepno ljubiti gurajući jezike jedno drugome u usta. Ona ga grize za obraze, uske, vrat i rame što je izvirilo kada mu je rastegla majicu. Zabada mu nokte u rebra i stražnjicu. Čupa ga za kosu. Ulaze u njezin stan, u predsoblju na zidu je vješalica od jelenskih rogova teško je odrediti jesu li rogovi pravi ili plastični - goblen s prizorom lova, zrcalo u okviru od tamnog drva, prašnjavi luster s dvije žarulje ima sjenila od bijelog stakla u obliku ljiljana. Po svemu, stan je namješten još prije tridesetak godina. Davor, međutim, sve to sada ne primjećuje.

Barbara stenje i cvili, neartikulirano više, predaje se bez imalo srama i očito jako uživa. Davoru je sve to, valja priznati, premda ima već dvadeset i šest godina, poprilična novost. Nakon duge veze nedavno je prekinuo s jednom curom, sramežljivim stvorenjem koje se svlačilo samo u mraku. Njihovi, u posljednje dvije godine sve rjeđi, bolni i mučni snošaji nju su dovodili do suza, a njega do očajnog bijesa, nakon kojega je naposljetku posve iščezlo kajanje. Te tužne epizode bile su zapravo svo njegovo erotsko iskustvo pa se sada ne može načuditi koliko toga zna ova uvrnuta djevojka što ju je večeras upoznao, a koja ni dvadesetu nije napunila. Grli je pomahnitalo, ushićeno ljubi njezin bijeli vrat, zavlači prste u kosu i...

Čekaj malo! Što je sad ovo?!

Njezini krasni plavi uvojci ostali su mu u ruci i beživotno ovjesili. Čini mu se kao, kao... kao da drži mrtvog pekinezera. Užasnuto kriknuvši otima se iz zagrljaja.

"Perika", kaže tiho nepoznata djevojka, gotovo posve izbrijane crne kose. Da nema tako velike grudi pomislio bi da je dječak. "Nekad nosim periku", veli ona smiješeći se.

Davor, još uvijek pomalo u šoku, sjeda u fotelju. Stavljja vlasulju na niski stolić. Ne znajući kako da postupa s takvim predmetom, vrlo je pažljivo spušta.

"Jesi li razočaran?" pita ga Barbara. "Ja sam uvijek razočarana kad je skinem."

Davor gleda djevojku koju je večeras upoznao u studentskom restoranu nad gumastim odreskom i uvelim prženim krumpirićima. I nije razočaran. Djevojka, doduše, nije ni približno onako privlačna kao s vlasuljom. Dapače, ružna je, nekako dirljivo ružna. Ali, uzbuđuje ga promjena njezina izgleda, možda zbog toga što se tako jako uplašio, strahovito ga je uzbudila.

"Dođi", reče on, a glas mu podrhtava kao da nikada nije bio sa ženom.

Ona se svlači pred njim. Kratke platnene hlačice i bijele, obične bijele gaćice. Narančastu majicu bez rukava i bijeli sportski grudnjak od lasteksa zajedno skida preko izbrijane lubanje. Ima uistinu goleme sise. Davor ni u časopisima nije baš često viđao tako velike sise. Uzima ih u ruke dok ga ona opkoračuje, ljubi joj bradavice, grize ih. Ona muklo ječi.

Kasnije će se i on skinuti i leći na trosjed koji je ona razvukla i pokrila plahtama. Ona će ga zajašiti, uzeti njegov ud i on će se začuditi kako je lako ući u ženu. Slušat će njezine krikove u strahu da ih netko ne čuje dok ona svršava jednom, dvaput, treći put...

"Evo me opet", samo bi ga upozorila iz mraka sve brže i brže izvijajući kukovima. Cijelo joj se tijelo treslo kao da ima groznicu. Puhala je i jecala, vriskala kao djevojčica, posve slobodna u svojoj putenosti. Pred prozorom punim mjesečine vidio je tek crnu siluetu njezine obrijane glave. Doimala se kao glava nekog čudovišta, nekakvog golemog gmaza koji urla u samrtnom hropcu. Dugo mu je trebalo da svrši. Toliko je bio zapanjen da je gotovo zaboravio na orgazam.

Onda su oboje zaspali i još jednom, u polusnu (toga se slabo sjeća) još jednom poševili. Potom će se on probuditi i gledati crne neprozirne sjene u uglovima i sjetiti se onoga praskozorja na stražarskom mjestu broj četiri. Mirnog proljetnog jutra ispunjenog mirisom vlažne zemlje, poljskog cvijeća i ljeske, koje je prekinuo topnički napad što je trajao tri dana i tri noći. Nepodnošljiva tri dana i tri noći u bunkeru pod zemljom, kada je jeo pljesnivi kruh i bezukusne sardine, nekakav industrijski kolač s marmeladom...

Sada, nekoliko sati kasnije, ona leži raskrečenih i u koljenima svinutih nogu i njezina pička veli:

"To je samo tijelo."

"Fino", kaže Davor zadovoljno.

"Digao ti se", primjećuje Barbara.

"Baš zato i kažem da je fino", reče Davor.

2.

Kad su mu prvi put došli i čušnuli ga, bio je postiden. Dvojica su bila: jedan šutljiv i mračan, visok, krupan, izbrijane lubanje, kao vol u jarkocrvenoj trenirci, drugi nizak i nabijen, bez prednjih zuba, razmetljiva držanja. Taj ga je čušnuo. Bilo je to ponižavajuće - postupali su s njim kao s djetetom.

"Kakav je to način", pomislio je Mirko. "Odrasle se muškarce ne šamara."

Misao mu je prekinula druga pljuska krezubog.

"Mivko, nemoj se igvat", protepao je frajer. "Nemoj se igvat. Ovo nije zajebancija."

"Mivko" je gotovo pocrvenio od neugode. Dva su šamara, međutim, bila mila majka prema onomu što je uslijedilo. Dva mjeseca kasnije ista su mu dvojica bezdušno smrskala nosnu hrskavicu.

"Mivko, Mivko...", govorio je mali zabrinuto kao da ga žali.

Mjesec dana kasnije krupniji ga je tako mlatnuo šakom da mu je rasjekao uho.

"Mivko", slušao je ojađeni ugostitelj dok mu se mutilo pred očima. "Mivko, kvatak si više od sto somova. Požuvi!"

Te je noći na nebu bio krasan pun mjesec. U noći sljedećeg uštapa Mirko je naglavce visio sa stropa nekakve gimnastičke dvorane. Luna je sjala kroz visoke prozore zaštićene rešetkama i bljeskala na lakiranom parketu, dok su ga dvojica njegovih svirepih znanaca tukla okruglim štapovima.

"Mivko, šta tebi ovo tveba. Ajde, isplati nas pa smo mivni i ti i mi."

Nikada nije čuo visokog kako govori. Niskog više nije želio čuti. Nikada dosad nije osjetio takav strah. Gdjekad, kada bi ostao sam, iznenada i posve bezrazložno, bez da je razmišljao o svojoj nesreći, suze bi mu stale teći niz lice. Toliko se bojao. Pedeset tisuća maraka posudio je od Frane Konja s kamatom od dvanaest posto mjesečno prije gotovo godinu dana. Sada je dugovao više od sto dvadeset i nije imao nikakvih izgleda da ih vrati. U svojim osobito mračnim raspoloženjima pomišljao je čak na samoubojstvo. Pomišljao je, doduše, i na ubojstvo, ali za to nije morao biti osobito mračno raspoložen. Nije, naime, mogao vjerovati da su se zbivanja jednostavno urotila protiv njega. Ne, iza njegove je nesreće stajao neki, još mu doduše nepoznat, ali vrlo konkretan zlotvor.

Jer, što se dogodilo? Najprije je dozvolu za rad restorana čekao tri mjeseca duže nego što je očekivao i što bi uopće bilo očekivano. Onda je, nakon samo mjesec i po dana rada "Krokodila" (kako se restoran zvao), dvoje gostiju od pokvarene majoneze dobilo salmonelu. Uslijedila su dva tjedna nerada blagoslovljena pečatom sanitarne inspekcije na vratima, a i novinari su se bili krvožedno raspisali o tome. Napokon, netom ponovno otvoreni ugostiteljski objekt, iz Mirku posve nerazumljivih razloga, sustavno su razorile uniformirane osobe za koje se, kako je tvrdila vojna policija, nije moglo ustanoviti kojoj postrojbi pripadaju.

Sve je propalo. Jacques, francuski kuhar što ga je bio zaposlio, sućutno mu je bez riječi stisnuo ruku i odletio u toplije krajeve. Konobari su, pak, bili domaći ljudi pa su otišli bez pozdrava. Na kraju mu je i žena nekamo otperjala pa je sada nema, evo, već više od deset dana. Neki su je vidjeli na večeri s jednim estradnim menadžerom i pohitali ga obavijestiti o tome, ali Mirko nije bio nimalo gnjevan. Bio je samo malo tužan kada je posljednji put preletio pogledom po još

neraščišćenom kršu u unutrašnjosti restorana: slomljenim pločama stolova, poderanim zavjesama i stolnjacima, prevrnutim sanducima humusa s već osušenim lončanicama, zdrobljenom staklu boca, čaša, tanjura i zrcala. Posve besmisleno podigao je jednu oborenu ali neoštećenu stolicu i postavio je na noge. Izašao je i zaključao. "Seeyou later aligator", zapjevušio je tiho. "Wonder ivhile crocodile."

U subotu u tri sata poslije podne "Afrodita" je prazna i zatvorena za goste. Jedan konobar briše pivske čaše i natiče ih na žičani stalak iznad šanka, drugi za blagajnom broji novac, a treći ispružen na klupi u jednome separeu čita Zagora. Drugoga osoblja još niti nema. Lokal će se, uostalom, otvoriti tek u sedam, a istom između jedanaest i tri ujutro ovih dvjestotinjak četvornih metara mramora, mjedi i ogledala ispunit će gosti: obrtnici, šverceri, nogometaši, visoki časnici, odvjjetnici i manekenke. "Afrodita" je takvo mjesto.

Frane, vlasnik "Afrodite", s prosijedim čekinjama na mesnatim obrazima, debeo je i krupan četrdesetogodišnjak u modrobijeloj Taccbinijevoj trenirci. Teško je kazati zašto ga zovu Konj. Sjedi na visokom stolcu za šankom, zakrvavljenih očiju, ? još težak i omamljen od sna, budući da je prije samo pola sata ustao. Crnu, na čelu prorijeđenu kosu nečim je nauljio i sitne uvojke pomno začušljao prema zatiljku. Sada gleda kako se tableta kalcija i vitamina C - sjajna stvar za mušku snagu, tvrdi Frane - šumeći rastapa u čaši vode. Čini se kao da se uopće ne obazire na Mirka.

"Možemo se nać sutra ili prekosutra, kad god hoćeš", veli Mirko, "pa da to riješimo."

"Sta da riješimo?" kaže Konj bunovno, kao da je posve prečuo desetak minuta Mirkova izlaganja.

"Pa to..." veli Mirko zbunjeno. "... To da prenesem papire od restorana na tebe."

"Ti meni daješ svoj restoran!?" kaže Frane začuđeno. "Ti meni?!" Mirko ne zna što bi rekao. Prijenos vlasništva na koji sada pristaje bio je, u slučaju da on ne uspije vratiti dug Frani Konju, dio dogovora između njih dvojice. Kako je njihov odnos bio uređen i nekakvim pravno valjanim ugovorom, Konj bi imao pravo sudskim putem zatražiti zapljenu njegove imovine. Restoran bi, dakle, Mirku prije ili kasnije i legalno bio oduzet, samo što bi on dotad popio tko zna koliko batina.

I što se Konj sada ima iščuđavati?! Lihvar stisnu oči, a lice mu se iskrivi dok je pio rastopljenu tabletu. Valjda mu mjehurići ulaze u nos.

"Slušaj ovamo...", veli on napokon. "Meni ne treba tvoj restoran. Sta će on meni?" kaže Frane Konj pa lagano hvata Mirka za nadlakticu i vodi ga da sjednu za jedan stol. Sve se to doima vrlo prijateljski. Iz džepa trenirke on vadi duhan za motanje, papiriće i zlatni zipo, tamne naočale u zlatnom

okviru. Sjeo je, smotao cigaretu i dodao je Mirku, zapalio mu pa sada mota sebi.

"Ti meni daješ svoj lokal?" kaže lihvar i nasmije se usiljeno. Liznu cigaretni papir i zalijepi ga, pripali. "A zašto ja tebi ne bih dao svoj lokal?" veli on ispuštajući dim kroz nos. "Evo ti", kaže Frane Konj pa raširi ruke pokazujući na unutrašnjost "Afrodite", "evo ti sve ako hoćeš pa radi. Meni je ovo ionako samo gubitak... Iskreno ću ti reć - da nije jedne stvari, ja bih odmah zatvorio... Ti znaš koja je to stvar?"

Mirko to, naravno, zna.

"Je li znaš?... Ajde, reci da znaš... Zašto ja držim ovo mjesto?"

"Nemam pojma."

"Kurac! Nemoj lagat - znaš! Zašto ja držim ovaj lokal? Reci, neću ti ništa."

"Za pranje love", veli Mirko nevoljko, iznerviran od maltretiranja.

"Tako je", složi se Frane Konj. "Ja držim ovaj kafić samo za pranje love... E, sad, šta ti misliš, da ja imam toliko prljavih para da mi trebaju dva kafića za pranje?.. Ti misliš da meni trebaju dva lokala? E, pa ne trebaju mi, prika moj, nisam ja toliko bogat. A ni ugostiteljstvo me baš ne zanima. Gledaj šta mene zanima. Pogledaj gdje je lova... Pogledaj tamo...Ono je lova!"

Lihvar pokaza na "ono": momka na drugome kraju "Afrodite", posve običnog kratko ošišanoga momka u trapericama i majici kratkih rukava. Ništa u njegovoj pojavi ne odaje zbog čega ga Frane Konj drži tako vrijednim.

"Tip ga je kupio prije godinu i po i dao pedeset i pet somova maraka za nj. Sada on vrijedi pola milijuna. Pola milijuna sad, a dogodine, ako ne bude nikakvih ozljeda...", Frane Konj kucnu u staklenu ploču stola, "...dogodine ga njegov menadžer može prodat za milijun i po u neki španjolski ili talijanski klub. To je biznis u koji bi valjalo uć, a ne ovo što ti i ja na sitno muljamo... Ej!" viknu lihvar iznenada konobaru koji je upravo prilazio nogometašu ovoga trena vrijednom pola milijuna maraka, a u perspektivi tko zna. "Sta mu to nosiš?!"

"Viski!" kaže konobar.

"Ništa! Nosi to natrag!" viče Frane Konj. "Donesi mu multivitaminski sok!"

"Koja je to fora!?" veli nogometaš zbunjeno. "Daj mi viski!"

"Nije fora", neumoljiv je Konj, "nego ti u mom lokalu ne smiješ popit ni kap alkohola."

"Zašto?"

"Zato jer smo tvoj menadžer i ja ko dva brata", objasni Frane. "Ako se ti sutra, nedajbože, propiješ i zajebeš karijeru, ja ne želim imat ništa s tim. Tebi svaka čast, pij koliko oćeš, ali ne u mom lokalu. Ja svoga brata želim pogledat u oči i kazat

mu: 'Ja ti nisam dušmanin!' Kapiši? Popij jedan multivitaminski sok - od njega ti se bolje diže... Evo, vidiš", kaže on sada Mirku, "na sve moraš mislit... Nego, da se mi vratimo na naš posao. Najprije bih volio da shvatiš jednu stvar - ja ti nisam neprijatelj. Doduše, ja sam ti posudio pare, a ti si bio bezobrazan pa si me zaboravio, ali nećemo sada o tome. Ja sam ti to spreman oprostiti..."

Sa slavom predstavnika militantnijeg dijela hrvatske političke emigracije u Njemačkoj, Frane Maretić nadimkom Konj u gradu se pojavio po prilici godinu dana prije rata. Po opskurnijim se novinama tada producirao upravo bjesomučnim šovinizmom i vojničkom vještinom svladanom u terorističkim kampovima. U ono kaotično vrijeme početaka hrvatsko - srpskih sukoba čak je i naoružao dvadesetak ljudi i s njima napadao blokirane vojarne JNA. Sebi je bio dao čin pukovnika, stanovito ga je vrijeme javnost smatrala junakom.

Onda se saznalo da je Maretić po cijeloj Evropi provaljivao u zlatarnice i da je zbog toga robijao u Belgiji. Neki su, pak, emigranti tvrdili da je bio špijun jugoslavenske policije. Potom su one iste novine koje su ga svojedobno slavile kao borca za hrvatsku stvar, optužile da se obogatio švercajući oružjem. Na koncu je vojna policija razoružala njegovu postrojbu, a on je skinuo uniformu i otvorio kafić.

"... Jebi ga, kod tebe u restoranu ja nisam jeo ni smrznutu ribu ni pokvareno meso i ja to znam cijeniti. Meni ni u kom slučaju nije u interesu sjebati jedinog dobrog ugostitelja u gradu. Je li tako?" pričao je Frane Konj Mirku. "I zato sam ti odlučio pružiti još jednu šansu. Ali pazi, ako sad zajebeš nema ti spasa. Jesi li spreman za još jednu šansu?"

"jfpi ga", kaže Mirko zlovoljno, "nije mi jasno: pustiš le da me izlemaju ko vola u kupusu pa mi daješ još jednu šansu. Ne kužim zašto."

"Zato jer si glup", veli Frane Konj. "I ne zovi moje ljude majmunima. To nije lijepo... Ja te još jednom pitam - pazi, ovo je zadnji put - jesi li spreman na još jednu šansu?"

"Šansu za restoran?"

"Pa hvala kurcu da je za restoran. Šta se glupiraš, majmune jedan nezahvalni", ljuti se lihvar. "...Evo, zaboravit ću šta sam rekao i pitat te još jednom: Jesi li spreman? Dajem ti još jednu šansu? Da ili ne?"

"Da!" kaza Mirko.

"Odlično! A sada da se dogovorimo oko detalja", kaže Frane Konj zadovoljno. Uzima vrećicu s duhanom, zippo i tamne naočale pa ustaje sa stolice.

"O kakvim detaljima se sad radi?" veli Mirko zbunjeno. "Ajde sa mnom, pokazat ću ti."

Pošli su svaki svojim automobilom - Frane Konj je kazao da je tako najbolje. Premda je dan bio vruć, na nebu su se gomilali

crni oblaci. Počela je padati sitna kiša. Kad su parkirali pred neožbukanom dvokatnicom na izlazu iz grada kapi su bile krupnije i gušće. Svaki je čas trebalo početi pljuštati. Izašli su iz auta na dvorište, gdje su u skorenom blatu bili utisnuti kotači nekog krupnijeg vozila. Vjerojatno kamiona koji je stražnjim dijelom virio kroz otvorena vrata velike garaže uz kuću. U visokoj suhoj travi u dnu dvorišta ležala je limunastožuta ohipinz. forda escorta. Pred balkonskim vratima na prvome katu visjele su šarene plastične vrpce.

"Zdena!" viknuo je Frane Konj "Zdena!"

Zdena se samo na tren pojavio iza balkonskih vrata s plastičnim vrpčama. Časak kasnije spuštao se vanjskim stubištem. U plastičnim natikačama, koje su mu očito služile kao papuče, skakutao je po rijetkim busenovima trave da ne ugazi u zemlju. Bio je u jarkocrvenoj trenirci u kojoj ga je i Mirko imao prilike upoznati. Radilo se, naime, o istome onom australopiteku koji mu je svojedobno šakom rasjekao uho i poslije ga mlatio u gimnastičkoj dvorani.

"Došao sam čovjeku pokazat robu", rekao je lihvar s prosjedim čekinjama na mesnatim obrazima.

Zdena je ispod spojenih obrva mračno pogledao Mirka. Vidjelo se da mu nešto nije pravo. Izgleda da je i inače bio šutljiv.

"Sve je u redu", objasnio je Konj. "On je naš čovjek. Poštar... Ajde, pokaži nam robu."

Dok se Zdena odgegao do garaže, upalio kamion i na rikverc ga izveo u dvorište, Mirko je tjeskobno razmišljao o značenju imenice "poštar" i što bi mogla biti "roba". Hoće li morati voziti ovaj kamion? Ako će ga morati voziti, nije bio siguran je li dobro ili loše to što on to ne zna. Tko zna o kakvome se poslu radi?

"Ajmo unutra", kazao je lihvar.

Tek što su ušli, spustio se pljusak. Zdena je zatvorio vrata garaže pa je bilo mračno. Dovukao je kabel sa velikom žaruljom u žicanome okviru na jednom kraju, okrenuo je i ona je zasvijetlila. Stubama su se spustili u pravokutan betonski jarak u podu. Na drugoj strani jarka, djelomice pokriven zgužvanim listovima novina i krpama s tamnim mrljama od motornog ulja, ležao je kotač nekakvog osobnog auta. Zdena pokupi krpe i novine i stavi ih sa strane, nogom gurnu kotač i dignu nekoliko jelovih dasaka koje su se sada ukazale. Dolje u rupi ležala je torba od modrog nepromočiva platna.

"Evo ga", prošapće Frane Konj pobožno i uze žarulju iz Zdeninih ruku. "Ovo je roba... Dođi da vidiš", obrati se Mirku, koji samo što nije zaboravio disati. Lihvar ga blago povuče dolje pa obojica čučnuše nad torbom u rupi. "Prenesi mi ovo preko granice u Austriju, i ja ti opraštam kamate", kaže Konj. "Opraštam ti kamate i dajem šest mjeseci da se središ. Šest mjeseci beskamatno."

Mirko muči.

"Jesmo li se dogovorili?" upita Frane Konj. Ugostitelj ustade. Pogleda Zdenu koji se osvijetljen s poda doimao poput mutanta ubojice iz niskobudžetnih horrorova. "Ne znam."

"Znaš kako to izgleda?" reče lihvar. "Ništa lakše. Ti sada ostavi auto ovdje, a Zdena će sakriti robu u njega. Bog je neće moć nać kad je on sakrije. Najvažnije je u svemu - ti nemaš veze s tim! Ja te sada sa svojim autom odvezem kući i ti si onda slobodan sve do sutra ujutro. Sutra ujutro auto te čeka pred vratima. Sjedneš u njega i pravac prema granici. U Grazu na jednom parkiralištu moraš se nać s tipom. Frajer ima plavu kosu i bradu, onako baš je germanski tip, i vozi crvenu vectru. Ti njemu robu - on tebi lov. A kad mi doneseš lov, tvoje kamate su otpisane i ja te ostavljam pola godine na miru da mi vratiš glavnicu. Samo glavnicu. Je li to okej?"

"Šta je u torbi?"

"Ne mogu ti reć. Još nisi unutra i ja ti ne mogu reć. Za tvoje dobro bolje je da ne znaš."

"Ne znam", kaže Mirko. "Bojim se."

"Sto posto je sigurno."

Čuje se kiša kako pljušti, auti s ceste, u garaži miriše benzin.

"Ne mogu", veli prezaduženi ugostitelj nakon nekoliko trenutaka razmišljanja. Ako se ona jadna aktivnost njegova mozga ukočena strahom može nazvati razmišljanjem. "Ne znam, ne mogu... Ajde ti meni uzmi restoran pa smo kvit."

"E, jebi ga, Mirko", kaže Frane Konj razočarano. "Jebi ga, nisam znao da si takva kukavica. Kako možeš tek tako odustat? Jesi li ti svjestan da se odričeš svoje sudbine? Tvoj restoran je tvoja sudbina, Mirko. Ti sad ostaješ bez restorana, dakle ostaješ bez svoje sudbine. A znaš li šta je čovjek bez sudbine? Kurac! Čovjek bez sudbine je goli kurac! U pizdu materinu, ako se za svoju sudbinu nisi spreman žrtvovat, ako za svoju sudbinu ti nisi spreman prebacit par kila heroína preko granice, onda ja zbilja ne znam..." Odjednom, Frane Konj zašuti i uhvati se rukom za čelo, dramatičan kao Hamlet iz amaterske kazališne družine. "U pičku materinu!" prošapće on. "U pičku materinu! Nisam ti smio reć da se radi o heroínu!... Nisam mu smio reć da se radi o heroínu", kaza sada lihvar Zdeni. "Morat ćeš ga ubit."

Zdeni se odnekud u rukama pojavi pištolj i on ubaci metak u cijev.

"U pizdu materinu, ljudi, nemojte se zajebavat!" zavapi Mirko. "Nemojte se zajebavat! Neću nikome ništa reć! Majke mi mile, neću nikome ništa reć!"

"Jebi ga, Mirko", kaže Konj. "Zao mi je. Ti nisi u igri, ništa te ne košta da odeš i otkucaš nas. Zapravo, kad malo bolje pogledaš, tebi i odgovara da nas otkucaš pa da nas pandurija

pokupi. Ako mi zaglavimo u Lepoglavi na par godina, ti nemaš nikakva duga, niko te ne zajebava. Puna šaka brade."

"Neću vas otkucat!" zacvili Mirko. "Dabogda umro ako vas otkucam."

"Bog ti može dat, a može ti i ne dat, Mirko", kaže Frane Konj. "U njega se ne mogu pouzdat. Kužiš, ja se mogu pouzdat samo u ljude koji su skupa sa mnom u govnama. Pa ako leti moja glava, leti i njegova. Kapiši?! Kako ja mogu vjerovat da ti nećeš sve izlajat, ako ti nisi u poslu? Mirko, žao mi je! Zdena..."

Orangutan u jarkocrvenoj trenirci podiže pištolj i uperi ga u Mirkovu glavu.

"Stani!" viknu Mirko. "Stani, pristajem!"

3.

Kada nije čitala filozofsku literaturu, obaveznu prema nastavnom programu fakulteta što ga je pohađala, Barbara je čitala Carlosa Castanedu, Hermana Hessea, Wilhelma Reicha i Sigmunda Freuda, Bhagavad Gitu, Tibetansku knjigu mrtvih, knjige o vuduu, reikiju, kabali, astrologiji, numerologiji, radiesteziji, makrobiotici, hipnozi, levitaciji i reinkarnaciji, svjedočenja osoba koje su doživjele kliničku smrt ili susret s izvanzemaljcima.

Davor već odavno nije čitao ništa. Prije više od dvije godine položio je posljednji ispit, jedno vrijeme bio u vojsci, a onda se zaposlio u pekari i za mizerne novce pet noći u tjednu, u potkošulji i s rukavicama od grube žute kože na rukama, skupljao vrele štruce kruha, kifle, slana ili slatka peciva s pokretne vrpce i slagao ih u gajbe. Sam je tako odlučio, nitko ga i ništa nije na to natjeralo. Dapače. "Prihvati se knjige, ostalo ti je samo šest ispita do diplome", govorio je njegov otac svaki put za ona dva ili tri puta godišnje kada bi otišao kući, u grad tek četrdesetak kilometara udaljen od grada u kojemu je studirao. Davor više nije želio razgovarati o tome.

Namjestio je opušak između srednjaka i kažiprsta i lansirao ga u provaliju između zgrada, dolje na pustu ulicu. S crkvenog tornja tuče pet puta, jara još ne popušta.

"Što ti misliš", vikne odjednom Barbara iz sobe, "je li Platon ikada bio u Indiji?"

Davor muči. Sto bi uostalom i kazao na pitanje "Je li Platon ikada bio u Indiji?" Bio je. Najprije na maturalcu, a onda puno kasnije na kongresu o upanišadama u New Delhiju.

"Pazi šta ovdje kaže", nastavlja cura, "da grešna duša seli iz tijela u tijelo. Pa to je reinkarnacija! Oni koji su se bili predali proždrljivosti, i raskalašnosti, i pijanstvu, i to bez ikakvog stida, ti, po svoj prilici, uzimaju oblik magaraca i sličnih životinja.* Davor ulazi s balkona u sobu. Barbara leži sklupčana kao mačka u fotelji, s knjigom na rukohvatu. Davor sjeda na pod kraj nje i ljubi joj bose noge.

"Nemoj, to me škaklje", kaže djevojka ne dižući pogleda s knjige.

"Šta to čitaš?"

"Fedona."

"Daj da vidim", veli momak pa uzima knjigu, gleda je neko vrijeme pa stade teatralno čitati karikirajući srbijanski naglasak: Ali u rod bogova nije dopušteno nikome ko nije negovao filosofiju i rastao se s telom u potpunoj čistoti; samo koje željan mudrosti srne tamo. Baš radi toga, dragi Simija i Kebete, oni koji valjano neguju filosofiju uzdržavaju se od svih telesnih požuda**... "A tako znači", kaže momak kao da mu je sinula neka lampica u glavi, "zato nema seksa. Uzdržavamo se od telesnih požuda zato što smo željni mudrosti. Nisam to od vas očekivao, kolegice."

"Daj, nemoj me zezat, sutra imam ispit."

"Sutra imaš ispit", kaže Davor zajedljivo. "Jaka stvar. Sutra imaš ispit."

"Meni je to važno", brani se Barbara.

"A ja? Ja ti nisam važan?"

"Važan si mi."

"Mo'š mislit", veli momak i ponovno izlazi na balkon, pali novu cigaretu. Bezzvoljan je, ne zna što bi sa sobom. Ne bi zapravo ništa. Ne bi se ni ševio. Prošlo je malo više od tjedna otkad je upoznao Barbaru, velik dio vremena sada provodi s njom. U svoju sobu u studentskome domu nije dolazio gotovo puna dva dana: prekjučer je u sumrak iz nje otišao u pekaru pa jučer ujutro došao ravno k njoj. Dva dana je s njom u zatvorenom prostoru. Kada nisu u krevetu, ona uči, a on dokono šeće od jedne do druge prostorije kao što zvižeri u zoološkom vrtu šeću od jedne do druge rešetke. Sinoć je ponovno išao raditi, večeras je slobodan.

"Večeras sam slobodan", misli on i upravo mu je užasna ta misao, jer zna da nema ničega što bi s radošću napravio u slobodnom vremenu koje je pred njim. "Mogao bih pucati sebi u usta", kaže Davor u sebi neozbiljno, gledajući obitelj koja se dolje na ulici, natovarena suncobranom, smotanim rogožinama i šarenim torbama s ručnicima, umorno vukući noge, vraćala s plaže. Prije nekog vremena tu je rečenicu izgovorio glasno pred svojim ocem.

"Ti ćeš se ubiti!?" kazao je tata začuđeno. Njegov tata, geolog ponosan na dril latinskog i grčkog koji je nekoć davno prošao u klasičnoj gimnaziji. "A ko si to ti, molit ću lijepo, da se ubiješ. Najviše mrzim kad se takvi jadnici ko ti stanu ubijati. Pogledaj se! Ti si, moj sinko, niko i ništa! Ti si pičkin dim! Ni fakultet nisi završio." "Tata, volim te", pomislio je Davor nježno. "Om!... Om!..." začulo se iz sobe, u kojoj je Barbara upravo bila počela s popodnevnom meditacijom.

Sjedila je na podu uspravljenih leđa i sklopljenih očiju. Noge je prekrižila, a ruke sa sastavljenim prstima i kažiprstima, kao da drži konce koje valja udjenuti u iglu, naslonila na koljena. Davor je odlučio ne prekidati pa joj napisa poruku: "Izašao sam, možeš me naći u 8 u Jazzu." Zamislio se načas i potpisao: "Tvoj minotaur." Pomislio je kako bi joj se to moglo svidjeti: mjera mitologije i mjera sirove spolnosti na koju bikovi obično podsjećaju. Posvojna zamjenica "tvoj", s druge strane, trebala je sugerirati da između njih dvoje ima i nešto više od tjelesnih zadovoljstava. Da njih dvoje nisu par koji se samo ševi, već nešto ozbiljnije i perspektivnije. Premda Davor nije bio nacistu s tim.

Izišao je na ulicu, kupio cigarete i razgledao naslove izloženih novina. Skupina Indiosa u šarenim pončima, tamnih četvrtastih lica (kao da ih je iz tamnog drva istesao neki kipar naivac), svirala je na trgu i u stankama između pjesama prodavala kasete i jeftini nakit od nizova sitnih plastičnih perli. Zastao je malo i slušao ih. Onda je pokušao zamisliti kako su se oni našli ovdje, na posve drugoj strani planeta od njihova sela u Andama, na ovome ratom izmučenom antipodu. "Baba, što bi ti napravila da ti dođe crnac na vrata?" upitao je jednom svoju senilnu baku. "Kako šta bi napravila?" začudila se stara. "Rekla bi mu: 'Ne dolazimo mi u vas, nemojte ni vi u nas.'" Indiosi, duge, pomno začešljane vrane kose zadovoljno su se cerili bijelim zubima.

U robnoj kući nije bilo gotovo nikoga. Prodavačice u ljubičastim kutama stajale su u skupinama i dokono brbljale. Ušao je tek da prošetava i razgleda robu i ostao duže nego je planirao zbog ugodne svježine od rashladnih uređaja. Dugo je gledao dugi sjajnozeleni štap za pecanje i poželio ga imati. Onda je pomislio kako bi mu štap za pecanje bio najbeskorisnija stvar na svijetu. U dobi od 26 godina, držao je, čovjek mora odustati od eksperimentiranja, mora odlučiti što želi, do kraja domisliti svoj život i očistiti ga od svega što ne pripada njegovoj naravi. U Davorovoj definiciji vlastita života nije bilo stavke "pecanje" i, premda nikada nije pecao, ta ga misao ražalosti.

Antene na zgradi preko puta već su zabadale svoje oštre češljeve u grimizno sunce. Na autobusnoj postaji stajalo je desetak lica. Davoru se učini poznatim mišićav dvometraš, gotovo na golo ošišan frajer u crnoj majici bez rukava, u trapericama i crnim vojničkim čizmama, neobičnoj obući za ovo doba godine. Stajao je okrenut leđima, Davoru u kontralihtu, nekoliko metara dalje, tik do kolnika. Odjednom se on stade vrlo čudno ponašati: podignu ruke iznad glave, a onda ih postrance, mašući kao oni mornari sa signalnim zastavicama, spusti i široko raskrili. Potom, razgibavajući valjda vratne mišiće, spusti glavu na prsa, zabaci je unatrag, pa nalijevo i

nadesno, kao da mu je voda ušla u uši pa je sada izbacuje. Ponovio je to nekoliko puta, a onda se osvrnuo oko sebe. Davor ga tada prepozna. Roki! Roki Sirovina! Siroče, htio bi privući pažnju na sebe. Izgledao je, međutim, previše robusno da bi ga itko želio primijetiti. S kratko ošišanim nametljivcima u vojničkim čizmama bolje je ne imati nikakva posla, rezonirali su ljudi glumeći zamišljenu odsutnost. Bili su posrani od straha i Davoru se to - zvuči čudno, ali je tako - baš svidjelo. Odluči stoga ne javljati se Rokiju. Barem ne odmah.

Roki tada iz stražnjeg džepa hlača izvadi nekakav papir i raširi ga. Umjesto da sagne glavu i čita kao sav normalan svijet, s papirom u visini trbuha, on ga podignu pred oči i malo ustranu. Da svi vide o čemu se radi. Nitko, naravno, ne želi vidjeti. Ljudi na autobusnoj stanici slaboumno zure u opuške na pločniku, u čips koji je netko prosuo, mrlje od žvaka i poništene biljete, tako da samo Davor zna da list u Rokijevim rukama ima znak Hvidre u zaglavlju. Roki negodujući odmahuje glavom kao da se buni protiv nečega što čita. Puše bijesno. Naposljetku čak i pijunu.

"U pičku materinu!" viknu on. Nitko ni da bekne na to. Civili uvlače glave u ramena skrivajući se kao kornjače. "U pičku materinu!" kaže Roki sada najbližemu. Muškarac u šarenim bermudama i s tamnim naočalama zuri preda se, pravi se kao da mu nitko ništa nije rekao. "U pičku materinu, pogledaj ovo!" ponovi Roki pa priđe frajeru i već je na dvadesetak centimetara od njegova lica. Svijet se razmiče oko njih dvojice: ako Roki krene tući tipa nije zgodno biti u blizini. Ali Roki, čini se, ne kani se fizički obračunavati ni sa kim. Pokazuje na papir ovome u bermudama:

"U pičku materinu", kaže on, evo, već četvrti put, "pazi ovo: jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet..." frajeru se cijedi znoj niz čelo "... deset, jedanaest, dvanaest, trinaest, četrnaest, petnaest, šesnaest, sedamnaest! Sedamnaest! U pičku materinu!" veli Roki Sirovina peti put, "sedamnaest! Da bih dobio jebenu invalidsku penziju meni treba sedamnaest potvrda! Sedamnaest! Možeš li ti to zamisliti?"

Muškarac u bermudama šuti, svaki se put strese kada Roki vikne "Sedamnaest!" S tamnim naočalama na nosu, naočalama koje u normalnim situacijama čovjeka čine nekako ravnodušno superiornim spram svijeta, ovako isprepadan doimlje se kao karikatura.

"Sedamnaest potvrda!" viče Roki. "Pa zašto sam se ja borio!? Bolje da su me četnici ubili nego da se ovako zajebavam! Majke mi mile! Bolje da su me ubili - metak u glavu i ćao Roki! Barem bi bio miran! Jebo im ja mater! Sedamnaest potvrda! Znaš šta je to?! To je izdaja! Izdaja! To je izdaja hrvatskih nacionalnih interesa! Da se to dogodi na bojištu, da ti na bojištu hoćeš, šta ja znam, zadužiti dva sanduka municije i pajdo ti traži

sedamnaest potvrda! Šta bi mu napravio?! Metak u glavu, normalno! Ubij govedo! Đubre četničko, on meni traži sedamnaest potvrda! Ej, sedamnaest potvrda mi traži! Sedamnaest!..."

"Roki!" oglasi se Davor u tom trenu.

Roki se okrenu.

"Tata!" viknu on ushićeno. Civilima na autobusnoj stanici vjerojatno je to zvučalo bedasto, ali Tata je bio Davorov ratni nadimak. Jedan ga je električar iz Šibenika prvi tako nazvao i to se nekako primilo, čak i kod onih starijih koji su imali po troje djece.

"Tata!" zavapi Roki potreseno pa zagrlji Davora, objesi mu se na ramena, stade ga gorljivo ljubiti, kao što gorljivi vjernici ljube kip nekog sveca, i naposljetku zaplaka. Skroz ozbiljno zaplaka. Davoru bijaše neugodno.

"Roki, stani!" viknu on zapovjednim tonom i kratko ošišani vojni invalid dvometraš ga pokorno pusti.

"Koji ti je kurac?" veli mu Davor. "Šta cmizdriš? Zar se tako ponaša jedan pripadnik sedme bojne na javnom mjestu? Jesi li ti poludio? Šta ti je?"

"Oprosti."

"Nema oprost", kaže Tata tvrdo. "Obrisi se." Već je bilo petnaest do osam pa su otišli u "Jazz", našli se s Barbarom. Roki, koji se zapravo zvao Luka, sumnjičavo je pogledao djevojku. Tata ga je umirio tvrdnjom da je ona "provjerena". Bilo je bučno u "Jazzu": studenti i novinari, slikari kojima se boja uvukla pod nokte, drečavo odjeveni raveri i osobenjaci kimali su glavom u ritmu Davoru nepoznate obrade "So What" Milesa Davisa. Roki se nagnu prema Davoru.

"Slušaj", veli on povjerljivo. "Mi moramo ponovo djelovat."

"Kako to misliš 'djelovat'?" "Pa borbeno."

"Zašto?" kaže Davor. "Ti ideš u penziju, a mene su demobilizirali. Zar nam nije ljepše ovako?"

"Nije nam ljepše, moj Tata. Nimalo nam nije lijepo", reče Luka zvani Roki. "I bit će nam sve gore i gore ako ne uzmemo stvar u svoje ruke."

"Ti bi opet na čuku?"

"Kurac bi opet na čuku", veli Roki. "Čuke smo oslobodili, one su sad naše. Sada moramo osloboditi ovo ovdje."

"Ovo ovdje?" začudi se Davor preletjevši pogledom po "Jazzu". Sto bi se to moglo oslobađati od ljudi čije su se glave zanimale jedino za njihanje u ritmu muzike?

"Jugoslavenčine, četnici, ratni profiteri, šverceri, komunjare...", stao je nabrajati Roki, "sva je ta gamad, moj Tata, ostala s ove strane bojišta. Mene duša boli. Tu, tu me boli...", kaže veteran pa uzima Davorovu ruku i stavlja je sebi na prsa. "... Tu me boli kada vidim kakva se sve stoka uvukla među nas, u ovu našu Hrvatsku. Lijepu našu domovinu! Mi smo izdani, Tata! Izdani su hrvatski nacionalni interesi!" dreknu

Roki odjednom i nekoliko se glava začuđeno uspravi iznad kava i vinjaka.

"Tiho!" upozori ga Davor.

"Ja imam popis ljudi...", kaže Roki sada sasvim tiho.

"Kakav popis?" prekida ga Tata.

"Popis izdajnika. Ima jedan Srbin ginekolog..."

"Koji ti kurac smeta neki ginekolog?"

"Srbin!" naglašava Roki. "Pička mu materina, Srbin Hrvaticama radi abortuse! On ubija hrvatsku djecu!"

Davor se sada protiv svoje volje nasmije i odluči nešto zbog čega bi se netko drugi na njegovu mjestu kasnije mnogo puta pokajao. On je, međutim, bio isuviše ravnodušan prema svijetu, bez truna vjere da bi išta mogao promijeniti u poretku stvari, pa je lako prihvatio Rokijev grozničavi naum kao zajebanciju. Barbara je cijelo vrijeme šutjela i zapanjeno zurila u Rokija.

"Ili, recimo, Frane Konj", nastavio je Roki.

"Tko?" začudi se Davor.

"Frane Maretić, Frane Konj, vlasnik 'Afrodite'", objasni Luka. "On mi je prvi na popisu."

"Ali on je Hrvat?"

"On je đubre! Ratni profiter! Njega prvoga treba ubit, sjebat i njega i njegovu bandu!"

"Bandu?!"

"Sve je to banda, moj Tata! Jesi li sa mnom?"

Tata spremno kimnu glavom.

"Skupit ćemo se ti, ja, Koza, Džoni, Lukić, Koma... Svi momci iz postrojbe, već sam neke nazvao. Onda krećemo u akciju. Smislio sam i ime!"

"Kakvo ime?"

"Ime za postrojbu - Hrvatski demoni zla!"

"Ne može", kaže Davor. "Ideja mi se sviđa, ali ime je potpuni promašaj. Sta ti znači to Hrvatski demoni zla. Jesi li ti ikada čuo za demone dobra? Nisi! Demoni dobra ne postoje, znači da je potpuno besmisleno naglašavati da se radi o demonima zla. Razumiješ?"

Roki ga zamišljeno gleda, ne čini se baš da razumije što mu Tata govori.

"Ne valja, kažeš?" kaže on razočarano.

"Ne valja", veli Davor. "Najprije, zato što je glupo i, dva, zato što kada napraviš skraćenicu dobiješ hadeze. Ti, recimo, nekoga ubiješ i skraćeno potpišeš Hrvatske demone zla, a onda policija goni Hrvatsku demokratsku zajednicu. Pa ne možeš zajebat nevine ljude."

"Jebote, u pravu si", složi se Roki.

"Trebamo nam nekakvo skroz drukčije ime", stade Davor angažirano objašnjavati. "Nekakvo ime koje će naglašavati da smo mi goodguysi, da se mi borimo za pravednu stvar. Da smo, u vječnoj borbi između Dobra i Zla, mi na strani Dobra. Razumiješ? A ne

nekakvi Démoni zla. Kako ti je samo takva budalaština pala na pamet?" ljuti se Davor. "Dobro ime, Roki, dobro ime nam treba."

"Dobri hrvatski vojnici!" bubnu Roki.

"Ne valja", kaže Davor, "fali malo poezije u tome."

"Bijele strijele", javi se tada Barbara.

"Bijele strijele!" viknu Roki ushićeno.

"E, jebi ga", kaže Davor. "Možemo se isto tako zvat i Crveni koralji! Nego, slušaj ovamo..." veli on uzvišeno. "Sveti ratnici!"

"Sveti ratnici", ponovi Roki oduševljeno. "Sveti ratnici Hrvatske!"

"Ne dolazi u obzir", reče Tata, "to ima istu skraćenicu ko i Socijalistička Republika Hrvatska. Dosta je Sveti ratnici. Jebi ga, kad kažeš 'sveti ratnici' odmah ti je jasno da se radi o Hrvatima."

"Sveti ratnici!" viknu Roki ustajući pobjednički podignutih ruku. Studenti i novinari, slikari kojima se boja uvukla pod nokte, drečavo odjeveni raveri i osobenjaci zapanjeno ga gledaju.

"Onaj tvoj prijatelj", kazat će Barbara te noći, "je predivna osoba."

"Misliš?" veli Davor.

"Ima jako lijepu svijetlozelenu auru."

"Hoćeš da ti liznem macu?"

"Mmm."

Davor se uvlači pod plahtu, ljubi joj krilo, oštre mu kovrdžice ulaze u nos i to ga smeta.

"I ti ćeš zbilja poći s njim?" kaže Barbara u neko doba.

"S kim i kamo?"

"Pa s Rokijem... Osvećivati se Srbima i ratnim profiterima?"

"Poći ću u pizdu materinu!" kaže Davor najednom bijesno. I sam se začudio tom bijesu u sebi. "Barbi, on je lud! Užasno je, ali valja biti iskren - on je lud", veli momak sada smirenije. "Ne znam je li takav bio prije rata, ali sada je lud ko kupus i bolje ga je izbjegavati."

"Svejedno, ima krasnu auru", reče Barbara sjetno.

4.

Mirko je pogledao krunicu obješenu o retrovizor pa sebe u retrovizoru. Nasmiješio se. Bio je negdje u Lici. Unatoč srpnju, bilo je svježije ovdje. Hladan je vjetar ulazio kroz prozor auta, no priroda je bila prelijepa. Pod zelenim svodom krošnji visokih bukava, vitkog drveća što je raslo iz naslaga trulog lišća kroz koje su ponegdje provirivali bijeli klobuk gljive ili krunica ciklame, bilo je polumračno. Casak kasnije cesta bi izbila između livada posutih žutim cvjetovima maslačka, gdje se u daljini plavio Velebit s bijelim kopicama snijega na vrhovima, i odjednom bi sve postalo svijetlo i nekako toplije. Mirko je bio sretan i trubio je kravama, jednoj

što je pasla stražnjicom okrenuta cesti viknuo je "Mrdni guzu!" Valjda nenaviknute da im se ljudi javljaju, krave uglavnom nisu dizale njuške iz trave.

"Uštipak!" viknuo je Mirko ushićeno u hotelu u kojemu se zaustavio da objeduje. "Imate uštipke! Domaće uštipke!" ustanovio je oduševljeno šireći ruke. Mršava konobarica, koju je upravo bio pregazio stampedo švicarskih hodočasnika u Međugorje, sramežljivo se nasmiješila otkrivajući karijesom dobrano načete prednje zube. "Donesite mi naravni s gljivama, pomfrit i grašak, salatu od rajčice, pivo... Koje pivo imate?"

"Ožujsko."

"Samo ožujsko?"

"Samo ožujsko."

"Odlično, donesite mi onda jedno, moje omiljeno ožujsko pivo, a kasnije, kada sve fino smažem, kruhom obrišem tanjur i poližem prstiće, molim vas duplu kavu s mlijekom, čašu vode i dva"... da naglasi tu količinu Mirko podignu uvis kažiprst i srednjak kao da na nekom sastanku traži riječ... "dva domaća uštipka s marmeladom od šipka. Kako se to krasno rimuje", primjeti on, "uštipka - šipka!"

Konobarica se još jednom osmjehnu i na svojim tankim nožicama, koje su pomalo tužno izgledale ispod umrljane tamnocrvene suknje, ode u kuhinju.

Poslije objeda Mirko se zadovoljno spustio u naslon, malo skliznuo u stolici, zapalio cigaretu i zabacio glavu puštajući dim prema stropu. Zureći u prašnjave i požutjele pravokutne lustere s dugim neonkama osjećao je kako se napetost povlači iz njega kao val kad se povuče niz uglačan pijesak. Treperava radost pomalo se gasila u spokoju.

"Mirko ti si jebač", prošaptao je posve nesvjesno. "Ti si jebač. Starfucker."

Sve, sve, sve, sve je dobro ispalo! O, Isuse! Kako je sve dobro ispalo! Najprije na hrvatsko - slovenskoj granici pa onda u Sentilju:

"Dokumente molim... Imate li što za prijaviti."

"Ništa."

"Idete u šoping", kazao je carinik sveznalica podsmješljivo, a Mirko je kimnuo glavom tjeskobno se nakezivši. Ljubičasti štambilj tresnuo je u njegovu putovnicu i on je bio u Austriji. Uskoro potom u Grazu. Lako je našao gotovo potpuno opustjelo parkiralište. Osim crvene vedre uz koju je bio njegov čovjek, na golemom asfaltiranom platou veličine dvaju nogometnih igrališta moglo je biti najviše dvadeset auta. S plavom kosom počesljanom uz tjeme i skupljenom na potiljku, pomno uređene svijetle brade, u majici na pruge i modrim kratkim hlačama, tip je pio pivo iz limenke. Jedna je limenka već bila zgužvana na tlu, dok su četiri u razderanom najlonskom omotu još stajale na haubi vedre.

"Dolazim iz Hrvatske", kazao je Mirko spustivši prozor. "Šalje me Frane." Tip je ravnodušno zurio u njega. "Frane Konj", objasnio je Mirko. "Konj... Konj, Frane Konj."

"Konj?" napokon je kazao čovjek s plavom bradom.

"Da."

"Konj s horsom", rekao je nasmijavši se, i Mirko je definitivno znao da razgovara s pravim.

Tražio je od Mirka da ga slijedi u autu, upravo kao što je to prije nekoliko dana i lihvar tražio. Mirko sam ne bi znao naći to mjesto, petnaestak, možda i dvadeset kilometara od grada. Kao da se našao u njemačkoj TVsapunici: bijelo obojena vila s vratima, prozorima i balkonskim ogradama od tamna rezbarenog drva, s puno srcolikih rupa. Ruža penjačica na fasadi, kamin od crvene cigle u vrtu i staza od kamenih ploča do njega. Travnjak na kojemu je usnuo irski seter. Plavi muškarac s kosom svezanom u rep tražio je od Mirka da ostavi otvoren auto.

Na trosjedu presvučenom jarkocrvenom kožom, jarkocrvenom kao da ga je netko umočio u lak za nokte, u prostranoj i svijetloj dnevnoj sobi, ušmrkujući kokain s niskog stočića s mjedenim nogama i pločom od crnog stakla, primio ga je muškarac neobično nizak i crnomanjast (Ciganin možda?) u kariranoj košulji kratkih rukava. Mirko se zapanjio kad se ovaj počeo češati po okruglom dlakavom stomaku. Bio je samo u gaćama. Bijelim pamučnim gaćama! Noge su mu bile kratke, crne i dlakave, bio je bos.

"Ja sam Wittgenstein!" kazao je žustro pružajući ruku.

"Mirko."

"Moja prabaka je bila Hrvatica", kazao je mali.

"Zbilja?"

"Iz Karlovca. Moj pradjed je tamo službovao. On je bio časnik. Sto ćete popiti?"

"Bilo što?"

"Mogu li vas ponuditi...?" upitao je diler pokazujući na stol s prugicama kokaina." "Ne bih, hvala." "Cbivas?" "Može."

Potojn su obojica sjeli i neko vrijeme šuteći pijuckali. Izvana se čula prskalica za travu i hihot neke žene. Na stalku u uglu sobe, u četvrtastoj posudi od stakla na pijesku je ležao nekakav golemi ružni gušter. Mirko je najprije pomislio da je životinja mrtva i preparirana, a onda reptil otvori oči i to ga malo čak i uplaši.

"Jeste li gledali Basic instincP." upita debeljko iznenada.

"Molim?" začudi se Mirko.

"Basic Instinct sa Sharon Stone?"

"Nisam."

"Sharon Stone", veli debeli zadovoljno, "ta se dobro jebe."

Sada ponovno šute. Ružni gušter sav od naborane sive kože, s bodljama na hrptu, ponovno je zatvorio oči. Žena koja se hihotala sada pjeva neku pjesmu u kojoj se u refrenu valjda

dvadeset puta ponavlja stih "mi smo djeca Alpa". Prošlo je možda cijelih pet minuta prije nego se diler ponovno oglasio:

"Vas se ne sjećam. Novi ste u ovome poslu?"

"Ne mogu vam pričati o tome", kaže Mirko.

"Okej", složi se Wittgenstein, "o čemu se ne može govoriti o tome je bolje šutjeti."

Tada se na vratima pojavio tip s bradom.

"Okej?" upita Wittgenstein. Plavi kimnu glavom. Wittgenstein onda ode iz sobe pa se nakon minute ili dvije vrati i spusti na stol pred Mirka nesoser. Nikakvu aktovku s poslaganim svežnjevima novčanica, kako se to dade vidjeti u filmovima i kako je Mirko očekivao, već nesoser, torbicu u kojoj se nosi pribor za osobnu higijenu, od plastike, ružnu svijetlozelenu torbicu s naslikanim potočnicama i patentnim zatvaračem na vrhu. Taj predmet nije čak ni nov. Mirko se zapilji u njega.

"Zar nećete pogledati?" upita diler napokon.

Mirko, više stoga što se to očekivalo od njega nego od znatiželje, povuče zatvarač i ugleda nekoliko svežnjeva novčanica od po tisuću maraka naguranih u nesoser. Negdje duboko u sebi osjeti potmuli bijes zbog tolikog novca i ljudi koji ga posjeduju, ali ništa ne kaza. Nezainteresirano, kao da se u nesoseru nalazi nečija raščupana četkica za zube, pasta i šampon, zatvori torbicu i pogleda dvojicu Austrijanaca.

"To je to?" kaza on.

"To je to", potvrdi Austrijanac.

"To je to", pomisli Mirko ispijajući zadnji gutljaj kave. Nakon tko zna koliko tjeskobnih noći s užasnim snovima, noći u kojima, ustravljen od batinaša, uopće nije mogao usnuti, sinoć je u jednome motelu prvi put spavao čvrsto i duboko. Probudio se težak kao medvjed tek u jedanaest i onda izležavao do podne. Osjetivši miris čiste posteljine u jednome je času zajecao od sreće.

Sada mu više nitko ništa ne može. Odnijet će sutra Frani Konju njegov prljavi novac i onda neka ga pusti. Nekako će ponovno urediti restoran, ono bi moglo biti posve dobro mjesto. Možda bi osim jela po narudžbi mogao uvesti i dnevnu ponudu marenda. Ne valja biti previše ekskluzivan, ne isplati se. Šest mjeseci bit će dovoljno da vrati dug. Sve bi opet moglo biti dobro. Sve bi moglo biti dobro. Seejou later aligator... Sutradan u isto vrijeme Barbara će na trosjedu sjediti podvijenih nogu i čitati. Davor se upravo istuširao, vezao ručnik oko pasa pa se kezi u ogledalo u kupaonici. Malim škaricama pokušava ošišati dlačice u nosu, ali ga zbunjuje to što je u odrazu lijeva strana na desnoj, a desna na lijevoj. Nikako da uhvati dlaku između nožica. Naposljetku ugleda Barbarinu pincetu na porculanskoj polici ispod zrcala pa odusta od sisanja i puno uspješnije stade cupkati dlake. Nije da je bezbolno kada

istragneš dlačicu iz korijena, ali je bol gotovo ugodna. Zvoni telefon.

"Javi se, ja sam zauzet!" viče Davor.

Telefon zazvoni još dva puta.

"Barbi, javi se!"

Djevojka se, međutim, ne javlja, zvonjava ne prestaje.

"Barbara, pizda mu materina!" viknu Davor pa bijesno baci pincetu u umivaonik, ode u dnevnu sobu i dignu slušalicu.

"Molim?!"

"Sveti ratnici napadaju", začu se posve tiho, zavjereničkim šaptom.

"O, Roki, ti si. Što je s tobom?" kaza Davor gledajući Barbaru koja se ispružila na trosjedu i gledajući pod obrve zabijelila očima. Kao da je, božemiprosti, odapela.

"Sveti ratnici napadaju", prošapće ponovno Roki. "Gdje napadaju, koji ti je kurac?"

"Borbeni zadatak: napad i uništenje ugostiteljskog objekta 'Afrodita'; vlasnika ubiti...", izgovori Roki službeno. "Roki, nemoj se zajebavat!"

"...Vrijeme izvršenja zadatka: petnaest, nula, nula. Postupi po zapovijedi!"

I tu se veza prekinu.

"Roki!... Roki!..." vikao je Davor besmisleno. Barbara se prenu.

"Sta je bilo?"

"Kurac! Roki, onaj luđak što si ga upoznala prije tri dana, sad je odlučio napast kafić nekog tipa. Nekakva 'Afrodita'. Koliko je sati?"

"Tri manje dvadeset."

"U kurac, hitno moram otić tamo! Jebo mu ja mater, ubit će nekoga!" zavapi Davor zvani Tata.

5.

Vruć je dan, svijet je objedovao i pozaspao. Na prostirkama od rasloženih kartonskih kutija, u hladu kržljavih stabala uz cestu zaspali su i prodavači lubenica. Semafori nad pustim ulicama svijetle za svoj račun, čuje se sirena nekog ambulatnog ili možda vatrogasnog vozila.

"Evo ga, to je moj čovjek!" dreknu Frane Konj. "To je moj čovjek! Molim vas lijepo, pljesak za moga čovjeka!" viče on ustajući sa stolice i aplaudirajući podignutim rukama kao da je u "Afroditu" ušao strijelac pobjedničkog gola u finalu Svjetskog prvenstva u nogometu. Jedan konobar mjeri količine pića u bocama iznad šanka, drugi unosi brojke u bilježnicu, a Zdena i onaj njegov krezubi prijatelj za jednim stolom igraju jamb.

"Sta je ovo?" buni se Frane. "Rekao sam 'Pljesak za moga čovjeka! Ajmo, svi na noge!'" Konobari tada ostaviše posao i stadoše pljeskati, a Frane pokretima ruku pokaza dvojici

batinaša da ustanu pa se i oni nevoljko pridružuju ushitu. Mirko stoji na vratima s malom sportskom torbicom na ramenu i smiješi se premda je odlučio biti ozbiljan.

"Dosta je!" viknu sada Frane Konj i aplauz prestade. "Vas dvojica ste slobodni, vratite se u pet", kaže on konobarima. "Ajmo, za minutu da ste vani!... Zdena, zaključaj vrata, a ti Mirko dođi ovamo. Sjedi ovdje kraj mene."

Mirko prilazi i sjeda, sportsku torbu spušta na stol. Onda izvadi rubac iz džepa i otre znojno čelo pa se još jedanput sramežljivo nasmiješi lihvaru koji ga gotovo zaljubljeno gleda. "Vruće", kaže Konj. Mirko kimnu glavom.

"Zvao sam sinoć Wittgensteina, on mi je kazao da je sve bilo u redu. Ti nisi imao nikakvih problema na povratku?" "Ništa. Sve je bilo okej."

"Ti si bog!" veli Frane ushićeno. "Ti si bog!... On je bog!" objasni lihvar Zdeni i krezubome, koji su se smjestili za susjednim stolom. "Reci mi, šta ćeš popit?" "Neki sok", veli Mirko. "Nevene, donesi mu neki sok!" "S dosta leda", zamoli Mirko.

"S dosta leda!" zadera se Frane Konj. "Nego, pričaj mi, kako te Wittgenstein dočekao. Jesi li ručao kod njega." "Popili smo piće", kaže Mirko.

"Piće?" kaže Konj sažalno. "Joj, Wittti je nepopravljiv. Znaš, ja njega znam, brat - bratu, petnaest godina, nema šta nismo zajedno prošli. U tih petnaest godina ja sam njemu, neću ti lagat, najmanje petsto puta platio ručak. Znaš li koliko je puta on mene počastio. Ajde reci, šta misliš koliko je puta on meni platio ručak?" "Sto puta", bubnu Mirko.

"Triput", reče Konj žalosno. "Triput. Jebi ga, Švabo je to." "Austvijanac", ispravi ga Neven.

"To je isto", veli Frane. "Oprosti, nestrpljiv sam, je li to lova?" upita on pokazujući na torbu. Mirko kimnu glavom pa otvori torbu i iz nje izvadi neseser što ga je donio iz Austrije.

"Stavio sam u torbu, bilo mi je nezgodno nosit ovako", objasni on pružajući neseser. "Evo ti, ništa nisam dirao, kako sam dobio, tako sad tebi dajem. Pošto kupio - poto prodao." Lihvar bojažljivo uze svijetlozelenu plastičnu torbicu s naslikanim potočnicama, otvori je i izvadi svežnjeve novčanica, prebroji ih na brzinu i prelista kao što se listaju špilovi igračih karata. Onda poljubi jednoga.

"Bravo, Mirko! Bravisimo! Ti si moj najbolji čovjek! Znam, znam, ne moraš mi ništa objašnjavat - ovo je bila samo epizoda za tebe, tvoje pravo ja je jedan rasni ugostitelj, jedan prvorazredni vlasnik restorana, ali, ako ti ikad padne na pamet da promijeniš zanimanje, volio bih da znaš: moja vrata su ti uvijek otvorena. Meni trebaju takvi ljudi. Jednog takvog

čovjeka ko što si ti ja bih zlatom plaćao. Plaćao bih te bolje nego sebe."

Netko sada cima kvaku na ulaznim vratima, htio bi ući. Nekako nesvjesno, svi se pritajišu, kao da ih je netko zatekao u nečem nedopuštenom. Onaj pred vratima ne odustaje.

"Zatvoreno je!" odvaži se napokon viknuti mali krezubi mafijaš.

Onaj vani sada je, vjerojatno ramenom, stao udarati u vrata. "Majmune, zatvoreno je, odjebi!" prodera se Frane Konj. "Zdena, vidi ko je, iščupaj mu uši i nabij mu ih u guzicu."

Gnjavator pred vratima tada ispali kratak rafal u bravu i nogom razvali vrata. Prsimice se baca unutra, otkotrlja se u stranu i brzo ustaje. Odjeven u uniformu, lica zamrčenog kao da se namazao crnom kremom za cipele, on ima kratku strojnicu u jednoj ruci, dok drugom upravo izvlači pištolj zataknut za opasač na leđima.

"Pička vam materina, da se nitko nije pomakao!" zadere se Roki uperivši obje cijevi u trojicu mafijaša i nevoljnog ugostitelja. "Prvi koji se pomakne istog trena će dobit metak u glavu! Je li jasno?!"

Krezubi Neven, Frane Konj i Mirko ustravljeni sjede, dok Zdena, koji je po Franinu nalogu krenuo provjeriti tko je pred vratima, stoji postrani. Prolaze sekunde, užasno duge sekunde. Vjetar, koji se iznenada pojavio niotkud, unio je sitan kovitlac prašine, lišća i opušaka kroz otvorena vrata u kafić. Iz daljine se čuje buka grada i pakleno je vruće.

"Koji je ovo kurac?" prozbori napokon Frane Konj.

"Sveti ratnici!" kaže Roki ponosno.

"Koji kurčevi ratnici, pa ti si sam."

Roki je malo zatečen. Franin je zaključak nagrizao njegovu sigurnost, oduzeo mu dio prednosti koju je stekao svojim upadom i oružjem u rukama.

"Kurac sam sam, moji ljudi su raspoređeni oko kafića", kaže on vidno zbunjen.

"Seveš", veli Neven prezirno.

Sveti se ratnik sada razbjesni, podiže strojnicu i ispali rafal u šank. Pucnjava strahotno odjeknu u golemom prostoru. Čuje se kako praskaju boce, zveket razbijenih zrcala, čahure što poskakuju na mramornome podu. Frane, Mirko i dvojica batinaša skaču na pod. Mirko otpuza do jednoga separea ozidanog crvenom ciglom, a Frane je zalegao iza duguljastog betonskog pitara s izljevenim ukrasima i umjetnim fikusima usađenim u treset.

"Sta je, pičke?!" dere se Roki u jezovitoj tišini koja je nastupila po njegovom divljanju. "Frka, je li? Gusto?!... Ostale su vam pare ovdje na stolu!... Ali, boli vas kurac sada za pare sada treba guzu spašavati!... Pizda vam materina

lopovska! Tako ste čuvali guzice i onda kada smo mi ginuli ko krave u klaonici!"

"Jebote, pa ti nisi poginuo!" pobuni se Frane Konj iza svojega fikusa.

"Nisam poginuo, ali sam ostao invalid!"

"Bome jesi", prošapće Frane.

"Šta kažeš?!"

"Ništa. Ništa nisam rekao."

"I bolje ti je. Bolje ti je da šutiš. Što budeš manje govorio, duže ćeš živiti."

Na nekoliko trenutaka svi su ušutjeli. Neven se pužuci na laktovima primiče šanku, a Mirko razmišlja da se nekako iskrade do zahoda i šmugne kroz prozor.

"Oprosti, smijem li upitati koja je svrha tvojega posjeta?" kaže Frane Konj slatko.

"Osveta!" veli Roki tvrdo. "Osveta svih onih Hrvata koji su položili svoje mlade živote na oltar domovine."

"Ali ja imam Spomenicu domovinskog rata", kaže Frane.

"Ja je nemam", odgovara mu Roki.

"Birokracija", veli Konj žalosno. "Možda te nema u kompjuatoru?"

"Jebo te kompjuator, da te jebo kompjuator!" bjesni Roki. "Šta je važnije: bit u kompjuatoru ili bit na bojištu? Sta je važnije?!"

"Pa normalno da je važnije bit na bojištu", složi se Frane. "Roki, kakav je ovo cirkus?" upita Davor koji se u tom času pojavio s Barbarom na vratima.

"Tata, došao si!"

"U pizdu materinu, sjebo si čovjeku bravu!" reče Tata ne obazirući se na suborca, tobože zamišljeno gledajući štetu koju je Roki napravio svojim ulaskom u "Afroditu". Kao da hoće odvući Rokijevu pažnju na drugu stranu. "Pucao si u vrata?!" čudi se Davor. "Brava plus vrata - to ti je najmanje dva soma maraka štete. Pajdo moj, ti si totalno lud..."

"Tata, pusti sad bravu i vrata, jebala te i brava i vrata", ne da se Roki. "Jesi li ponio oružje?"

"Kakvo oružje? Ja ti nemam oružja, razdužio sam se kada sam se skidao."

"Evo ti pištolj. Uzmi pištolj, ja imam bombu." "Roki!" javi se Frane Konj. "Zoveš se Roki, je li?... " "Ti tamo umukni!" viknu Roki. "Da te nisam čuo... Tata, uzmi pištolj."

Tata uzima pištolj, Roki skida bombu s petljice na prsima. "Koga si to poveo sa sobom?" kaže on pokazujući na Barbaru.

"Barbaru", veli Davor zbunjeno. "S njom sam te upoznao prije neku večer."

"S njom me nisi upoznao!" kaže Roki nervozno. "Tata, nešto mi mutiš. Lažeš mi, Tata!"

"Roki, ne budi lud, s njom si u utorak navečer sjedio u kafiću!"

"Jebeš me, Tata, nisi bio s ovom ženskom. Jebeš me u zdrav mozak! Nisam to očekivao od tebe. Kad me ova gamad zajebava, to još mogu i razumjet. Ali kada me ti izdaš... Ubit ću te, Tata!" zavapi Roki okrećući strojnicu prema Davoru.

"Stani!" viknu tada Barbara. "Stani malo, sjetila sam se."

Djevojka s leđa smaknu svoj ruksak od crvena nepromočiva platna, ruksak s ušivenim znakom yina i yanga, otvori ga hitro i izvadi plavu periku iz njega. Namjesti je na glavu.

"Je li sad u redu?" kaže ona.

Roki je gleda dugo i sumnjičavo.

"Tata, oprost. Oprost što sam posumnjao u tebe", veli on pokajnički. "Znaš kako je, u borbi je čovjek napet. Hoćeš li mi moći oprostiti?"

"Sve je okej, Roki. Smiri se, sve je okej", kaže Tata.

Krezubi je Neven u tom času, u strahu da ga se ne čuje, grizući donju usnu onim patrljcima od zuba u gornjoj čeljusti, izvlačio kalašnjikov skriven iza gajbi pića u ormariću pod šankom. Razbijeno dno neke četvrtaste smeđe boce, vjerojatno od viskija, bilo mu se zabolo u nadlakticu i sada ga je boljelo ko vrag, iz rane se cijedila krv. Otkao je okvir s mecima, provjerio je li pun i zakačio ga na pušku. Onda je ponovno zavukao ruku iza gajbi, izvukao golemi kromirani revolver i dodao ga Zdeni. U daljini se tada začuše sirene. Puno sirena čiji su se tonovi miješali i bivali sve bliži. Svi se pritajiše - i Zdena i Neven i Mirko, Frane Konj, Barbara, Roki i Davor. Mirko najviše. Piljio je u vrata WCa skupljajući hrabrost da skoči na noge i pobjegne tamo. Frane Konj je mislio kako je baš nezgodno da su mu papirići i duhan za motanje ostali na stolu.

Policijski su se auti, tko zna koliko njih, parkirali pred "Afroditom". Sirene su sada umukle, čuje se lupa vrata, koraci, škljocanje oružja, naposljetku metalan glas iz megafona:

"Policijske snage su opkolile lokal, izađite s podignutim rukama! Ponavljam: policijske snage su opkolile lokal, izađite s podignutim rukama!"

"Hvala kurcu", javi se Frane Konj iza betonskog pitara. "Već mi je dopizdilo ležat ovdje."

"Tišina!" viknu Roki. "Nitko neće živ izać. Sve ću vas poubijati, mater vam jebem četničku!"

"Ajde ne seri", kaže Konj, "vidiš da je policija došla."

"Boli me kurac za policiju", reče Roki živčano. "Sve su to četnici, đubrad koja je pila kavice dok smo mi krvarili. Da je to prava policija, da su to pravi ljudi, oni bi tebe davno ukokali i ne bi ja morao dolaziti."

"Ajde, prijatelju, nemoj zajebavat", veli Frane. "Pun mi te je kurac više. To što si mi napravio deset, a možda i dvadeset

tisuća maraka štete u lokalnu još bih ti mogao i oprostiti, ali sad me pusti na miru."

"Policijske snage su opkolile lokal, izađite s podignutim rukama!" javi se ponovno onaj metalni glas. "Policijske snage su opkolile lokal, izađite s podignutim rukama!"

"Roki", veli Davor zvani Tata. "Roki, možda bismo ipak trebali prekinuti s ovim. Čovječe, sranje je. Još bi netko mogao i poginut."

"Tata, ne mogu", zavapi Roki slomljenim glasom. "Ne mogu. Ne mogu ja protiv sebe, protiv svih onih ljudi koji su bili s nama u rovovima. Sjećaš li se, Tata?"

"U Zagori na izvoru rijeke Cikoleee...", zapjeva tada Davor tiho.

"...Stala braća da obrane naše domove", prihvati Roki.

"Stala braća da obrane naše domove", pjevaju Davor i Roki gromko i uznosito. Roki počinje plakati, a suze mu cure niz obraze i peru crnu kremu kojom mu je namršeno lice. Iza umjetnog fikusa sada pjeva i Frane Konj. Zdena i Neven ne pjevaju. Čuče iza šanka, jedan je ubacio metak u cijev kalašnjikova i namjestio na rafalnu paljbu, drugi napinje kokot revolvera.

Stoji Hrvat do Hrvata mi smo braća svi, Nećete u Cavoglave dok smo živi mi, Nećete u Cavoglave dok smo Uvi mi.

U tom trenutku Mirko, već izbezumljen od promišljanja, ustaje i bezglavo trči onih nekoliko koraka do toaleta. Roki instinktivno podiže strojnicu i puca. Vlasnik restorana "Krokodil" pada presječen rafalom.

Osjetivši da je pravo vrijeme za napad, Zdena ustaje i puca u Rokija, ovome ispada strojnica iz ruku. Davor puca u Zdenu i on, s metkom u glavi, pada na kasu uza zid iza šanka.

S velikom krvavom mrljom na ramenu Roki izvlači osigurač iz ručne granate. Tada iza šanka ustaje krezubi Neven i ispaljuje rafal po dvojici Svetih ratnika. Davor osjeti vrućinu u trbuhu i prsima, a Roki, tren prije nego što će pasti i okončati svoje bivanje u ovoj dolini suza, baca bombu. Bomba, bačena iz ruke kojoj je nedostajalo zamaha, pada u betonski pitar s umjetnim fikusima.

"Adieu", prošapće Frane Konj.

Strahovita eksplozija smrskala je sva stakla na prozorima kafića u koji su još do jučer dolazili obrtnici, šverceri, nogometaši, visoki časnici, odvjjetnici i manekenke.

"Ubaci suzavac unutra!" dere se neki policajac. "Ubaci suzavac!"

epilog "Sranje", veli inspektor Petar Vidak brišući maramicom naočale. "Od ovoga će se i patologu okrenut želudac."

"Ima li tko živ?" pita njegov kolega Andrija Rimac.

"Začudio bi se, ali ima" kaže Vidak.

Po mramornom je podu "Afrodite" rasuto slomljeno staklo, čahure i crna zemlja, zidovi izbušeni mecima, svud uokolo krv.

"Još ih nismo identificirali", kaže Vidak. "Za sada je poprilično pouzdano da je onaj tamo što je pokriven zemljom vlasnik lokala, Frane Maretić. Čini se da je bomba eksplodirala na manje od pola metra od njega"

"Uuu!" veli inspektor Rimac stresavši se od užasa.

"Za druge još ne znamo koji su. Ovaj niži od ove dvojice što leže pred vratima je živ i, tko zna, možda se i izvuče. Ovome krupnom nema spasa... Onaj tamo pred vratima WCa ima metak u kralježnici i, ako bude imao sreće, ostat će nepokretan. Mislim, djelomično će ostat nepokretan. Ona dvojica iza šanka, međutim, ostali su nepokretni potpuno i zauvijek. Ne bih ti preporučivao da ih ideš gledati: jedan je dobio metak u oko, a drugome su one male kuglice iz 'kinderjaja' samljele facu."

"Majko Isusova."

"Šefe, ovdje je jedna ženska živa!" dere se panično jedan policajac sa skroz drugog kraja "Afrodite".

"Živa!?"

"Puls joj se slabo osjeća, ali ne diše."

"Zovi bolničare, kaži im da imamo još jednoga ranjenika", viče Rimac. "Gdje je ženska dobila metak?"

"Nemam pojma, ne vidim ranu."

"Kako ne vidiš ranu, jebem li te ćorava."

"Jebi ga, ne vidim."

"Nemoj psovat!"

Nekoliko minuta kasnije Barbara je ležala u ambulantnim kolima pokrivena plahtom preko glave. Kola su s upaljenom sirenom jurila ulicama koje su se u kasno popodne pomalo počele puniti autima. Jedan ju je bolničar otkrio pokazujući drugome:

"Pogledaj koje sise ženska ima."

"Stvarno, trofejni primjerci", zadivi se drugi. "Šteta cure."

"Ja baš i ne volim plavuše", kaže prvi bolničar.

"A meni, vidiš, nisu mrske", veli drugi.

Ostavili su je možda tek jednu minutu samu da leži na prijamnom odjelu bolnice i ona je kao pravi jogin, kao onaj njezin guru, predsjednik The European Association of Yogie Flyers, prestala s meditacijom i ponovno počela disati, a njezino je srce stalo jače pumpati krv. Onda je skinula plavu vlasulju, odjenula jedan plavi bolnički ogrtač s vješalice, izašla iz bolnice i nestala u plavom sumraku. U crvenom ruksaku s ušivenim znakom yina i yanga nosila je neseker s plavim potočnicama i šesto tisuća njemačkih maraka.

Vrelo srpanjsko popodne, jedan sat, cijelu noć i jutro padala je kiša. Sada užasno isparava. Pločnik se osušio i Goga iznosi stolove na štekat. Kafić u kojemu ona radi zove se "Cairo". Goga je u dugoj ružičastoj majici na kojoj u visini grudi,

preko dvije naslikane srebrne ruke, crnim stoji napisano "Don't touch".

Muškarac u odrezanim trapericama i modrim platnenim tenisicama, tridesetih godina, neobrijan, u kariranoj košulji kratkih rukava kazao joj je dobar dan, ušao u mračnu unutrašnjost kafića i sjeo za šank. Goga se ljuti:

"Zar ne možete sačekati pet minuta?"

"Mogu", kaže tip neočekivano jednostavno. Goga više ne zna što bi rekla.

"Izvolite?" veli nakon nekoliko minuta perući ruke nad sudoperom.

"Jednu borovnicu s puuuuno leda."

"Puuuuno leda", ponovi Goga smiješeći se.

"Vruće."

Upalila je ventilator na šanku, za njegovu rešetku vezane vrpce od sjajnog papira nervozno su zalepršale. Negdje u susjedstvu čulo se kao da netko vuče ormar po podu, a muškarac je otpio gutljaj soka i izvadio vrećicu duhana za motanje.

"Smotaj i meni", rekla je Goga.

Signal Geofizičkog zavoda označio je petnaest sati i počele su vijesti. Tip je naručio drugu borovnicu i otišao u WC. U kafić su ušla dva tipa u bijelim kombinezonima zamrljanima bojom. U četiri i po, kod četvrte borovnice, Goga je saznala da se muškarac s dugom kosom skupljenom u rep zove Krešimir.

"Bole me oči", kazala je. "Navikavam se na leće. Jesi li primijetio da imam leće?"

"Ne."

"Lagano su zeleno nijansirane", veli Goga unoseći se Krešimiru u lice preko šanka. Jel da su dobre?"

"Tvrde ili meke?"

"Meke."

"Daj mi još jednu borovnicu."

"Da ti ne naškodi", kaže Goga. "Ako ti naškodi, popij jedan pelinkovac."

Jedan se par dugo ljubio za visokim stolom u čošku. Krešimir je čuo odlomke njihova zaljubljenog razgovora i bilo mu je neugodno zbog toga. Bio je gotovo bijesan.

"Pojest će je!" kazala je Goga. "Molim?" upitao je Krešo odsutno.

"Pogledaj kako je ljubi. Progutat će je ko zmija jaje... Jesi li ikad vidio kako zmija guta jaje?"

"Uživo?!" "Na televiziji."

"Ja mislim da jesam... Zapravo, sto posto jesam, samo se više ne sjećam kad."

"To je strašno", kazala je Goga stresavši se od jeze.

Moglo je biti osam sati kada se negdje daleko čula vatrogasna sirena. Kafić je bio pust, Krešimir se igrao na fliperu koji je jako star i zove se "Flash Gordon". Tek povremeno, pričala je

Goga Krešimiru, netko zaigra na tom stroju, tako da bi ga vlasnik najradije nekome utrapio.

Natočila je sebi deci soka od grejpa, napustila šank i gledala kako Sizif u kutu nervozno zuri u srebrnu kuglu.

"Jebem ti mater, da ti jebem mater!" zaurao je u jednom času.

"I ja tako uvijek popizdim", kazala je konobarica sućutno. "Što ti je to na košulji?"

"Što?"

"Imaš nekakvu fleku na prsima... Evo, ovdje. Vidiš? Kao da je krv... Evo ti ovdje još jedne."

"Valjda od brijanja. Ako je novi žilet, redovito se porežem."

"Ja brijem noge", veli cura. "To mi je draže od depiliranja."

Krešimir šuti, malo je mrzovoljan.

"Blago vama", kaže Goga.

"Kome?"

"Pa muškarcima. Vi ne brijete noge."

Krešo je ubacio novu kuglu.

"Ajde pusti me jednu partiju", rekla je Goga.

Samo je dvaput nespretno i panično zakačila kuglu palicama, treći se put ona sjurila u utrobu stroja prije nego što je uopće stigla reagirati. Zamahnula je kao da će šakom tresnuti staklenu ploču i zaustavila se centimetar iznad nje.

"Sranje", kazao je Krešimir. "Sranje", složila se Goga.

"Pusti da ti pokažem", rekao je muškarac i prije nego se cura snašla stao joj iza leđa. Stavio je ruke na njezine ruke na fliperu.

"Ajmo sad skupa", reče zategnuvši oprugu koja je katapultirala kuglu u igru. Dlanovi su mu bili topli i znojni, osjetila je Goga.

"Hopla!" viknuo je zadovoljno nakon što je uspio spasiti jednu loptu. "Jesi li vidila ovo nekad? Znaš li kako se ovo zove?"

"Kako?"

"Ovo su ti škare. Ciste škare."

Goga je osjećala kako je Krešimir gura bokovima naprijed. Svi na svijetu bokovima guraju fliper, ali se Goga svejedno u jednome trenu opustila i plašljivo naslonila svoj potiljak na njegove grudi odostraga. Poljubio ju je u kosu iznad uha. Kroz vrata se vidjela noć bez mjesečine.

"Nagrada igra", kazao je Krešo.

"Molim?"

"Osvojila si nagradnu igru."

"Misliš?"

Možda cijeli sat stiskali su se pored flipera. U jednom ju je trenu on podigao, posjeo na staklenu ploču i primio za koljena odozdo.

"Ti bi me ševio?" prošaptala je cura. "Bi li me ti ševio?" "Aha."

"Nećemo ovdje", rekla je Goga odjednom iznenađujuće trijezno.

"Idemo kod mene", rekao je Krešimir. "Moramo najprije do robne kuće, tamo sam ostavio auto."

Noć je, kako smo rekli, bila bez mjesečine. Topla. Goga je ostavila pranje poda i WCa za sutra ujutro i zaključala "Cairo". Pripila se rukama oko pasa uz Krešimira. Svako malo su se zaustavljali i ljubili.

"Znaš koju pjesmu volim", kazao je Krešimir. "Moon river".

"Nemam pojma. Kako to ide?"

"Moon river, na, na, na, na, na..."

"Je, znam koja je to stvar. To je stara stvar."

Prošli su pored tipa koji je zurio u osvijetljeni prozor iznad sebe i vikao "Zoke! Zoke, znam da si doma!" Promakli su pored kurve koja je na lošem engleskom razgovarala s mušterijom. Iz mraka se čulo samo pljuskanje vode u fontani u parku. Na parkiralištu kod robne kuće Krešimir se zbunjeno osvrtao.

"Jebem ti", kaže on.

"Staje?"

"Zaboravio sam gdje sam parkirao."

"Dođi da te poljubim", rekla je Goga. Poljubila ga je u usta i ugrizla za vrat. "Strašno mi se sviđaš", kaže ona.

"Zaboravio sam gdje sam parkirao."

"Kakav auto imaš?"

"Bijeli BMW Star je jako."

"I ne vidiš ga?"

"Možda je na parkiralištu kod tržnice?"

Iznad zgrada je sijevnulo, tren poslije zagrmjelo, ali je ostalo jednako toplo i suho cijele noći. U svojim sobama gimnazijalke su uvertale pramenove, Krešimir i Goga penjali su se strmom ulicom do pazara.

"Znaš", rekla je Goga tiho, "bilo mi je malo krivo kad je Miljenko Smoje umro. Jebote, Malo misto, Velo Misto - pa s tim smo odrasli!"

"Stari je bio jebač", veli Krešo. "Moj dida ga je poznao."

Bijelog BMWa nije bilo ni na parkiralištu pored tržnice. Goga je kazala da jedna njezina prijateljica uvijek zaboravi gdje je ostavila auto. Doduše, ona je jednom i dijete u kolicima zaboravila u frizerskom salonu.

Ni na parkiralištu kod starog nogometnog igrališta Krešimir nije mogao naći svoje vozilo. Jedan se narkoman ljuljao naslonjen na zid pored kontejnera, jedna je mačka dugo gledala našega junaka.

"Kako ne znaš gdje si parkirao?"

"Jebi ga, zaboravio sam."

"Pa gdje stanuješ?"

"U Tolstojevoj."

"Ajmo pješke."

I tako su se njih dvoje pješice zaputili u stan koji je Krešimir dobio od svoje stare tetke. Tetka je umrla prije šest

mjeseci. Gorjelo je samo svjetlo u kupaonici. Goga je poduzetno raskopčala Krešimirove hlače i uzela ga u usta.

"Volim te", veli on. "Volim te. Volim te."

"Pazi šta govoriš", upozorava ga Goga, iako je, naravno, zadovoljna.

"Zbilja mi se jako sviđaš."

"Kako je ovo dobro", šapće cura.

Nekontrolirano je okretala glavu na jastuku, u jednom je trenu udarila rukom u dasku od kreveta.

"Boli li te?"

"Ništa me ne boli. Prekrasno mi je. Prekrasno mi je, ljubavi. Prekrasno..."

Na satu u kuhinji izbija jedan sat. Goga je usnula, a Krešimir je bio na rubu. Ništa se ne čuje osim povremenih automobila pod prozorom. Do nekoliko će sati svanuti. Malo poslije čut će se potpetice žena koje rade u samoposluzi u prizemlju. Zvono na vratima, jednom, dvaput, triput. Krešimir ga isprva čuje kao iz velike daljine, a onda se budi i ustaje. Na stubištu su dva policajca.

"Vi ste Krešimir Matić?"

"Da, izvolite."

"Vaš je bijeli BM\X^ registracija...", policajac gleda u blok...

"ST 481 NB?"

"Gdje ste ga našli?" kaže Krešimir.

"U vašem je prtljažniku leš žene stare između dvadeset i pet i trideset godina."

Ubojstvo Predsjednikova psa Nebojši Tarabi, mom predragom cimeru Roko Katić znan i kao Limeni bio je jedan od onih ljudi za koje vam se čini da su zalutali na ovaj svijet, izgubljen kao komad prtljage koji je na putu iz Sidneva u Frankfurt završio u Ulan Batoru ili Havani. Visoko i mršavo momče koje je već u četrnaestoj počelo gubiti kosu imalo je ženskast glas i vječno začuđen i suzan pogled iza debelih leća, kao da ste mu ovaj čas odvalili šamar, a on se pita zašto, ste pobogu to napravili.

Takve je posve nemotivirane pljuske Limeni uostalom često i dobivao. U njegovih osamnaest godina šamarali su ga roditelji, stričevi i strine, susjedi, nastavnici, kolege iz školskih klupa, tete iz dućana, čak i prolaznici. Korača tako Limeni ulicom, a neki mu dida ide ususret i dida je zbog nečega bijesan. I sad, umjesto da šutne neku konzervu na putu, kao što čovjek inače čini u takvoj situaciji, dida spazi jednu takvu gnjusnu pojavu, jednog feminiziranog, ćelavog kretena što u hodu nekontrolirano maše rukama i veselo cvrkuće, pa mu priđe i tras! - pukne šamar.

Nebrojeno se mnogo puta Roku dogodio takav slučaj i pravo je čudo kako je preživio sve te batine. Da je bio pametan, kao što

nije, mogao je zgrnuti velike novce na onim psihoterapijskim seansama koje služe oslobađanju potisnute agresivnosti. Nekako je imao takvu njušku da je upravo poželiš klepnuti.

Samo ga djevojke nikada nisu tukle. Valjda stoga što Limeni nikada nije bio bliže od sto metara nekoj djevojci.

Neki kažu da je Roko bio i pomalo retardiran, ali to nikada nije službeno potvrđeno. Dapače, išao je u normalnu školu pa ju je s relativnim uspjehom, unatoč svim maltretiranjima profesora, i završio. S osamnaest i po godina stekao je časno zvanje mesarakobasičara i život je bio, štono se kaže, pred njim, samo mu je još valjalo vojsku odslužiti.

Trebao je, doduše, biti oslobođen vojske i s pravom je to očekivao s dioptrijom minus sedam na jednome i plus jedanaest na drugome oku, ali je slučaj htio da su u regrutnoj komisiji bili podnapiti veseljaci s čudnim smislom za humor.

"Ti ćeš, dete...", kazao je pukovnik Stevanović, predsjednik komisije, napeto gledajući našega junaka i jedva se susprežući da ne prasne u smijeh. "Ti ćeš da bidneš..." pukovnik se osvrnu na druga dva člana komisije i mangupski namignu tajnici, "... Titov gardist!... Ho, ho, ho, ho... Titov gardist!... Ho, ho, ho, ho..."

"Ha, ha, ha, ha, ha...", tresao se općinski referent za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu.

"He, he, he, he, he...", smijao se podmuklo zamjenik općinskog referenta za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu.

"Hi, hi, hi, hi, hi...", cerekala se tajnica općinskog Odjela za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu.

"Ho, ho, ho, ho, ho...", uživao je pukovnik u vlastitoj šali. "Čestitam, junače!... Ho, ho, ho, ho, ho... Dođi daše izljubimo."

I Limeni zbunjeno priđe stolu, a pukovnik ustade i, umjesto da poljubi mladića - tras! - zalijepi jednu vruću zaušnicu novopečenome gardistu.

Ured Odjela za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu tako se tresao od smijeha da su registratori popadali s polica i na crnobijeloj fotografiji maršala Tita prsnulo staklo.

I tako se Roko znan i kao Limeni jednoga vrelog lipanjskog dana 1979našao u krugu kasarne na Dedinju, užasnuto zureći u hrpu vojničkih prnja stegnutih u zavežljaj od šatorskog krila. Svatko tko je bio u onoj vojsci ispričat će vam kako je najužasniji dan njegova života bio upravo taj, prvi dan u smrdljivoj maslinastozelenoj uniformi. Tjeskobno iščekujući što će se dogoditi s tvojom nakazno ošišanom i praškom protiv ušiju naprašenom egzistencijom mnogi su od nas umalo poludjeli. Naš je junak, međutim, bio u prednosti pred drugim vojnicima utoliko što je takvu mučnu tjeskobu osjećao cijeloga svog života. Ona mu, za pravo reći, nije bilo nešto posebno novo.

"Nosi ta uniforma u spavaonica!" derao se na njega desetar Albanac. "I nemoj da me gljedaš ko telje, jebem ti mater, da ti jebem mater!"

A Limeni ni a ni be. Poslušno se zametnuo zavežljajem ponizno očekujući najužasnjia mučenja i ljudsku sramotu, gaženje onoga najsvetijeg u nama, besramno iskorištavanje čovjeka po čovjeku, divlje, sadističko iživljavanje bližnjega tvoga.

Kako je uostalom i navikao.

"Idi tamo na lživada da brojiš travke", kazao mu je jednom desetar. "I nemoj da mi dođeš dok sve ne prebrojiš! Svaku travku, razumeš?! Svaku travku imaš da mi prebrojiš i posije da mi predaš brojno stanje, jebem ti mater, da ti jebem mater."

Limeni je tada bez jednog jedinog slova prosvjeda otrčao i na ledini preko puta kantine sve do večerjja, preskočivši i ručak i večeru, brojao vlati mokre trave, dok se cijela albanska zajednica kasarne zadovoljno kesila na klupi malo dalje.

"Dva milijuna sedamsto trideset i četiri tisuće osamsto šezdeset i pet... Dva milijuna sedamsto trideset i četiri tisuće osamsto šezdeset i šest... Dva milijuna sedamsto trideset i četiri tisuće osamsto šezdeset i sedam...", šaptao je Roko Katić klečeći na travnjaku, doimajući se pomalo poput redovnika pri molitvi. Već se bio spustio mrak, svjetlilo je još samo neonsko svjetlo s visokog stupa na rubu tratine, i netko sa zdravim vidom teško bi se tu bio snašao.

"Katić!" dreknuo je tada desetar zapovjedno. "Doklje si stigao?!"

Roko ništa, ne čuje ga.

"Katić, jebem ti mater, da ti jebem mater, doklje si stigao?!"

Roko zvani Limeni tada diže glavu pa veli:

"Dva milijuna sedamsto trideset i četiri tisuće osamsto..." i stade, blene iza onih svojih debelih očala, pobjegla mu misao. Sipci se valjaju od smijeha.

"Doljazi ovamo!" dreknu desetar. "Doljazi ovamo, jebem ti mater da ti jebem mater!"

Roko spremno ustade i priđe desetaru, stade mirno, a ovaj, treba li to uopće naglašavati, pijunu u dlan pa mu odvali šamarčinu koja je tako zvonko odjeknula da je jato vrana uplašeno prhnulo s asfaltirane piste.

Limeni Katić je, kako vidimo, bio uzoran novak, pravi sin naših naroda i narodnosti, pravilno odgojen da jednoga dana, kada neprijatelj nahrupi na granice SFRJ, s radošću dočeka geler koji će mu razmrskati lubanju.

Sto se discipline tiče, od jednoga se regruta valjda više nije moglo ni očekivati.

U nekim drugim vojničkim osobinama, međutim, okrutna šala komisije za regrutaciju sjala je u svoj svojoj punoći. Nabrojimo tek nekoliko ozbiljnijih vojničkih ispada Limenoga:

na bojevu gađanju upućao u trbuh sirotoga pokazivača mete; na manevrima ručnu bombu ubacio u rov u kojemu je čučala njegova desetina; punjenje suzavca aktivirao u vojničkom restoranu; pušeci na straži pored skladišta municije izazvao eksploziju i požar na čijemu je gašenju četiri dana bilo angažirano dva naest vatrogasnih brigada, itd., itd.

Sve mu se to, međutim, moglo oprostiti, da nije bilo najstrašnijega od svih grijehova. Roko Katić zvani Limeni, naime, sasvim neoprostivo za Titova gardistu, nikada nije savladao onaj kruti i odlučni strojevi korak. Nikako. Stupao je raširenih nogu tresući se kao padavičar, razrogačenih očiju i, tko zna zašto, isplažena jezika, ritmično poskakujući svaki četvrti korak. Strahotan prizor.

Tamtararata, tamtararata, tarararararatata, tamtararata, tamtararata, tarararararatata, treštalo iz golemih zvučnika na krajevima goleme piste punih pet dana samo za Roka. Sam samcat je po kazni punih pet dana vježbao razbivši pritom dva para novih novcijatih čizama. Vodnik koji ga je trebao nadzirati nakon tri dana je sam sebi pucao u usta. Drugi, koji je došao na njegovo mjesto, drugu je večer s teškim duševnim rastrojstvom odvezen na Psihijatrijski odjel Vojnomedicinske akademije. Tijekom liječenja ga je zaručnica napustila, a otac razbaštinio, pa se i on bacio kroz prozor na petome katu.

I ništa.

Limeni je svejedno glavinjao plazeći jezik kao iscrpljen pas.

"Mamu mu jebem", govorio je zapovjednik kasarne, potpukovnik Đoković, "svi lepo gaze, samo se onaj visoki mufljuz u prvome redu drma ko klackalica. Zaustavi stroj!"

Kapetan tada dreknu "Četa stoj!" i četa se ukopa na mjestu, a maleni i zdepasti Doković skoči sa svečane tribine i žustro odmaršira do stroja vrteći golemim guzovima. Dižući se na prste stade drsko odmjeravati one u prvome redu.

"Pičke!" prošapće on strasno. "Pičke ste vi, a ne vojska!... Titova garda!?... Ma vidi kurca!... Pičke!... Piiičke!" Uto dođe do Limenog. "Ti!... Ti!..." proštenja Đoković. "Tiii!... Mamicu ti naguzim, kako to gaziš?... Kako to gaziš!?!?... Jesi li ti vojnik ili... Ili... Govno!... Govno si ti, a ne vojnik!... Govno!... Titov gardist?!... Ma vidi kurca!... Pička, razumeš!... I gov' no!... I pička i govno!... I kurac!... I kurac i pička i govno!" I tu potpukovnik Petronije Doković zamahnu i, već kako je red s Limenim, odvali mu šamar. Cijela se četa strese od udarca.

"Pu, mamu ti jebem!" kaže Đoković gadljivo. "U pritvor s njim. Dvaest dana!"

"Druže potpukovniče... Khm!" nakašljao se tada iza Đokovićevih leđa major Pribičević. "Ako dozvolite, ja imam jedno bolje rešenje!"

Potpukovnik Đoković se namrgođeno okrenu. "Ako dozvolite", nastavi Pribičević, "drug Tito traži jednog pouzdanog, disciplinovanog vojnika za kerovođu." "Kerovođu?!" začuđeno će Đoković. "Jeste. Neko ko će da pazi na onoga njegova malog kera. Onoga... Kako ono bese?... "Pudl?!" upade Đoković. "Jeste, pudl!"

"A šta je po nacionalnosti?" "Ko? Ker?!"

"Ma, kakav ker, jebem li te u čeonu kosku! Ovaj mlatimudan ovde!... Vojnik, bre!" "Hrvat."

"A šta bese onaj pre njega?" "Crnogorac."

Potpukovnik Petronije Đoković zastade, računa nešto u sebi. Ni muha se ne čuje.

"Može", reče oficir napokon. "Donesite mi dosje od vojnika pa ćemo da vidimo. U principu, može."

Cijela se časnička svita tada okrenu i pode natrag na svečanu tribinu. Tek se Đoković u jednome trenu, kao da se nečega dosjetio, zaustavi pa ponovno dođe do stroja, priđe Limenom i opet - tras!

"Pu, mamicu ti jebem!" kaže. "Kerovođa!"

U Užičkoj 15 Roko Katić zvani Limeni pojavio se uredno podšišan i glatko izbrijan, u novoj uniformi s gardijskom šapkom, ogledavajući se nervozno u izglancanim cipelama, krajem rujna te 1979. U velikome parku koji je okruživao vilu jednog od šefova pokreta nesvrstanih, praćeno blaziranim pogledom dva dokona pauna, bezglavo je trčalo dvadesetak vojnika loveći još u letu žuto lišće što je otpadalo s golemih javorova. Devet sati ujutro je bilo, drug Tito se zavalio još mrzovoljan od sna u velikom kožnom naslonjaču, u golemoj kristalnoj pepeljari na stoliću od rezbarene tikovine - dar jednoga afričkog prijatelja - dimila se kubanska cigara, jedna iz pošiljke koja je Castrovim privatnim zrakoplovom prošloga tjedna bila sletjela na Surčin.

U pratnji potpukovnika Đokovića Roko je stajao u uglu, na zidu pored njih je visio štit od kože neke prašumske zvijeri oslikan čudovišnim licem koje se beljilo. Limeni ga pogleda pa se izbelji i on njemu. Đoković ga mune laktom u rebra.

"Druže Tito", šapne tada oprezno šefu države njegov osobni tajnik, "druže Tito, došao je novi pratilac vašeg psa."

Doživotni predsjednik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, jedan od vođa pokreta nesvrstanih, građanin svijeta, maršal JNA i trostruki narodni heroj šuti, gleda vizionarski nekamo u daljinu.

"Druže Tito", prošapće opet njegov dobri tajnik, "došao je novi pratilac vašeg psa."

"Moj pas", reče iznenada Josip Broz žalobno. "Moj Luks... Moj Luks, sunce moje... Nikada to sebi neću oprostiti... Onakav pas..."

I proplače, suze mu se cijede niz obraze.

"Ma ne, družo Tito, ne Luks, vaš pudl Bil", kaže tajnik. "O vašem pudlu se radi. Bilu... O vašem pudlu Bilu!"

"Luks!" ne da se drug Tito. "Luks je bio pas... To je jedna tragedija. Da onakav pas pogine... A znate, mladiću, Luks je bio bolji od Kardelja... Kardelj, pih!... Kardelj je bio nula za Luksa... Ili Đilas? Đilas mu ne bi mogao ni vode donijeti... Takav je to bio pas... Veliki!... Veliki pas!... Znate li što je bio Luks za Rankovića? Luks je za Rankovića bio doktor, razumijete. Doktor je on za njega bio. Redovni profesor! Akademik!... Luks! To je bio drug i komunist!... Pravi!... Eh, Luks!..."

"Možda bi bilo bolje da se upoznate neki drugi dan", kaže tiho Titov osobni tajnik Đokoviću i Limenom. "Drug Tito danas ima neodgodivih državničkih obaveza. Pođite do šefa protokola, neka vas on uputi u dužnosti pratioca."

Roko i potpukovnik iziđoše, tamo se iz ćoška još čulo kako predsjednik kroz jecaje nabraja:

"Svetozar VukmanovićTempo?!... Tempo?!... Pih!... Tempo mome Luksu ne bi mogao biti ni šegrt... Ni šegrt!... Ili Džemal?!... Džemal je bio mala beba za moga Luksa!... Dolanc?!... Dolanc?!... Ha, ha, ha, ha!... Dolanc!..."

"Ovo je Bilov šampon, peškir sa monogramom sedam komada, svaki dan po jedan", nabrajao je mehanički Titov šef protokola, Vukašin Đuričić. "Dalje, četka gruba, četka fina, Bilova veštačka koska, hrana, pa dijetna hrana, za slučaj da ker pokvari želudac, vitamini B, C, D i E, njegov povodac duži, povodac kraći, vindjakna, vodonepropusne čarapice... Dalje, Bilove igračke: maca, plišani meda, kožni fudbal, pištolj s posvetom, kalibar 7.62, dar Zbora samoupravljača kolektiva Crvena zastava iz Kragujevca..."

U nekoliko se sati Roko Katič zvan Limeni do u najsitniju potankost upoznao sa svim navikama malog žučkastog pudla: njegovim ritmom obroka, vremenu koje pas provede u šetnji, adresama njegovih družica, saznao je koji su njegovi termini za šišanje i koja je frizura primjerena psu jednoga šefa države, koje mu priče valja čitati prije spavanja, kako on voli da ga se blago češka po trbuhu i šapuće: "Maco moja mala". S ovim potonjim ne treba pretjerivati, kazao je Đuričić ozbiljno, jer je Bilov psiholog upozorio da bi to u šteneta moglo izazvati krizu identiteta s nesagledivim posljedicama.

Limeni je uplašeno zurio u psa koji je ležeći na sagu podmuklo režao u njega.

"Jesmo li se razumeli?" upitao je šef protokola kad je završio sa svojom tiradom.

Od Limenoga ni glasa, ukipio se obuzet stravom. "Jesmo li se razumeli?" ponovi Đuričić strogo. "Razumem!" dreknu Limeni pa lupi potpeticama i salutira.

"Razumeš ti moj kurac", kaže drug Vukašin i - tres! - Roka po gubici.

A Bil iznenada zalaja, Roku se učini kao da se kurva smije.

Ako je život Limenog Katića dotad bio pakao, na dužnosti dadilje Titova pudla spoznao je da i u paklu postoji VLPsalon, neke skrivene provalije pune ognja u koje dospijevaju samo povlašteni grešnici. Vrteći zanosno svojom ostriženom repicom ta zla sila u tijelu šteneta, taj pokvareni do srži, divlji i mušičavi Freddv Kruger psećeg roda svakoga ga je dana veselo vodio u nove užase.

Članci na nogama bili su mu tako oglodani od pudlovih ugriza da samo što kosti nisu provirivale, dok mu na licu i rukama nikako nisu dospijevale zacijeliti kraste od njegovih pandži.

Jednom ga je Bil ugrizao za zapešće i nije htio pustiti, pa je Limeni tresući rukom i urlajući kao ranjeni vepar puna dva sata trčao hodnicima Titove vile, dobroano preplašivši visoko državno izaslanstvo Kraljevine Švedske.

Drugi put se pas prišuljao usnulome Roku i izgrizao mu nos.

Roko je k tomu bio kriv za trodnevni Bilov proljev, kad se davao bio zavukao u kuhinju i popio pun lonac užeglog ulja.

Udri po Roku!

Roko je bio kriv i za fazana što ga je Bil priklaio u vrtu.

Udri po Roku!

Roko je bio kriv i kada je psina zapisala nogavicu generalnog sekretara Komunističke partije Kine.

Udri po Roku!

Vojnik Katić je jedini i isključivi krivac za Bilov nabez, jer je ta prokleta i proždrljiva zvijer bila ušla u hladnjaču kad su mesari došli s tjednom zalihom mesa.

Udri po vojniku Katiću!

Tres! Tres! Tres! Tres! - pljuštali su šamari po jadnome Limenom. Tolike batine ni on sam, a znamo da je u tim stvarima bio iznimno tolerantna osoba, više nije mogao trpjeti. Zacijelo nijedan novak, nikada i nigdje na svijetu nije tako nestrpljivo iščekivao istek vojnoga roka kao što je to bio slučaj s našim junakom.

Onda se jednoga prosinačkog jutra okončala njegova patnja. Bila je tog jutra valjalo okupati. A bilo je studeno, meteorolozi su pričali kako je ta zima jedna od najhladnijih u ovome dijelu Evrope u posljednjih sedamsto godina. Užas jedan. Mraz je bio stegao, temperatura dvadesetak ispod ničice, novine su čak bile uvele posebnu rubriku "Smrznuti", u kojoj se svakodnevno izvještavalo o penzionerima što su ih tog jutra našli kako grle hladne radijatore, dok su u bolnicama u tri smjene obavljali amputacije zbog ozeblina. Kako nije bilo dovoljno medicinskog osoblja, u jednoj su ekipi za amputacije čak bile i dvije čistačice te domar.

Takvog jednog jutra, dakle, Roko Katić zvani Limeni morao je okupati svog dušmanina, malog žučkastog pudla imenom Bil. Ustao Limeni u pet i po, umio se i doručkovao, upalio grijalicu u kupaonici pa, dok se štene ne probudi, sjeo na postelju da malo čita svoju omiljenu knjigu - Pirgo, autorice Anđelke Martić. Kad, u neko doba, oko osam i po ili malo kasnije, oglasi se pas:

"Vau, vau!" zalaja Bil, ali nekako slabašno. Sav se trese, toliko mu je jadnome zima. Dođe Roko do njega i, koliko god je mrzio životinju, sažali se nad jadničkom.

"Dođi", kaže uzimajući ga u naručaj, "dođi, mili moj, idemo se kupati."

A Bil, čim je čuo riječ kupati, stade se batrgati kao tele koje vode na klanje. Reži, izvija se, grize Limenog.

"No, no", kaže vojnik Katić, "dobar, dečko."

I, drž' tamo - drž' ovamo, zgrabi nekako Roko štenca i odnese ga do kupaonice. Sto odnese, što odvuče. A čim ga je unio tamo, pas se primiri. Jer, u kupaonici se temperatura podigla na barem plus četrdeset. Vrućina kao u sauni.

"Vau, vau!" zalaja opet Bil. Ali sada puno veselije.

"Jesi li vidio, dragi?" kaže Limeni. "Jesi li vidio kako je za tebe tvoj Roko ugrijao?"

Spusti on štene u kadu pa ga zaveza za slavinu, kako ga je i inače vezao da mu ne utekne, i pusti toplu vodu, natoči pjene. Stade ga sapunati, Bil uživa. Roko se ne sjeća da je ikada bio tako miran kad ga je kupao.

Domalo, skupilo se toliko pare u kupaonici da Limeni više nije vidio prsta pred nosom. Ode do prozora i otvori ga. Bil zalaja.

"Miran", kaže Roko. "Miran budi... Moramo malo prozračiti."

I tako, kupa Limeni dalje pudla, pjeva Sve ptičice iz gore, nadlanicom otire znojno čelo, kad, netko pokuca na vrata kupaonice.

"Katić, posjeta!" kaže neki glas izvana. "Katić, keva te čeka na porti!"

"Mama!" ozari se Limeni. "Mama!... Mama, moja!"

I koliko su ga noge nosile izleti on iz kupaonice samo u košulji, lamatajući dugim rukama kao vjetrenjača.

Ispričao se na portirnici Limeni sa svojom mamom. Saznao je sve o sestrici Rozariji koja je zatrudnjela s dimnjačarom koji neće da je ženi, o ujaku Misi koji bi za Novu godinu mogao biti uvjetno pušten iz Lepoglave, o tati koji je jedva izvukao živu glavu kada je dinamitom ubijao ribu, o rođaku Slavku koji je pao s krova i otad samo cvrkuće i zoblje proso... Prošlo i nekoliko sati. Napokon se oprostili njih dvoje. Sve otirući suze zbog rastanka vrati se Roko u vilu, ulazi u kupaonicu, a tamo...

"Aaaaaaaa!!!", zaurla naš junak užasnuto. "Aaaaaaaa!!!... Aaaaaaaa!!!"

I opet.

'Aaaaaaaa!!... "Aaaaaaaa!!!... Aaaaaaaa!!!"

U kadi, zarobljeno ledenom korom, stajalo je smrznuto tijelo malog žučkastog pudla imenom Bil, koji je sve do smrti vukao uzicu kojom je bio vezan za slavinu. Bio je ukočen istegnuta vrata i čeljusti zaustavljene u svojem posljednjem vauvau.

epilog Roko Katić znan i kao Limeni iz zatvora je izašao 1985., godinu dana kasnije se oženio i završio Veterinarski fakultet. Ima dvoje djece, član je Društva političkih zatvorenika, službenik Ministarstva obnove i razvitka Republike Hrvatske, sjedi u nadzornim odborima nekoliko javnih poduzeća.

Rokov nekadašnji desetar, Sinan Hasani iz Kosovske Mitrovice, u vrijeme pisanja ove priče radio je na crno u Švedskoj.

Potpukovnik Petronije Đoković je u činu generalmajora u listopadu 1991. poginuo na Trpinjskoj cesti. Svjedoci kažu kako je nepromišljeno izletio iz rova s pištoljem u ruci vičući: "I vi ste mi neke ustaše... Ma vidi kurca!... Pičke!... Pičke ste vi!... Pič..." Pao je presječen rafalom i pokopan uz najviše vojne počasti u Beogradu sedam dana kasnije.

Josip Broz Tito umro je u svibnju 1980. u bolnici u Ljubljani. Malo prije njegove smrti u sobi umirućeg okupila se svita najviših političara SFRJ. "Druže Tito... Druže Tito..." prošaptao je jedan od njih nadvijajući se nad bolesnim predsjednikom. "Koga ste odredili za svoga nasljednika?" Tito je samo umorno otvorio oči. "Druže Tito", kaže ovaj ponovno. "Vaš nasljednik. Niste nam ostavili nasljednika." A drug Tito je zurio preda se i samo u jednome času posve tiho, tako tiho da su okupljeni poslije mogli kazati da ga nisu čuli, procijedio: "Luks... Luks..."

I tada je izdahnuo.

Diana i fantom Diani Matić Fantom je bio nemiran kao dijete. Fantom uostalom i jest dijete, on je jedanaest mjeseci star afrički hrt. Probudio se u njemu pradavni lovački instinkt, potpuno besmislen u gradu, pa znatiželjno njuška prolaznike, parkirane aute, stabla i tlo. Zaluden je otvorenim prostorom i željan trke i nema boga koji bi ga smirio. Diana, s druge strane, u škotskoj suknji korača veselo i žustro kao mažoretkinja, u taktu melodije što je samo ona čuje. Vjetar nadima krošnje - ima li se na umu Dianin stvling - možda su to nekakve gajde?

Fantom je našao mačića na rubu pločnika pa ga nježno gura njuškom, onako kako se kod kuće igra čupavom teniskom lopticom na sagu. Mačić je prestravljen, a Fantomu se izgleda sviđa plašiti slabije od sebe pa zločesto nastavlja s igrom.

"Moje noge su čelične opruge", veli trkač u trenirci i patikama koji se niotkud pojavio pored Diane, a Diana je gledala Galipolje i prihvaća razgovor:

"Trčiš li brzo?"

"Kao vjetar", kaže tip zadihano, poskakujući u mjestu kao da su mu noge utrnule od sjedenja. "Bio sam rahitičan kao dijete, baš poput Johna Weissmullera. Liječnik s crvenom bradom kazao je mojoj mami da moram što više trčati..."

Liječnik je kasnije oženio mamu, tako da imam dva crvenokosa polubrata... Premda sam u početku mrzio trčanje, poslije, kada sam postao šampion i Tarzan, baš poput Johna Weissmullera, shvatio sam kako je to bila mudra odluka..." "Koliko si brz, Tarzane?" upita Diana pa podigne ruku, pogleda na sat i vikne: "Sad!"

Trkač se zaleti kao da se ne bori za Dianinu naklonost, nego za olimpijsko zlato. Zaustavio se tek stotinjak metara dalje i teško dišući naslonio na stup ulične svjetiljke. Kad se okrenuo, Diane nije bilo na vidiku. Zbunjeno se osvrtao nekoliko trenutaka, a onda stao gnjaviti drugu prolaznicu.

"Budala", mislila je Diana skrivajući se iza žute zastave 101. Fantom joj se motao oko nogu i, rekao bi čovjek, tiho se smijao.

"Ne dodiruj me!" viknula je iznenada strogo žuta "zastava". "Uh!" kazala je Diana uplašeno i odmakla se od auta kao da ju je opeklo.

"Oprostite, nisam znala..."

Onda se začuo grohotan smijeh, a ispod automobila se pojavilo lice mehaničara u masnom sivom kombinezonu.

"Sto nisi znala?" upitao je čovjek nasmijano. "Da auti govore?"

Mogao je imati dvadesetak godina i uistinu je bio zgodan: crne valovite kose i preplanulog tena, iz ustiju mu je sjao niz snježnobijelih zdravih zuba. Fantomu se, naravno, nimalo nije svidio pa je ljubomorno režao. Diana se, međutim, nije obazirala na te izraze netrpeljivosti.

"Ja sam Diana."

"Bruno", kazao je mehaničar.

Stanovito vrijeme blentavo su se osmjehivali jedno drugome, a Fantom je postajao sve nervozniji. Čekao je da mehaničar napravi nekakvu grešku pa da ga Diana odjebe. Srećom, nije morao dugo čekati. Mehaničar je znatiželjno pogledao uz Dianine noge, sve do karirane suknje, i neoprezno kazao:

"A ja sam čuo kako Škoti ne nose mudante ispod kika?" Diana je bila strahovito bijesna zbog ove rečenice (Fantom je, treba li to kazati, bio presretan), najprije je htjela mehaničara zgaziti potpeticom posred lica, a onda je ugledala policajca koji je na čošku zaneseno kopao nos. "Policija!" viknula je. "Uhapsite ovoga čovjeka." "Odma!" javio se policajac spremno, razdragan što mu se prelijepa cura obraća za pomoć. Dotrčao je do zastave, onesvijestio mehaničara tresnuvši ga laktom posred gubice, natakao mu lisičinu na lijevu ruku, provukao lanac ispod kromiranog branika i učinio isto s desnom. Mehaničar se

tada osvijestio. "Jeste li vi normalni?" propištao je očajno. Stao se batrgati kao da su mu navukli luđačku košulju.

"Nema zajebancije", kazao je policajac mirno. "Lez tute i muč... Je li tako, gospojice?" upitao je Dianu raznježeno. "Tako je", kazala je Diana nasmiješivši se preslatko. Policajot je u neprilici smeteno mahao odgojnom palicom. "Bil ja vas, gospojice, moga pozvat na jednu kavu sa šlagom?" Tko zna tko mu je kazao da cure u gradu piju kavu sa šlagom.

"A volite li vi šlag?" upitala je naša junakinja. "Is!" rekao je policajac veselo. "Mogao bi ga pojst punu terinu kad mi ga sestra napravi. Jednom me je tako zabolijo drob od njega... Unda, očemo li poč? Iman ovdí blizu jednoga rođijaka što drži kafić."

"Vidjet ćemo", kazala je Diana zagonetno i skinula mu kapu. Hrvatski je redarstvenik bio sretan, kao da je iz njezine ruke dobio kocku šećera pa je sada topi u ustima. Fantom je, kurva, već znao kako će završiti taj prizor i bio napet kao sprinter na startu. Kad mu je Diana bacila kapu, spremno ju je, još u letu, zgrabio zubima. Policajac se stresao kao da ga je netko udario nogom u stražnjicu. Ipak, kao pravi policajac, sačuvao je prisebnost.

"A što van je dobar ćuko, gospojice, takoga još nisam vidio", kazao je umiljato, premda je u licu bio crven kao rak.

Fantom je temeljito razvukao kapu zubima i šapama i na kraju se nezainteresirano pomokrio po njoj. Redarstvenik se opotio kao da ga je netko polio kablom vode.

"Jelda je lijep?" upitala je Diana zločesto.

"Krasan", procijedio je policajac. "Dobre zube ima, đava jedan zločesti."

"Nemam sada vremena za kavu pa ću vam ostaviti broj telefona, a vi mi se javite", kazala je Diana.

"More i tako, gospojice", rekao je policajac i pružio našoj junakinji maleni adresar s naslikanim ružama na koricama.

"MATILDA, 123456", napisala je ona pa poljubila policajca zvučno u obraz, pogladila ga i stavila mu na glavu uništenu kapu.

Jadnik se nije ni pomaknuo. Kad je desetak minuta kasnije došao k sebi, Diana je već bila daleko. Ispod njegovih se nogu batrgao zavezani mehaničar. Ne znajući što bi od silne sreće, policajac ga je udario nogom.

Diana je bila tužna, a i Fantom je nekako promijenio raspoloženje vidjevši je takvu. Neki je tip, što je namještao svjetleću reklamu iznad ulaza trgovine konfekcijom, pao s ljestava pravo u srebrnosivu kabriolet "bubu". Auto je vozila prekrasna plavuša tridesetih godina, a Diana je već vidjela kako će taj susret odrediti njezinu sudbinu. Tip što je tresnuo na suvozačevo mjesto oženit će plavu vozačicu, njih dvoje će imati kuću u predgrađu, sedmero djece, mješanca punog buha i

lijehu narcisa u vrtu. "A ja ću ostati vječno sama", pomislila je Diana.

"Zašto na svijetu nema muškarca koji bi bio tako pametan i lijep kao ti?" upitala je Fantoma.

"Samo to ozbiljno moraš poželjeti" odgovorio joj je Fantom jasno i razgovijetno. Imao je blagi hercegovački naglasak budući da mu je prethodni vlasnik bio Hercegovac, a Diana je pala na guzicu.

Srećom, imala je gaćice na sebi.

Dok nas smrt ne rastavi Lucija je prodavala novine, a Boris je već šest mjeseci bio nezaposlen. Uglavnom je sjedio ispred televizora i gledao utakmice na satelitskim programima, rjeđe se brijao, počeo je čitati knjige o magiji i parapsihologiji, maštao je da otputuje nekamo daleko. Već prema raspoloženju, Lucija je grintala ili bi se pohotno smijala njegovim zamislama. Sve češće je grintala. Ipak, kada se sve zbroji i oduzme, bio je to lijep život.

Onda je Boris jednoga dana došao po novine pred kiosk u kojemu je radila njegova žena i zatekao mlađeg muškarca u uniformi kako sjedi unutra. Opušteno su brbljali, i, reklo bi se, bili iznenađeni kad se Boris pojavio. On se, pak, posramljen zbog nekog neobjašnjivog razloga, zadržao kraće nego inače.

"Tko je ono jučer bio s tobom?" upitao je tobože nezainteresirano sutradan.

"O kome govoriš?" "Onaj frajer u uniformi?"

"A, on?" kazala je Lucija bezazleno. "Dejan. Jedan momak što stanuje preko puta."

"Pička mu materina", kazao je Boris desetak minuta kasnije, "nema tjedan dana kako sam kupio baterije za daljinski. I pogledaj sada govno: uopće ne reagira."

"Kad ništa drugo ne radiš, nego samo gledaš televiziju", odbrusila je Lucija.

Dan je bio vruć i suh, iz susjedstva su mirisale punjene paprike, zrak je bio pun prašine zbog kamiona koji su od ranog jutra vozili žutu zemlju s obližnjeg gradilišta. Boris je stajao naslonjen na balkonsku ogradu gol do pojasa i vidio svoju ženu kako dolazi preko parkirališta. Pratio ju je pogledom sve dok nije ušla u zgradu, a onda je otišao u sobu i odjenuo košulju kratkih rukava. Obuo se u predsoblju i izišao.

"Idem na jedan razgovor o poslu", kazao je Luciji na stubištu. "Kupio sam ti burek za ručak."

Dugo se vozio napuštenim ulicama naslonjen laktom na prozor automobila. Radiokasetofon u žutom opelu bio je neispravan, a navlake na sjedištima poderane. Vjetar je šumio u krošnjama. Zapravo te nikad nisam volio, Lucija, pomislio je Boris gledajući svoj odraz u retrovizoru. Nikad, fakat te nikad nisam volio. Zgnječio je cigaretu u pepeljari i pritisnuo papučicu gasa.

Žarkocrvena mazda izletjela je s desne strane kao priviđenje, ni zvuk joj nije čuo. Bio je gotovo začuđen kad je tresnula u bok njegovog auta i kad je vjetrobransko staklo prsnulo u milijun srebrnih kapilara. Nagonski je zakočio, a onda svom silinom prsima udario u upravljač stiskajući sirenu. Desetak sekundi prodornog tona učinili su cijelu stvar još dramatičnijom. Izašavši iz automobila bio je izvan sebe od straha.

Čovjek iz crvene mazde mogao je imati dvadeset, najviše dvadeset i pet godina i bio je prepadnutiji od njega.

"Sta to radiš, budalo?" kazao je Boris neobično mirnim glasom. "U pizdu materinu", prošaptao je gledajući zgužvani lim. Ipak, nije bio ljut, izraz bijesa bio je tek mehanička reakcija, potpuno strana njegovom raspoloženju. Zapravo, toliko je bio u šoku, da bi se teško moglo kazati da je bio ikakvoga raspoloženja.

Odjednom je osjetio mučninu i poriv na povraćanje pa je čučnuo pored automobila. Minute su prolazile, a on je sjedio na vrelom asfaltu ne osjećajući ništa osim mučne boli u prsima. Tek puno kasnije postao je svjestan glasova ljudi što su se okupili i znatiželjno razgledavali mjesto nesreće. Rečenice što ih je čuo bile su besmislene kao komadići radioprograma dok se mijenjaju frekvencije.

"Morao bih se javiti ženi", kazao je iznenada.

"Možete od mene", kazala je žena u blijedozelenoj ispranoj kućnoj haljini. "Ja sam ovdje blizu."

U dnevnoj sobi zasjenjenoj limunom što je rastao pred prozorom Boris je sjeo na trosjed na kojemu je ležala zgužvana karirana deka. Žena je donijela dvije čaše od dva deci i napunila ih nekom bistrom tekućinom do vrha.

"Može votka?"

Boris je bez riječi prihvatio čašu. Čulo se zujanje nevidljive muhe, "Dragom sinu Ivanu, u povodu njegovog odlaska na odsluženje vojnog roka, sve najbolje žele...", čulo se iz druge sobe, ili možda negdje iz susjedstva.

"Zašto ne piješ?" upitala je žena, a Boris ju je tek tada bolje pogledao. Izgledala je zapušteno, sitna i blijeda, pjegava, ispucalih usana. Tanka, ravna tamnocrvena kosa bila joj je sijeda u korijenu.

"Zašto ne piješ?"

"Ne znam. Ne pije mi se."

"Kako da se riješim mrava?"

"Mrava?"

"Mravi mi ulaze u kuću, mali, crveni, ko da su ispečeni. Šeću po zidovima, po elementima u kuhinji, puna mi ih je posteljina."

"Posteljina?" "Aha."

"Morao bih se javiti ženi." "Telefon ti je tamo."

Boris je podigao slušalicu i dugo zurio u brojčanik. Zujanje one muhe postalo je upravo nesnosno.

"Ne mogu se sjetiti broja", kazao je naposljetku nasmiješeno. "Čudno je to."

"Nazovi informacije... Znaš li barem kako se zoveš?"

"Boris."

"Ozbiljno?! Tako se zvao moj bivši muž."

"Ma nemoj?"

"Poginuo je."

"U saobraćajnoj nesreći?"

"Ne, u Iranu."

Boris se vratio do trosjeda i sjeo pored žene, otpio je gutljaj votke i shvatio da mu piće ne odgovara.

"Jebote, ne mogu se sjetit svog telefonskog broja."

"Ni ja se više ne mogu sjetiti kako je izgledao moj bivši muž."

"Zbilja?"

"Uvijek sam mislila kako će ga ubiti nekakvi fundamentalisti, da će pasti nekakva granata na njihovo gradilište. Govorila sam sebi da ne smijem tako misliti. Nekako, kada misliš takve stvari, ko da ti je stalo da se one i dogode. On je bio zidar."

"Kako je poginuo?"

"Eksplodirala je plinska boca u njegovom bungalovu. 'Šimi Laboru i Vesni Ivković, koji danas stupaju u bračnu zajednicu, sve najbolje u zajedničkom životu žele Kazimir, Diana, Vesna, Antonija, Buba, Damir i Ante."

"Došao je avionom, u vreći od nekakvog srebrnog najlona zatvoren patentom. Bio je sav pougljenjen. Nisam ga mogla prepoznati... Znaš, smiješno zvuči, ali dugo sam vjerovala da on zapravo nije mrtav, nego da će se, šta ja znam, ko u 'Santa Barbari', jednoga dana pojaviti u drugom obličju."

"Čudno je to", kazao je Boris i ponovno otpio gutljaj votke. Na zgužvanoj kariranoj deki stajalo je nekoliko dugih crvenih dlaka, žena je počela plakati.

"Čudno je to."

Bojažljivo je pogladio ženu po kosi, a ona se naglo, kao da je dugo čekala na to, naslonila na njegove grudi i zgrabila mu košulju.

"Borise!"

"Smiri se, ljubavi", prošaptao je Boris, "ponovno smo zajedno."

Gola ministrova kći Točno u jedanaest parkirao sam s druge strane ceste, ispod mokrog, rascvjetalog stabla jorgovana. Strma ulica 68. Magla se tiho kotrljala pločnikom. Između krošnji breza provirivala je bijela dvokatna vila. Netko je samo na tren odmaknuo zavjesu na jednom prozoru da pogleda tko dolazi. Bio sam znatiželjan barem koliko i on. Zgnječio sam ostatak cigarete u pepeljari i izišao. Bilo je tiho,

neuobičajeno tiho, uzme li se u obzir da je središte grada bilo udaljeno tek nekoliko minuta vožnje. U tamnosivom odijelu i modroj košulji s krvavocrvenom kravatom, otuširan, svježe obrijan i sit bio sam zadovoljan sobom. Mogao sam biti i na boljem mjestu.

Pred vrtnim vratima stajala su dva krupna, kratko ošišana majmuna u dobro skrojenim crnim odijelima. Polako sam prešao cestu i podigao ruke pred njima. Dok me jedan pretraživao, na kućnim vratima se pojavio visok i mršav mlađi muškarac, a potom ministar u odijelu bez kravate i u kožnim papučama. Ministar je mašući rukama nešto žučno objašnjavao visokom. Ovaj ga je mirno gledao, kao da se puno ne obazire na njegove riječi. Bio sam predaleko da bih čuo o čemu razgovaraju. Iz parka se cvrkutom oglasila neka nemirna ptica, udaljena grmljavina najavljuje kišu. Vreća govana u crnom odijelu ozbiljno je shvaćala svoj posao.

"U redu je, pustite ga!" viknuo je ministar ugledavši me. Čuvar se odmaknuo. Bijelo obojena metalna vrtna vrata tiho su zaškripala, staza do ulaza u vilu bila je od bijelog tucanika. Ministar se rukovao s visokim muškarcem. Tip je bio suh, upalih obraza i velikih blijedoplavih očiju, dvometraš, prsti su mu bili koščati i dugi. Znao sam ga. Vjerojatno je znao i on mene. Mimoilazeći se sa mnom, sumnjičavo me odmjerio.

"Krešimir Gavran", rekao sam ministru.

"Znam, uđite."

Ivan Kukavica, ministar rada i socijalne skrbi, bivši emigrant, ugostitelj iz Kolna, saborski zastupnik i zamjenik ministra vanjskih poslova, bio je nizak, skladno građen šezdesetogodišnjak, sijedih zalisaka i čupavih obrva, pravilnih crta lica, okretan. Kroz predsoblje sa stepenicama u dnu uveo me u prostranu i svijetlu dnevnu sobu.

"Sjedite."

Spustio sam se u bijelu kožnu fotelju. Još jedna takva bila je s druge strane niskog stolića sa staklenom pločom. Okomito foteljama, okrenut velikim staklenim vratima što su vodila na terasu, stajao je isti takav trosjed. Na zidovima su visjele Lackovićeve grafike i komadi narodne nošnje. Stalak za novine bio je pun raskupusanih novina, televizor je bio uključen. U uglu su bila dva stola: jedan pun boca pića s čašama i posudom za led; na drugom je bio telefon, hrpa papira i vitka kromirana stolna lampa.

"Jack Daniels}"

"Bez leda."

Otpio sam gutljaj iz čaše od brušena kristala, a ministar je uzeo nekakav fascikl sa stola, izvukao iz njega nekakav gusto ispisan papir i stao čitati:

"Krešimir Gavran, rođen 1956, visok 196 centimetara, zelene oči, nema osobenih znakova, razveden, bez djece."

Zaustavio se i pogledao me. Nisam bio osobito impresioniran. Nastavio je čitati:

"S odličnim uspjehom završio srednju školu Sekretarijata unutrašnjih poslova, a potom i pravni fakultet. Viši inspektor. U službi od 80. do 86. Službu napustio po vlastitom zahtjevu... Zašto si otišao? Nešto politički?"

"Ne."

"Nego?"

"Nije mi se više sviđalo."

"Zašto nisi pobjegao k nama?"

"Bilo mi je dobro i ovdje."

"Svima vama je bilo dobro ovdje, dok smo mi vani jeli govna."

Preletio sam pogledom po sobi. Znao je što mislim i ušutio. Dugo smo šutjeli.

"Slušajte", rekao sam napokon, "vjerojatno me niste pozvali da biste mi čitali moju biografiju. Te su mi stvari većim dijelom poznate, a slutim da i vi znate da je to tako... Ja sam privatni detektiv, a vi moj potencijalni klijent, prijedimo na posao."

"Valjda je najbolje tako", rekao je i ponovno otišao do stola s kromiranom svjetiljkom. Iz prve je ladice izvadio veliku žutu omotnicu i spustio je na stol preda me... Unutra je bilo pet fotografija. Nekakva se dvadesetogodišnjakinja na njima golišava valjala po posteljini sumnjive čistoće. Oči su joj bile bezizražajne i staklaste.

"Moja najmlađa kći", rekao je Ivan Kukavica tiho. "Pročitajte pismo."

"Pojavi se na ulazu u Maksimir u nedjelju 15 .o.m. U zamjenu za 20.000 DEM naš će ti čovjek predati ostale fotografije i negative. Ne učiniš li tako, slike će se pojaviti u novinama. Ne javljaj se policiji jer ćeš se loše provesti", stajalo je otkucano na komadu papira. Pismo je bilo puno ispravaka korekturnim lakom i umetnutih riječi. Ucjenjivač se gadno namučio s pisaćim strojem.

"Jedino smo s njom imali problema", počeo je ministar. "Druga su mi djeca bila uredna, dobro učila, a Kata je rano upala u loše društvo, družila se s neakvim narkomanima, Talijanima, Turcima... Bože te sačuvaj koliko je takvih u Kolnu. Jednom sam našao ukradenu robu, videorekordere i autokasetofone u svom podrumu... Katini pajdaši!..."

"S kim se ona družila u Zagrebu?"

"Ne znam."

"Mogu li razgovarati s njom?"

"Ne možete. Jučer sam je poslao svojim na selo dok se 4 ovo ne smiri."

"U Imotski?"

"Da."

"Tamo ima više droge nego ovdje."

"Ona se više ne drogira, kune mi se da je tako."
Kukavica je bio solidan komad budale. Siguran u sebe. Takvi su najgori.

"Udovoljit ćete ucjenjivaču?"

"Hoću. Vi ćete im odnijeti novce."

"Dopuštate li da malo pronjušim cijelu stvar prije toga?"

"Je li to opasno?"

"Nastojat ću biti diskretan."

"Budite diskretni!" naglasio je. "Jako mi je stalo da ništa od ovoga ne procuri u javnost."

"Moja cijena je sto pedeset maraka na dan, plus troškovi." "Ja imam novaca." "Ne sumnjam."

Otpio sam ostatak viskija i ustao. On me ispratio. "Oprostite zbog onog dosjea, morao sam biti siguran."

"Nema veze."

Vani je počela padati gusta sitna kiša. Čuvarima očito nije smetala.

"Nije baš običaj da tjelohranitelji čuvaju ministre. Vaš sektor k tomu i nije tako značajan", primijetio sam.

"Neki su mi ljudi prijetili telefonom, pa su mi dodijelili čuvare."

"Ima li to veze s ovim slučajem?"

"Sumnjam, vjerojatno neki uzrujani sindikalist ili netko sličan. Znaite kakvih sve ljudi ima. Ne shvaćaju da je zemlja u ratu."

Pozdravio sam se s njim, podigao ovratnik sakoa i pretrčao do auta. Krupne kapi već su bubnjale po krovu. Tjelohranitelji pred vrtnim vratima stajali su ukočeni kao voštane figure.

Po pljusku sam se odvezao do "Kaktusa". Hajde Kato, hajde zlato, pjevušio sam putem. Jedan mi brisač nije radio. Vjetrom je povremeno bio komad neprozirnog, mutnog stakla kroz koje su se vidjele tek šarene mrlje kišobrana. Bilo je već dvanaest i trideset i bio sam gladan. Miris hrane i jednostavna domaća atmosfera s bijelim stolnjacima u "Kaktusu" učinili su da još više ogladnim. Naručio sam bečki odrezak i krumpiriće, zelenu salatu i pola litre kutjevačkog rizlinga. Imao sam slučaj!

Činio se jednostavnim, uistinu ga nije ni bilo. Onakve je fotografije moglo snimiti najmanje dvadeset ljudi u gradu, ali ja sam sumnjao samo na jednog. Javoroko. Bio je glup barem koliko i njegovo ime. Mozak mu nije bio ništa složeniji od malo skupljeg švicarskog nožića za izletnike. K tomu je bio pokvaren kao mućak. Tragična kombinacija. Svojedobno se vucarao po redakcijama. Imao je oko za fotografiju, ali ga nitko nije htio uzeti jer je bio nepouzdan, sklon alkoholu i lijen. Onda je žicao cure da mu se gole slikaju predstavljajući se kao fotograf "Playboya", počeo je krasti nasitno. Bio je rođeni gubitnik. Na policiji je bio češće nego na WC školjki. Pogotovo

kada je postao doušnik. Ona stupidno sročena poruka i one fotografije, smiješno mala svota za ucjenu sve je upućivalo na Javorka. Problem je bio jedino kako je on uopće došao do Katarine Kukavica. No, to će se vjerojatno rasplesti kada dođem do njega. U tom trenu u restoran je ušao niži, zdepast muškarac, stariji, u sivom baloneru. Sjeo je za slobodan stol i raširio novine. Prije nego što je počeo čitati dobro me odmjerio. Kako je upravo tada, nošen valcerom konobara, doplovio moj bečki odrezak, nisam se puno obazirao na njega.

Pred sivim neboderom na Peščenici stajala su parkirana dva policijska automobila i vozilo hitne pomoći, s upaljenim rotacijskim svjetlima. Kiša je prestala i oblaci su se razmaknuli. Sunce je bljeskalo na izlozima obližnjih kafića. Nimalo mi se nije sviđala gužva javnih službi pred neboderom. Znatiželjnici pred haustorom samo su nagađali što se dogodilo unutra. Javorko je stanovao na četvrtom katu.

Nitko mi nije morao pokazati vrata njegovog stana. Bila su širom otvorena. Moj dečko upravo je izlazio. Vodoravno. Sav u krvavim zavojima, buncajući - imao je kratki tečaj levitacije na bolničkim kolicima. Policijski je fotograf bljeskao svojim fotoaparatom preskačući skršeni namještaj. Drugi je četkicom lagano premazivao vratnice. Malo dalje, s rukama u džepovima traperica stajao je Rudolf. Zamišljeno je gledao lokvicu krvi na parketu. Zapravo, bilo mu je svejedno. Bio je jedan od mojih rijetkih prijatelja. Podigao je glavu i ugledao me.

"Jesi li vidio što je ostalo od našeg prijatelja?" rekao je sasvim prirodno, kao da je očekivao da će me vidjeti. Odmah sam znao koliko je umoran i koliko mu je stalo da se očevid što prije završi, pa da se pokupi kući.

"Šteta", odgovorio sam.

"Nedostajat će mi."

"Zar je tako ozbiljno?" Prešao sam na drugu stranu sobe i sjeo na prozorsku dasku.

"U komi je i na lubanji ima poveliku rupu."

"Koliko veliku?"

"Ni ozonski omotač nije tako oštećen."

"Fuj."

"Daj, šuti. Ti si, pizdo, na vrijeme pobjegao iz policije i ne znaš o čemu govorim."

Pogledao sam kroz prozor. S druge strane ulice stajao je tip koji je na mene škiljio u "Kaktusu". Baloner je držao prebačen preko ruke i tupo zurio u fasadu. Sve je ovo izgleda bilo složenije nego mi se u prvi mah učinilo.

"Tko ga je našao?"

"Susjed je čuo buku i pozvao policiju", rekao je Rudi. "Sto ti radiš ovdje?"

"Jutros sam dobio jedan slučaj u kojem naš prijatelj vjerojatno ima svoje prste."

"Dođi ovamo", rekao je moj prijatelj i odveo me u sitnu kupaonicu. Tamo je oštro mirisao fiksir, kutijice filmova i kade za razvijanje bile su rasute po podu.

"Znaš tko me nazvao malo prije nego što si ti došao?... Vlado Grubišić. Grubi. Sjećaš li ga se? On ti je, dragi moj Krešo, sada velika faca u Ministarstvu obrane. Preporučio mi je da ne čačkam puno po ovome. Zapravo, bio je prilično ultimativan... I, da ti iskreno kažem, to mi se sviđa. Boli me kurac za Javorka, idem doma. Umoran sam od ovih sranja."

Isprva prilično nedužan, gotovo zabavan slučaj golišavih fotografija luckaste i razmažene Katarine Kukavica neočekivano se komplicirao. Zapravo, sada se činio prilično opasnim. Naravno, ukoliko je Javorko uistinu snimio one fotografije. Po svemu sudeći jest.

"Tko ti je klijent", upitao me Rudi. "Ne mogu ti reći."

"Nisi frend."

"Ozbiljno. Cijela je stvar poprilično posrana, možda je i bolje da ne znaš."

"Pazi se."

"Aha... Idem sada. I hvala ti... Pozdravi ženu", rekao sam i izišao.

"Navrati koji put!" viknuo je Rudolf za mnom.

S druge strane ceste stajao je tip sa sivim balonerom preko ruke i zurio u mene kao debeli podbuhli gušter. Nije me smetao. Čim sam otvorio auto, on je otrčao do svojega. Nije se uopće trudio da bude neprimjetan. Bio je sunčan, gotovo ljetni dan. Po mokroj travi neka je žena u trenirci vodila psa u šetnju. Klinci su se pentrali po divljim kestenima pored ceste, besposličari su stajali nalakćeni na šankove. Na ovom svijetu bilo je toliko lijepih zanimanja.

Upao sam u špicu. Probijajući se kroz gužvu razmišljao sam o Grubom. Tip je došao poslije mene u policiju. Bio je možda čak pet ili šest godina mladi, beskrupulozan i ambiciozan. Umio je natjerati čovjeka da govori. Sada je u Ministarstvu obrane. Sto je tražio kod Kukavice jutros?

Spavalo mi se, otišao sam iz policije prije osam godina, a još uvijek se nisam naspavao. Gušter me još uvijek slijedio. Polako mi je išao na živce, ali to je bilo više stoga što sam bio umoran. Parkirao sam pred kućom i izišao. On se zaustavio stotinjak metara niže. Kuća u kojoj sam stanovao bila je memljiva i stara. Ipak, sviđalo mi se tu. Popeo sam se na drugi kat, otključao vrata i ušao u stan. Zadovoljno sam primijetio da u njemu nije bilo nikoga otkad sam ga napustio. Tek tada sam zapravo shvatio koliko se bojim. Spavalo mi se. Nisam više mogao ni misliti. Svukao sam se i legao u krevet. Pokušao sam sabrati dojmове, ali mi nije išlo. Ubrzo sam zaspao. Nisam ništa sanjao. Uopće, jako rijetko sanjam.

Kad sam se probudio, na digitalnom satu na noćnom ormariću je stajalo jarkocrvenih devetnaest i četrdeset. U sobu je ulazilo svjetlo ulične svjetiljke, čuli su se udaljeni automobili. Pogledao sam kroz prozor. Neki je muškarac našao pušiti i gledati u Mjesec baš pod mojim prozorom. Upalio sam svjetiljku na noćnom ormariću i otišao se umiti. Hladna me voda potpuno razbudila. Vratio sam se u krevet. Cijeli mi je slučaj polako postajao bistriji. Priča što sam je složio u glavi bila je prilično nevjerojatna, ali koherentna. Doduše, nedostajao je motiv, no Kukavica ga je vjerojatno sam znao. Pokušao sam nagađati što bi to sve moglo biti. Nimalo mi se nije svidjelo ono što mi je palo na pamet. Upalio sam televizor. Na programu je bila nekakva komedija s Frankom Sinatrom. Nedavno sam pročitao da je on bio mafijaš.

U devet i trideset netko je počeo petljati po mojoj ključanici. Već sam počeo misliti kako nitko neće doći. Uzeo sam pištolj iz ladice s čarapama i tiho se odšuljao do vrata. Tip je otključao vrata i ušao. Bio je prilično neoprezan. Ljudi iz njegove firme bili su uopće jako bahati u posljednje vrijeme. Prislonio sam mu cijev uz glavu.

"Polako podigni ruke", rekao sam. Poslušao me. Disao je šumno kao parnjača. Tresnuo sam ga postrance pištoljem.

Kad se srušio činilo se da će pod propasti pod njim. Okrenuo sam ga na leđa. Isti me čovjek danas pretražio pred vrtnim vratima Ivana Kukavice. Pretražio sam mu džepove. Ono što sam našao u lisnici bio je posljednji komadić puzzlea.

Slučaj je bio gotov. Valjalo je još jedino čitav dočekati jutro.

Iznio sam tipa na stubište, dobro sam se namučio. Polako je dolazio k svijesti. Bio sam samo u gaćama i atletskoj majici.

Susjedi su, srećom, bili pristojni ljudi koji spavaju u to doba.

"Slušaj", rekao sam tipu, "kaži svom šefu da ja ništa nemam, niti želim imati s vašim obračunom. A pojavi li se još netko noćas u mom stanu, proći će puno gore od tebe."

Vratio sam se unutra, zaključao vrata, stavio lanac i sjeo na fotelju preko puta. Pištolj mi je bio nabijen. Zaspao sam čim sam sjeo. Nitko nije dolazio.

Probudio sam se u osam i odmah nazvao Kukavicu. On je očekivao moj poziv. Premda volim doručkovati i dugo ispijati kavu, tog jutra sam se lišio te radosti. Zbilja sam se bojao. Umio sam se i obukao, za pet minuta sam bio u autu. Deset minuta kasnije pred bijelom dvokatnom vilom zaklonjenom brezama.

Nova dva majmuna stajala su pred vratima. Kukavica je bio vani. Ovaj put je i neka starija žena, vjerojatno njegova supruga, bila s njim. Zabrinuto su izgledali. Dijelili smo taj osjećaj.

Sjeo sam u istu bijelu fotelju. Žena se skupila na trosjedu, niska i sitna, u crnini. Kukavica je ostao na nogama. "Onda?" upitao je.

"Ja počinjem s pitanjima", rekao sam. "Najprije, kakav je to nesporazum između Ministarstva obrane i vas." Probljedio je.

"To... To je državna tajna", jedva je promućao. Razbjesnila me ova rečenica, ali sam se uspio kontrolirati.

"Okej, ako vam se tako više sviđa... Ali sada me pažljivo slušajte. Vašu je kćer nagu fotografirao stanoviti Javorko Kučić. On je sitan kriminalac i budala. Koliko god da je vaša kći nisko pala, on je još niže. Da nije bilo nekog trećeg, njih dvoje bi se sreli tek u paklu. Uzgred budi rečeno, on je možda već tamo. Netko jako obziran jučer mu je napravio rupu u glavi. Zašto? Ne znam. To je državna tajna."

"Ivane, zaboga, što se događa?" upitala je žena tiho.

"Trenutak, gospodo, još nisam završio", rekao sam. "Onaj tko je odveo vašu kćer na fotosession bio je jako moćan i znao je što radi. Pošteno ju je napunio heroinom. U takvom stanju ona je bila spremna na sve. Isti taj čovjek svojedobno je radio u policiji i poznao je nesretnog fotografa, malog bezveznog doušnika vještog s kamerom. Frajer se zove Vlado Grubišić, odmila Grubi. Imali ste ga prilike upoznati."

"To ne može biti istina", rekao je Kukavica.

"Mislite? Sačekajte još samo malo. Fotografije su bile namijenjene ucjeni. Ali, ne ovakvoj kakva vam se već dogodila. U igri je bilo nešto puno ozbiljnije. U jednom se trenutku učinilo da je Javorko svojom smiješnom ucjenom od 20.000 DEMa uprskao stvar. Svoju je samovoljnu i brzopletu gramzivost platio i preplatio. Policiji je zabranjeno da previše njuška oko toga."

"Tko im je zabranio?"

"Grubi. Ili Ministarstvo obrane, ako vam se tako više sviđa."

"Kakvog vi dokaza imate za sve to?"

"Dokaza?! Pa vi ste kompletna budala! Znete li tko su ljudi koji stoje pred vašim vratima?... Ne znate. Službenici Ministarstva obrane. Isti ljudi koji vas čuvaju vjerojatno su bili autori anonimnih telefonskih prijetnji. Namjestili su vam. Vi ste namjestili meni."

"To ne može biti istina", ponovio je Kukavica.

"To jest istina. Čovjek koji me jučer pretražio tu na cesti, sinoć se nenajavljeno pojavio u mom stanu. Poučen primjerom jadnog Kučića, nisam mu dao priliku da mi objasni razloge svoga posjeta. Znete li što je imao u lisnici? Iskaznicu Ministarstva obrane. Vjerojatno ju je imao i onaj koji me jučer cijeli dan pratio. Zašto se sve to događa?... Jebi ga, državna tajna."

Ivan Kukavica bio je miran i čvrst.

"Ivane, reci mi, što se ovo događa?" upitala je još jednom žena.

"Vinka, pusti", odgovorio joj je on ozbiljno, "to su državni poslovi."

Ivan Kukavica bio je solidan komad budale. Siguran u sebe. Takvi su najgori. Ipak, bio je čestit čovjek. Nije htio otkriti što se to događalo iza kulisa državne politike. Je li otkrio nekakav šverc oružjem ili drogom, ubojstvo, pljačku humanitarne pomoći, nezakonitu pretvorbu... ne znam, niti želim znati. Uredno mi je isplatio mojih tri stotine maraka u kesu. Sutradan više nije bio ministar.

Izlazeći iz vile sreo sam Grubišića. Smiješio mi se. "Dobar si ti, jel* da. Na tebe se uvijek može računati." Nisam mu odgovorio. Prije desetak godina otprilike, dok smo još skupa radili u policiji, mogao sam ga pretući ko vola.

Sada mu više ništa nisam smio.

Zadivite društvo!

uskrsna priča Kristini, koja veli da je ova priča baš gemitlih Stela je pred malim zrcalom namazala usne i počesljala se četkom. Nezadovoljno je primijetila kako joj je plava kosa u korijenu, po prilici centimetar i po dužine, tamnija od ostatka. Srebrni ju je triko malo stezao oko bedara, ali je još uvijek lijepo izgledala u njemu. Stavila je srebrni polucilindar na glavu.

Miso je osjenčao kapke i zakopčao bijeli frak, potom se zagrnuo bijelim plastom s grimiznom podstavom. Pod jednu je ruku uzeo debelu sivu zečicu zvanu Marina, dok je drugom uhvatio ručku sanduka s rekvizitima. Stela je uzela ručku s druge strane pa su podigli kutiju oblijepljenu srebrnim petokrakama, na vratima su se zbunjeno nasmiješili jedno drugome i bez riječi izašli iz garderobe, koja je običnim danima bila ambulanta.

"Ladies and Gentlemen!" dreknula je Stela teatralno šireći ruke i publika u trpezariji je zamukla. "Dame i gospodo!" ponovila je Stela. "Nakon velike turneje po Dalekom istoku, Australiji, Novom Zelandu i Ognjenoj zemlji, poslije brojnih uspjeha u metropolama na pet kontinenata, veliki iluzionist i hipnotizer Max Anderson Mlađi, sin svjetski poznatog krotitelja zmija Maxa Andersona Starijeg, Uskrs je odlučio provesti u vašem gradu. U sat i po vremena koji slijede vidjet ćete čarolije koje su zadivile New York, London, Hong Kong, Sidnev i Tokio. Ladies andgentlemen - Max Anderson!!!"

Čuo se mlak pljesak i Max Anderson, u matične knjige upisan kao Miso Andrijević, ušao je rukama odgurujući rubove plašta s grimiznom podstavom, uspravan kao da je progutao štap. Stela - na plakatima Stella - tek sada uoči žućkastu mrlju na prsima bijelog fraka.

Izvlačio je loptice za stolni tenis iz svilenoga rupca a onda prešao na trikove s kartama, dok je Stela gledala umirovljenike drhtavih vilica i zakrvavljenih očiju u publici. Jedan je stari

na drvenoj stolici spavao zabačene glave i širom razjapljenih bezubih usta. Jedna je stara odsutno plela kilometrima dug ružičasti šal. Kada je Max tražio dobrovoljca iz publike, nitko se nije javio: starci su ušutili i stali zuriti pred noge, u sumornoj trpezariji, na čijim se zidovima od vlage cvjetala i Ijuštila žbuka, a miris loše hrane miješao s mirisima umornih tijela, osjetila se napetost kao da je Miso trebao odabrati jednoga od njih i strijeljati ga kao upozorenje pred svima.

"Evo, ova gospođa u prvome redu", kazao je iluzionist nasmiješeno. "Vi, gospođo. Da, da, vi. Dođite k meni, ništa se ne bojte."

Debeljuškasta je niska žena u modrom pletenom prsluku bojažljivo ustala tek nakon što ju je Miso uhvatio za ruke i nježno digao. Gotovo se rasplakala dok ju je okretao, nalazio stakleno prstenje po njezinim džepovima i izvlačio sintetičke cvjetove iza njezinog uha.

"To nije moje", kazala je žena plačno, kao da ju je netko optužio za krađu. Neki je bezobraznik stao zviždati iz zadnjih redova, ženi koja je plela ružičasti šal nestalo je vunice pa je podigla glavu i zbunjeno gledala, kao da se čudi kako se našla ovdje. Max Anderson Mlađi je šutio. Što je jadan mogao i kazati?

Stela je zurila u Marinu koja je spokojno drijemala na kraju stola čekajući svoju točku. Udebljala se, pomislila je Stela. Jedino se ta životinja deblja. Nakon što su joj prošlog tjedna u očaju ubili i pojeli partnera, proždrljiva stara zečica se tovi, a njih dvoje će umrijeti od gladi i jada nastupajući za vreću krumpira i malo riže i makarona po staračkim domovima i tuđim sindikalnim zabavama.

"Koji će sindikat nas zaštititi, Miso", pomislila je Stela mrzovoljno gledajući svoga muža, lijenčinu koja je prije sedamnaest godina ispunila novinsku narudžbenicu za knjigu "ZADIVITE DRUŠTVO! - 101 mađioničarski trik za početnike". Bez ikakva razmišljanja on je tada napustio posao u klaonici, dao tiskati posjetnice s novim imenom i kupio bijeli frak. Sedamnaest godina kasnije vladao je s najviše trideset trikova iz nesretne knjige, nije imao ni za kavu, a iz bijelog su mu fraka, izmučenog po kemijskim čistionicama, provirivale tetovaže na podlakticama.

Stela više to nije željela trpjeti, nije ga htjela moliti i prijetiti mu, sramotiti se u srebrnom trikou i polucilindru. Jučer je posjetila babu, koja je preko novinskog oglasa tražila ženu koja će je u zamjenu za stan i hranu njegovati do kraja života i kasnije naslijediti četrdeset i dva kvadrata stambenog prostora. Sutra će Stela potpisati ugovor, ovjeriti ga u javnog bilježnika i kazati Maxu Andersonu Mlađem da je sve gotovo, neka nađe drugu budalu, ne želi ga više niti vidjeti, neka zaboravi da ona uopće postoji...

Max Anderson je umirovljenicima utrnulim od sjedenja upravo pokazivao kako su dvije šarene kartonske kutije posve prazne. Nacereno ih je okretao, tresao s otvorom nadolje, a onda ih spustio na stol. Uhvatio je potom Marinu za uši ona je protestirajući jednom trznula stražnjim nogama - i spustio je u desnu kutiju.

Stela je prolazeći pored stola dodala "čarobni štapić" velikom iluzionistu, a ovaj je iza nje neprimjetno zamijenio mjesta kutijama. Onda je dotakao štapićem šarenu kutiju i stao iz nje nasmiješeno izvlačiti marame i cvijeće, puno marama i cvijeća. Podizao je obrve i širio ruke kao da se čudi koliko toga ima unutra. Cijeli je stol napunio tim šarenim stvarima, da bi naposljetku izvukao jedno uskršno jaje s naslikanim zečićem i poklonivši se darovao ga debeljuškastoj gospodi u modrom pletenom prsluku. Kutija je bila prazna i Max Anderson se, valjda milijunti put u posljednjih sedamnaest godina, još jednom neuvjerljivo začudio slegnuvši ramenima. Zamislio se tobože nekoliko sekundi, a onda posegnuo rukom u drugu kutiju. Zečica što ju je izvukao bila je nemirna kao nikada dotad, trzala se i uvijala, ispod njezine je stražnjice provirivala sitna slinava njuškica. Stela je ciknula.

"Skotna je!" viknuo je starac iz prvoga reda. "Zečica je skotna!"

Publika je stala mrmoriti, stari što je spavao zabačene glave probudio se. Jedna je žena počela histerično jecati, jedan je starac masirao srce.

"Bez panike, molim vas, samo bez panike!" zaurlao je u tom času autoritativno jedan debeljko s brkovima skočivši na noge. "Samo bez panike, ja sam veterinar!"

Trideset i šest stanovnika doma "Mir i tišina" bili su usplahireni kao djeca. Natiskali su se oko Marine i radovali zečjem okotu kako se valjda nisu radovali ni vlastitim unucima.

"Evo još jednoga!" vikao je umirovljeni veterinar visoko dižući sitno zečje tijelo.

"Koji je to?"

"Četvrti!"

"Gospe blažena!"

"Donesite deku! Donesite jednu deku!"

Debeljuškasta je žena u modrom prsluku otrčala kao djevojčica i malo kasnije donijela sivu deku na koju je položena zečja mama. Netko je donio nekoliko listova smežurane salate što su je umirovljenici taj dan ručali. Jedna se žena od uzbuđenja onesvijestila.

Max Anderson Mlađi je stajao sa strane i zagonetno se smješкао, kao da je pet sluzavih zečića nekakva njegova uskršna čarolija. Njegova ga je ojađena žena gledala smiješeći se.

Čega ste se odrekli u korizmi uskršna priča Špiro se, recimo, odrekao jeftine rakije iz vinarije žmul, sedamnaest kuna litra,

a to se osobito svidjelo doktoru Kuzmiću. Sreli se njih dvojica na pazaru, Kuzmić bio sa ženom, pa dobar dan, dobar dan, doktor upoznao Špira sa gospođom, Spiro odmjerio gospodu i svidjela mu se, onako, malo punija, baš kako Špiro voli. Onda Kuzmić pitao Špira što je kupovao, a ovaj da ništa, nego došao malo u vizitu, doktor se nasmijao na ovo "u vizitu". "Rakiju, nadam se, nisi vizitirao", kaže Kuzmić strogo, a Špiro da bože sačuvaj, moj doktore, dok je korizma, on za rakiju, tako reći, ni čut. "Pravilno", rekao je Kuzmić ozbiljno, to "pravilno" mu je ostalo još iz onoga vremena kada je bio partijski sekretar u bolnici.

"Znaš koga san danas vidiš na pazaru", pričao je navečer Špiro Tonki. "Koga?" kaže Tonka. "Doktora Kuzmića", reče Špiro, "sa ženom je bija." "Ne znan mu ženu", kaže Tonka. "Debela", kazao je Špiro podrugljivo. "Lakše bi je bilo priskočit nego zaobić." "Jesi li za rakijicu?" ponudi Tonka. "Bože sačuvaj", zavapi Spiro. "A šta!?" zgranu se žena. "Dok je korizma, ja za rakiju, tako reći, ni čut", rezolutno će Špiro.

Kolo sreće još nije počelo. Nekako je, naime, već bio došao običaj da Špiro navrati u susjede baš u vrijeme Kola sreće pa onda njih dvoje skupa pogađaju, izvikuju suglasnike, kupuju samoglasnike i ljute se na igrače kad pokraj zdravih očiju ne vide rješenja. Tonka se, doduše, nije puno ljutila, kako je već samo iznimno rijetko nešto pogodila prije natjecatelja, ali je zato Špiro, štono mu i samo ime kaže, bio pravi špirit. "Ma, vidi mulca!" vikao je. "A ko je tebe, sinko moj, pustija na televiziju?!... poala!" jadikovao je, "poala, glupana!"

Umirovljeni profesor zemljopisa uglavnom je s razlogom bjesnio: bio je, naime, pravi maher u ovoj igri i mnogo je puta Tonka ustvrdila kako bi se svakako trebao prijaviti za sudjelovanje u emisiji. On bi se na to obično branio da nije red, već je on stari čovjek, treba pustiti da se mlađi bore. "Ma di si ti star, moj Špiro", govorila je Tonka, "pogledaj se, pravi si mladić." Njemu je, Bogu hvala, bilo drago kada bi ona tako nešto kazala, u sebi se, za pravo reći, i sam slagao s tom tvrdnjom. Uostalom - ali nemojte to širiti okolo, informacija je, kako ono kažu, još uvijek strogopov - Špiro je već bio i na testiranju za Kolo sreće.

Elem, te večeri, prvoga dana korizme on je bio nervozan, baš bi mu bila pasala jedna rakijica da malo smiri živce. "Ja san se u korizmi odrekla slatkoga", kaže Tonka u neko doba. Muškarac ništa ne reče. "Ja san se odrekla slatkoga, a Jurica Wiskasa", nastavi žena. On pomisli da kakva je to budalaština, zašto bi se mačke nečega odricale u korizmi, kao da je mačka krstena duša? Ali opet Špiro ništa ne kaza. Tonka se, što njezinu susjedu nikako nije bilo drago, prema tome mačku i inače odnosila kao prema ljudskom biću, čak mu je i ljudsko ime dala Jurica! Tako se, naime, zvao i njezin pokojni. Špiro

bezvoljno pogleda mačka što se bio sklupčao ispod stolića s televizorom. Kako već nije bio kršćanin, a zacijelo i zbog onoga mu uskraćenog Wiskasa, Jurica je s nekakvom nekršćanskom mržnjom u očima zurio u svoju gazdaricu.

I tako njih dvoje sjedili u tišini, Tonki već bilo malo neugodno zbog toga, pita se da nije štogod krivo rekla. Jer, Spiro je uglavnom bio razgovorljiv i veseo i za tih njihovih zajedničkih večeri sipao je štoseve kao iz rukava. Nikad, recimo, ne bi kazao "ć kao Čićarija", nego "ć kao ćice", a ona bi se kikotala. A jednom, kad je traženi pojam bio "dekoracija", a Spiro, nekako osobito naglasivši tu riječ, kazao "dekuracija", ona se umalo nije popiščila od smijeha.

A večeras ništa, muškarac muči, ni a ni be. Oglasio se tek, a i to nekako preko volje, kada se tražio nekakav stih, a na onoj ploči svijetlilo: J, -J-, J, RG, J, S-T- S D. "Oj, lijepa, oj, draga, oj, slatka slobodo", kaže Spiro učeno, "poznati stih Petra Preradovića." Ali, one bene s malih ekrana kao da ga ne čuju i još se dobrih pet minuta dovijaju i traže slova kojih nema. Spiro ih mračno gleda: da pogledom možeš spržiti čovjeka, od natjecatelja bi jamačno ostale tek malene tri hrpice pepela. Napokon, netko od njih, kada su već gotovo sva slova svijetlila, pogodi, a Oliver dometnu: "Pa, naravno, 'Oj, lijepa, oj, draga, oj, slatka slobodo', početak je svima nama znane Dubravke od Ivana Gundulića, velikog dubrovačkog pisca iz 17. stoljeća." Spiro kaže: "Evo, šta san ti reka?!"

"Ti si reka da je od Petra Preradovića", upozori Tonka. "Nišan!" "Ma, jesi!" "Ma, nišan!" "Ma, jesi!" "Ma, kako ću reć Petar Preradović, ženo Božja", pobuni se Spiro ljutito, "ka da ne znan za Dubravku od Ivana Gundulića, čita san je najmanje trista puta!" "A kad ti kažen da si reka Petar Preradović", ne da se Tonka. "More bit da si se zeznija, ali tačno tako si reka - Petar Preradović! Je li tako, Jurice?" Mačak znatiželjno podignu glavu na spomen svojega imena još uvijek, čini se, ne shvaćajući da u idućih četrdeset dana u njegovu životu nema ništa od Wiskasa. A Spiro bijesno pogleda susjedu, pa njezinog mačka, pa susjedu, pa mačka, pa susjedu pa reče: "Znaš šta, odite lipo k vragu i ti i ova tvoja blesava mačka."

Tu ti se sada Tonka naljuti: "Izvoli vanka", kaže. "Molin?!" "Izvoli vanka", ponovi, "istoga časa da si se pokupija iz moje kuće." Spiro se zbuni, ustade, zastanu i na tren se učini kako bi se ispričao. Ipak, ne ispriča se, nego se, reć bi, još više razbjesni, pa izađe zalupivši vrata za sobom.

Tako je nesretno počela ta korizma u kojoj su se Spiro i Tonka zapravo odrekli jedno drugoga, plus rakija i slatko, Juricu i Wiskas da i ne spominjemo. Sretali su se, naravno, u tih četrdeset dana i na stubištu, i u dućanu, i kod kontejnera i svaki put bi se učinilo kako će netko od njih nešto zaustiti, povesti razgovor. Ali ništa, ni "kako je?", ni "šta se radi?",

ni "jedva san čeka da dođe ovo proliće", ni "ala, šta san gusta kad san vidiya di bombe padaju po Beogradu"... Totalni muk, silentio štampa, što bi rekli sportski novinari.

Bilo im je oboma, naravno, krivo, možda bi se čak moglo kazati i da su patili, jer, znate, bilo je tu vjerojatno i više od običnoga prijateljstva dvoje starih ljudi. Bože moj, on sam, ona sama i sad, je li... "Di je sada nama naš Spiro", jadala se udovica Jurici koji je jadan jako smršavio tih dana i Tonka je već razmišljala da prekine sa zavjetom.

A na drugome kraju hodnika tugovao je Spiro. Izlazio je pušiti na balkon i pogledavao prema njezinu balkonu, skočio bi na noge i odjurio do špijunke svaki puta kad se čulo gdje Tonka otvara vrata. Tvrdoglavi jedan tovar, međutim, nikako da popusti.

Naposljetku, došao ti njemu poziv za sudjelovanje u Kolu sreće. Onako, obična omotnica, gore piše HRT, dolje njegova adresa. Spiro ne može k sebi doći od čuda, pročitao poziv nekoliko puta, misli, da nije neka greška. Zanio se toliko da je već bio izvadio bocu s rakijom iz kredenca, u zadnji čas se zaustavio. Onda, izleti iz stana, odjuri do Tonkinih vrata, pozvoni. "Ko je?" pita udovica iznutra. "Tonka, ja san, Spiro! Doša mi je poziv za Kolo sreće, otvori!" "Koji Spiro?!" pita Tonka ledenim glasom. "Tonka, čuješ li šta ti govorin", nastavlja Spiro, "otvori da ti pokažen, doša mi je poziv za Kolo srećel" "Ja vas ne poznan", kaže Tonka nemilosrdno. "Tonka, gospu mu blaženu, daj da ti pokažen..." "Nemojte me uznemiravat, zvat ću policiju!" prekide ga susjeda.

I ode Špiro, pokunjen i jadan. S druge strane vrata Tonka ostade zureći u prazno. Onda se u jednome trenu ugrize za usnu i poče tiho jecati.

Veliki petak je bio, Tonka je jela bakalar, a Jurici je isfrigala malo girica. Poslije je malo vezla pa čitala novine, usnula je na kauču malo prije Hrvatske danas i probudila se baš na špicu Kola sreće. I onda, koga je za vidjeti tamo - Spiro! Ima i onu šarenu značku s natpisom "Spiro". "Jurice, eno našega Spira!" povika Tonka veselo u trenu zaboravivši da sa susjedom nije u najboljim odnosima. Jurica se uznemiri.

Kakva je to borba bila, dragi čitatelji, takvo što se ne pamti u povijesti Kola sreće: s jedne strane Spiro, s druge jedan samostalni poljoprivredni proizvođač iz Belišća. Ne znaš koji je bolji od ove dvojice: prvu igru - DOBRO TI JUTRO, MATI MOJA - dobio Špiro; pa drugu - BITKA NA MOHAČKOM POLJU - odnio Belišćanin, a cijelo vrijeme upadaju nekakvi bankroti i zgubiredovi, kao da su poludjeli. Tako je, da se nije išao kockati, Spiro mogao oba puta pobijediti. Tonka je poludjela od muke kad je vidjela da on zna rješenje, a svejedno nastavlja vrtjeti. "Jesan li ti rekla", kazala je kad je upao zgubired. "Jesan li ti rekla, tukac jedan tvrdoglavi!"

Onda došla treća igra, a Tonka uglavnom držala ruke pred očima kakav je to užas bio. Nekakav pojam se tražio: dvije riječi, petnaest slova. Spiro prvi zavrtio: M kao Makarska ništa! Onda Belišćanin: T kao Trogir! Poing! Poing! - dva T, dvije tisuće bodova! Vrta ovaj drugi put: N kao Našice! Poing! jedno N, sedamsto pedeset bodova! "Uaaaa!" povikala je Tonka. Vrta Belišćanin treći put i - zgubired! "Tako ti i treba!" rekla je Tonka prkosno. Potom vrtila neka kuharica iz Rijeke, nje se u emisiji gotovo da nije ni vidjelo. Vrta, dakle, ona prvi put: P kao Pazin! Poing! - jedno P, petsto bodova! "Kravo jedna!" prodere se udovica. Vrta kuharica drugi put: L kao Lipik - ništa, nema!

Dođe ponovno red na Spira, Tonka počne moliti Zdravomariju. A Špiro sabran kao da je u Tonkinome tinelu, uhvatio onaj kotač, zavrtio ga spremno, muški, zamišljeno gleda u otkrivena slova, mršti se. Kotač se zaustavlja na petsto. "Neka bude moj rodni grad", reče Spiro lokalpatriotski raspoložen: "S kao Split!" izjavi on svečano. Poing! Poing! - dva S, tisuću bodova! "Ponudio bih rješenje", reče Špiro. "Izvolite", kaza Oliver. "Pasijski teatar", kaza Spiro odlučno.

Tan - tan - tan - tan - tan..., začu se pobjednička melodija. Tonka počne plakati od sreće.

"Iz izloga broj tri", reče tada Špiro ozbiljno, "izabrao sam čokoladne bombone da ih za Uskrs poklonim mojoj susidi Tonki."

Gledatelji u studiju Hrvatske televizije ushićeno zapljeskaše.

V **Špijunska ponoćka** božićna priča nepomirljivom Ivici Fleschu Vladimir je bio mala gnjida. Ljigavac i štreber, zločest, proračunat momak. Možda i pomalo okrutan. Vi to ne opažate, ali ja to odmah vidim. S druge strane, Vladimirovi su roditelji bili dobri ljudi. Brat mu je bio dobar dečko, s njim sam igrao košarku. Tko zna zašto je Vlado bio drukčiji? Možda stoga što je bio tup? Ja vjerujem da je zao čovjek ili neobično inteligentan ali nastran, ili je tup. Vlado je bio ovo drugo. Bio je neizrecivo tup i nesmotren kada je u zadnjem razredu gimnazije na vratima školskog WCa flomasterom narisao kukasti križ i napisao "Heil Hitler!" ispod. Bila je to glupa, adolescentska nepodopština, ali je netko negdje zaključio kako je valja istražiti. Bit će da su policijski statističari ustanovili kako im ne štima stopa rasta počinjenih prijestupa? Ili je to bilo nešto politički? Kako bilo, u složenoj i skupoj policijskoj istrazi Vladimir je ridajući priznao svoj "zločin" mršavom i visokom inspektor. Recimo da se inspektor zove Miletić.

Četiri mjeseca poslije toga, Vladimir je već na fakultetu, a mršavi ga inspektor još uvijek zlostavlja. Traži od njega da mu priča o profesorima na fakultetu, o studentima i tome slično. Čini se da nikada neće ni prestati. Sredina je prosinca 1986, njih dvojica sjede u Miletićevom uredu.

"Vlado, ti si pametan momak", kaže inspektor. "Nisi mi dosad bio puno od koristi, ali ja vjerujem u tebe. Isto tako, ti moraš vjerovat meni. Ja ti mogu puno pomoć i ja ću ti i pomoć! Samo radi ono što ti ja kažem. Samo se mene drži..."

Momak gleda policajca i neugodno mu je. A opet, bilo bi neuljudno okrenuti pogled nekamo drugamo, na izgrebani ormar, kalendar na zidu, uokvirenu zahvalnicu čiji povod odavde ne može pročitati.

"... Još malo pa je Božić i Nova godina", govori Miletić, "a to je doba visokog rizika. Puno ljudi je za praznike došlo iz Njemačke, puno njih je povezano s ustaškom emigracijom. Oni su neprijatelji ove zemlje, njihov je cilj ovdje napraviti kaos. Zato moramo dobro paziti. Pođi na ponoćku. Moraš dobro gledati i slušati: šta ljudi govore, koga psuju, koga hvale, što pjevaju... Sve dobro pamti!"

Vladimir odrješito kimnu glavom.

"A ako ti se neko učini sumnjiv, a on šuti i ne izjašnjava se", nastavlja policajac, "ti mu priđi. Slobodno. Priđi mu pa ga malo ubodi, isprovociraj ga. Pa ako se on makne od tebe, onda se makni i ti od njega. A ako se on ne makne, ako prihvati razgovor, ti ga stisni. Neka se što više izlaje. Što se više izlaje, to je s njim poslije lakše".

Vladimir šuti. Ovaj ga posljednji Miletićev prohtjev malo muči. Prisluškiivanje nije problem, ništa lakše od toga. Ali provocirati?! Najprije, nije baš jednostavno natjerati ljude da izvikuju protudržavne parole ili pjevaju zabranjene pjesme. Osim toga, tako se izlaže da ga prepoznaju kao špijuna. Ako ga i ne skuže odmah - majko mila! - skužit će ga poslije, kada im policija zakuca na vrata.

"Onda? Jesmo li se dogovorili?" pita Miletić.

Vladimir nevoljko kimnu glavom.

"Jesmo li se dogovorili?" neumoljiv je inspektor.

"Jesmo", kaže momak suho.

U jedanaest navečer crkva je bila već puna svijeta, gomila je stajala pred ulazom i zamorila. U susjednim su ulicama praskale petarde, mirisali su dezodoransi i vodice za brijanje, kamfor iz neprovjetrenih krznenih bundi. Iz obližnje se gostionice orilo "Rajska Djevo, kraljice Hrvata", a Vladimir nije znao računati li se i ta pjesma pod neprijateljske. Ako se ne računati bio je u gadnoj neprilici, jer dosad nije čuo da netko psuje vlast i viče "Zivila Nezavisna Država Hrvatska!" Niti je itko pjevao Vilu Velebita i Ustani bane. Ne znajući što da učini naposljetku se ugurao među ljude i stao ko bena ni s kim ne pričajući. Onda je počela misa, metalni se svećenikov glas prolamao iz zvučnika obješenog na zidu. Masa je ušutjela. Vladimiru se činilo da će poludjeti.

"Žap!" kazao je u jednom trenu polutiho, nervozno, gotovo nesvjesno, namah se postidjevši. Nitko ga izgleda nije bio čuo.

Onda je to ponovio malo sigurnije i glasnije:

"Žap!"

"Molim?!" rekla je djevojka što je stajala do njega.

"Žap!" veli joj Vladimir jednostavno, kao da je to najobičnija stvar na svijetu. Žap - živio Ante Pavelić! U grudima mu je lupalo kao da milijun parova pleše na limenom podiju.

"Žap!" odgovori mu tada djevojka i nasmiješi se. Vladimiru se učini da će se onesvijestiti.

"Jugoslavija je drek od države!" kazat će desetak minuta kasnije Mirjani (tako se, naime, djevojka zvala). Nakon što su se prepoznali kao "istomišljenici" njih su se dvoje izvukli iz gužve pred crkvom i uputili po gradu tražeći slobodan stol u nekome kafiću. Kako je sve bilo puno, na kraju su se smjestili na jednoj klupi u parku. Mirjana je zaključila da je tako i bolje, jer da tu mogu slobodno pričati.

"Ovo je gola robija za hrvatski narod", kaže Vlado. "Ovo je strašno!" veli on. Priča mu malo zapinje, jer baš i nije potkovan u hrvatskom pitanju.

"Naše devize", upada Mirjana.

"Eto, recimo, devize...", kaže Vladimir, premda mu nije jasno što s tim devizama.

"Naše devize odlaze u Beograd", veli Mirjana.

"Točno!" složi se momak.

"A Hrvatska je sve siromašnija", nastavlja djevojka ogorčeno.

"I to!"

"Zato mi više ne smijemo ostati u ovoj tamnici naroda. Hrvatska se mora otcijepiti! Hrvatska se pod hitno mora otcijepiti!" naglašava Mirjana.

"Ali Hrvatska do Zemuna!" napominje Vladimir.

"Pa dabome!" složi se Mirjana i tko zna koji put večeras, zavjerenički se nasmiješi Vladi.

Vlado se pak, kurva jedna, smije u sebi. Koliko je ova glupača nadrobila mogla bi zaglaviti milijun godina u Lepoglavi. A bome će i zaglaviti, još samo da otpjevaju kakvu neprijateljsku pjesmu da inspektor Miletić poslije ne bi što prigovorio.

Oj ti Vilo, Vilo Velebita.

Ti našeg roda diko!

Poče Vladimir tiho pjevati i djevojka prihvati s njim. Vladimir ju je tek tada malo bolje pogledao. Zapravo je zgodna cura, pomisli. U tamnozelenom "montgomeriju", sa šalom prebačenim preko kose i ušiju, sitna, okruglog lica i sitnih napućenih usana. Čak je, unatoč tome što je pjesma posve neprilična, i lijepo pjevala. Tada se začuše zvona.

"Sretan ti Božić, Hrvatice!" reče Vladimir uzvišeno.

"Sretan ti Božić, brate!" kaže Mirjana.

Zagrlili su se i poljubili dva puta. I onda dok se odvajao od nje i tresao djevojčinu malu ruku Vladimir osjeti kao da je

nešto ubolo njegovo malo pokvareno srce. Postidi se sebe i svoga gadnog posla i čisto mu dođe da se rasplače.

"Znaš", kaže on, "ne bi trebala biti sa mnom".

"Zašto?" veli Mirjana. "Pa moramo biti zajedno u ovome. Bolje je da nas je više. Pa ako treba neka nas sve pozatvaraju".

Vladimir je bio ganut. Što ćeš ti u zatvoru, pile malo, mislio je momak. Bože, koja sam ja svinja! O, Bože! O, Bože! I tada, ne znajući što bi, shrvan osjećajima priđe ponovno djevojci i zagrlji je čvrsto. Ona zagrlji njega. Stadoše se divlje ljubiti. Neću te izdati, govorio je Vladimir u sebi. Neću te izdati. Neću te izdati. Nikad. Nikad. Nikad. Nikad te neću izdati...

"Onda", veli Miletić. "Kako je bilo na ponoćki?"

"Pa ne znam, ja ništa nisam vidjela... Mislím, gledala sam okolo, ali nitko nije psovao, nitko nije pjevao..."

"Mirjana, ti si pametna cura", kaže Miletić. "Nisi mi dosad bila puno od koristi, ali ja vjerujem u tebe..."

Nekoliko dana kasnije vidio je njih dvoje kako se na ulici drže za ruke i pao na guzicu. Bogati, pomislio je inspektor Miletić! Pa ne ide to tako. Ne mogu se takve stvari događati među suradnicima. Prije ili kasnije strada posao. Onda je odlučio da ih pusti na miru. Njezina mu je mater svojedobno predavala biologiju, a s Vladimirovim je bratom igrao košarku.

Pogodili ste, ja sam inspektor Miletić. Deset godina je prošlo, Mirjana i Vlado i njihova dva dječaka sjede u restoranu za susjednim stolom, gledam ih preko jelovnika. Oni mene ne gledaju. Onako kako su u mome uredu izbjegavali moj pogled, sada gledaju druge goste u restoranu, konobara, akvarele na zidovima... Za njih ja ne postojim. To je dobro, ali mi se, da budem iskren, ne sviđa. S jedne strane, pretpostavka je moga posla da ja ne postojim. A opet, nekako mi je krivo. Zaboga, pa ja sam spojio ovo dvoje. Mogli su me, recimo, pozvati da budem kum jednome dječaku. Dobro, ne ovome što je rođen 88., ali ovome što je tek dvije godine napunio, mogao sam biti kum.

I ne znam jesu li jedno drugome priznali da su na onu Badnju večer kada su se upoznali oboje radili za policiju. Ja im to sigurno neću reći. Ja, naime, mislim da je ljude bolje držati u neznanju.

Ljubo "Ljubo moj, da ti vidiš moga brata. On ti je poštar, ima plavu uniformu, brkove nosi. Onako, baš velike čupave brkove ima, k'o kraljević Marko. A visok, zgodan, naočit muškarac. Moj sinko, kad ti se on ujutro upicani. Žena mu iščetka plavu jaketu i hlače, ne'š majci ti u njega nać' skorenoga blata po nogavicama. Bože sačuvaj! To ti moja nevjesta strogo pazi. A da ti vidiš moju nevjestu, moj Ljubo: kako ona drži kuću, čisti, redi, kuha, kako djecu pazi. Neće njoj dijete otić' bez marende u školu. Ili da ga ona ne poljubi! Jok, braco! To ti je jedna prava žena. Zmaj od žene! Pazi šta ti kažem zmaj!"

Tako je pričao Mićko zagručujući se od studeni izbljedjelim frotirskim ogrtačem po nogama. Vani je bura plesala s borovima, siromaško prosinačko sunce sjalo je kroz goleme prozore "dnevnog boravka". Osim Ljube i Mićka u prostranoj sali s drvenim stolicama i televizorom u kutu bili su još Mica i Joško, najpoznatiji par klinike. Držeći se za ruke odsutno su zurili u ekran, neka emisija o životinjama bila je na programu. Zaklonivši rukama lice da može gledati kroz staklo, Bosanka Silvija se izvana rugala ljubavnicima. "Mica i Joško, zaljubljeni par, kad se budu vjenčali kupit ću im dar", čulo se kroz prozor.

Par se, međutim, pravio da je ne čuje, a Mićko i Ljubo su ionako imali drugih briga.

Mićka će za blagdane pustiti kući. Prije tjedan dana otprilike to mu je u vrijeme davanja lijekova bila šapnula sestra Dragica, a onda je i doktor Slavko, kojega svi zovu Šefe, prekjucher potvrdio. Otada Mićko gotovo da i ne spava. Stalno misli o svojem braci, nevjesti Jadranki i o njihovo dvoje djece, Božidaru i Lindi. I ne samo da Mićko misli o njima, nego i priča okolo, izludio je više cijelu kliniku, dosadio i Bogu i narodu s tom svojom familijom.

Još ga valjda jedino Ljubo može slušati. Ljubo je takav, strpljiv čovjek. Ponekad se, doduše, razbjesni pa stane vikati: "Ti!... Ti! Tebi govorim! Dođi ovamo!... Dođi ovamo da ti zube razbijem!... Dođi ovamo kad ti kažem!... Dođi ovamo da te sa crnom zemljom sastavim, đubre jedno!... Mamicu ti tvoju!... Uh!...", grozi se Ljubo kojega zovu i Pucio, jer je nekada prodavao kokice pred kinom. Kad mu dođe njegovo ludilo Pucio prijeti komu god stigne, bez razlike: drugim pacijentima, sestrama i liječnicima, kuharicama, domaru Joži, rodbini što je nekome došla u posjetu pa sada uplašeno zvjera po parku u kojem je klinika smještena. Ali, takvi su Ljubini ispadi rijetki, jednom na tjedan ili još rjeđe, ostatak vremena on je vrlo pristojan i šutljiv, otvara usta tek kad ima kakvu pametnu za reći:

"Kažu da ćemo imati pečenoga odojka za Božić", veli Pucio ne odvajajući pogleda od šahovske ploče.

"Ja ću onda jesti francusku salatu", kaže Mićko oblizujući se. "Da ti vidiš, moj Ljubo, kako moja Jadranka pravi francusku salatu. Da ti to vidiš! Pa ti bi... Ti bi... Šta ja znam!... Ta francuska salata, to je, Ljubo moj, jednafantazijal" kaže Mićko ushićeno naglašavajući riječ fantazija. "A mali Bozo trenira karate", nastavlja sretni striko, "sad već sigurno ima crni pojas. Sigurno! Koji je to karataš! Prije par godina me je udario nogom u stomak. Da ti znaš kakav je to udarac bio! Vjeruj ti meni, ja dva sata disat nisam mogao. Moj sinko, dva sata!"

"Šah!" dreknju najednom Ljubo Kokica. "Šah!" više on premještajući posve besmisleno figure po ploči. "Šah!... Šeh!... ŠihL. ŠohL. Šuh!... Imat!"

"E, jebi ga", uzdahnu Mićko pomirljivo, "kad ja nisam bio koncentriran."

Na Badnji dan oko podneva Mićko je uredno podšišan i u odijelu, s posuđenom zagasitocrvenom kravatom s bijelim kosim prugicama sišao s autobusa vedro se osvrćući po novome kolodvoru. Bože mili, kad su ovo izgradili, mislio je on. Sjećao se kako je tu nekada bila ledina na kojoj je kao dječak igrao nogomet. Sunce je bljeskalo na pločama od valovita lima kojim su bili pokriveni peroni i to je bila jedna takva divota da je Mićko dugo stajao i škiljio. A onda ga je prenela sirena nekog autobusa iza njega pa je odskočio.

"Molim! Molim!" povikao je Mićko pa zgrabio svoju torbu i pojurio prema pločniku.

Tamo je ponovno zastao, zagledao se u kolače složene u izlogu kolodvorskog bifea. Neka je majka s djetetom u kolicima sjedila na štekatu i pila kavu, par gimnazijalaca se ljubio na klupi malo dalje, kolporter je dramatično izvikivao naslove, prosjakinja s djetetom u krilu je zapomagala. Mićka najednom obuze strava.

"Mislave, pazi se, tri godine nisi bio vani", kazao mu je doktor Slavko jutros kada mu je davao otpusnicu.

Mićko je odmah shvatio koliko je situacija ozbiljna čim ga doktor zove Mislave.

"Mislave, ti si dobar, znaš", nastavio je Sef. "Ti si dobar", rekao je.

Mićko se tada rasplakao.

"Mislave, nemoj plakati", kazao je doktor prijekorno. "Nemoj plakati, ti si dobar. Ti nisi lud, znaš. Ti uopće nisi lud.

Dobar si. Dobar si ti. Lijepo ćeš se provesti sa svojim pa ćeš nam opet doći poslije praznika. Pa ćeš nam pričati kako ti je bilo i donijet ćeš nam kolača..."

Mićko je Šefu čvrsto obećao da će sve biti u redu, bit će dobar. Obrisao je suze doktorovim rupčićem i poslušno kimao glavom, nasmijsao se čak kada ga je ovaj upitao da ima li on neku žensku koju će posjetiti. "Sumnjiv si ti meni", kazao je doktor veselo i on je pocrvenio.

Sada, međutim, Mićko ni u što više nije siguran. Bilo je lijepo maštati o ovome kada je bio u klinici, ali sada, u buci ljudi, automobila, flipera koji je upravo nepodnošljivo pijukao iz bifea, kao da su mu se odsjekle noge. Osjetio se nekako čudno, kao uljez u ovome svijetu u kojemu ljudi - normalni ljudi, pomislio je Mićko uplašeno - žure na posao, voze djecu u vrtić, na tržnici kupuju krumpir i blitvu za ručak, koji stoje u redu u banci ili u trgovinama odjeće probavaju nove hlače,

koji se kartaju s prijateljima i na Božić rasjecaju pečenu tuku ili odojka.

Stajao je tako nasred perona užasnut svijetom koji mu je u isti mah bio i lijep i strašan. Dugo je stajao, a onda pomisli kako bi ga ljudi već mogli čudno gledati. Šta ima tako stajati i blenuti okolo?! Da nije poludio?! Da im pokaže kako nije poludio, Mićko namršti lice pa tržnu rukom poslovno pogledavši na sat. Jedan i pet, pomisli on ozbiljno, moji me sigurno već čekaju. Onda shvati da ga nitko ne čeka, jer im nije javio da dolazi. Odlučio je bio ne javljati se, nego samo banuti na vrata, iznenaditi ih. A možda bi ipak bilo bolje da se javim, pomisli Mićko. Nije red, neka Jadranka pripremi hrane još za jednoga, namjesti mu krevet i tako.

Telefonska je govornica bila zauzeta pa Mićko malo postoji do nje. Onda odluči popiti nešto dok čeka, uđe u bife, stade uz šank.

"Izvolite!" viče šankerica piskutavim, nervoznim glasom.

"I nemoj piti, Mislave. Nikako ne smiješ piti", sjeti se Mićko kako mu je kazao doktor Slavko. "Neki sok", kaže Mićko. "Kakav sok?!" viče konobarica.

"Dajte mi, šta ja znam... Dajte mi borovnicu!" bubnu Mićko.

"Nema!"

Mićko se zbuni.

"Nema borovnice", uzdahnu on razočarano.

"Cocacola, pipi, sprite...'", nabraja konobarica nervozno.

"Pipi!" kaza Mićko uplašeno.

A možda je ipak bolje da ih ne zovem, pomisli on. Da se pojavi na vratima pa što bude. Bit će veseli kad ga vide. Jadranka će mu pomoći da skine kaput u predsoblju, dat će mu papuče, iz ormara će izvaditi čisti ručnik za njega. I nitko neće govoriti o njegovoj bolesti. Nitko neće spominjati kako je mali Božidar vrištao kad je svoga strica vidio kako u kupaonici sam sebi kliještima vadi zube.

"Luđače!" vikao je tada Mićkov brat Siniša. "Luđače, makni se od moje djece!"

I tada, u kolodvorskome bifeu za šankom, sjetivši se tog strašnog događaja, događaja koji je posljednih godinu dana gotovo i zaboravio, Mićko pokri lice rukama. Bilo ga je stid. I bojao se. Užasno se bojao. "Mislave, ti si dobar", govorio je doktor Slavko, ali Mislav mu nekako više nije vjerovao. Rukama je pritiskao oči kao da će tako nestati uspomena na ono rujansko jutro, krasno jesenje jutro u kojemu su sunčeve zrake koso padale s visokog prozora u kupaonici.

"Gospodine...", čuo se glas konobarice kao iz velike daljine, "gospodine, je li vam dobro."

"Sve je u redu", prenu se Mićko. "Sve je u redu, dajte da platim."

Izašao je iz bifea, prošao pored telefonske govornice, kao mjesečar je prešao preko ceste. Auti su trubili, vozači su ga psovali i unezvjereno kočili. Ništa Mićko nije čuo. Ne mogu im doći, mislio je, ne mogu im doći nakon svega. Oni su se ionako navikli živjeti bez njega, sigurno sada mala spava u njegovoj sobi. Na zidovima više posterija pjevača i srca izrezana iz crvenog papira. Sve je drukčije. I bolje bez njega. Lijepo im je. Zašto da im on sada kvari blagdane? Nije red...

Tako je Mićko mislio šecujući gradom. Nije ni vidio gdje ga sve noge nose: sve do gradskog trga, na šetalište uz rijeku, u park pored gimnazije, kroz prozor jednoga restorana gledao je kako se nad ostacima bakalara smije neko društvo. Bilo bi najbolje da se vratim u kliniku, mislio je Mićko. Ali, što bi kazao doktor Slavko kada bi ga vidio? Što bi rekao Ljubo? Svi bi mu se rugali. Njegov brat. Toliko je pričao o tom svome bratu. Pa eto mu ga sad.

Već se bila spustila večer, kroz prozore su treperila plava, žuta i crvena svjetla božićnih jelki, a Mićko je bio jadan i sam, s torbom u ruci, u modrome odijelu sa zagasitocrvenom kravatom s bijelim kosim prugicama. S crkvenog tornja otkucavalo je devet sati, kavane su bile prazne. Ljudi su večeravali u svojim kućama. Ili su se brijali, prskali dezodoransima, iz ormara vadili odijela, uređivali se za ponoćku. I Mićkov brat Siniša, Jadranka i djeca su među njima. Mali Božidar svako malo trči do oca da ga izmoli još jednu petardu.

Mićka su sada već boljele noge od hodanja, zavuče se u jedan portun. Unutra je mirisalo po plijesni i mačkama. On spusti torbu u prostor pod stubama pa sjednu na nju. Bio je gladan i bilo mu je zima. Počela ga je boljeti glava, a to nikako nije bio dobar znak. "Mislave, ti si dobar... Mislave, ti si dobar...", govorio je doktor Slavko. Mićko zaplaka.

Probudio se zaslijepljen velikom svjetlošću. Crne siluete dvojice muškaraca stajale su ispred njega. Mićko se tresao od zime i straha.

"Vidi ovoga gdje se ispružio", kazao je jedan muškarac. "Ma vidi ovoga, gospu ti blaženu!"

"Nisam ja...", govorio je Mićko prestravljeno. "Nisam..."

Onda su ga ova dvojica digla i stala pretresati, jedan je na svjetlu one baterijske svjetiljke stao čitati podatke iz njegove legitimacije, njegovu otpusnicu, a Mićko je, ni sam ne zna zašto, ponavljao:

"Nisam ja... Nije to moje... Pustite me... Pustite me, dobri ljudi... Sretan Božić... Nisam ja..."

Utrpali su ga u auto promrzla i smetena, pored prozora su promicala svjetla kojima je grad bio urešen, muškarci sa šeširima i žene u bundama, praskale su petarde. On se tresao na zadnjem sjedištu i buncao kao da ima groznicu. Kad se auto

zaustavio i kad su mu zapovjedili da izađe bio je potpuno izbezumljen. Gotovo su ga vukli uz stepenice. Onda su se zaustavili pred jednim vratima. Vrata su se otvorila.

"Je li vi poznajete ovoga čovjeka?" upitao je policajac čovjeka na vratima.

"Mićko!" rekao je Mićkov brat Siniša. "Mićko moj, pa gdje si ti, cijeli dan te čekamo, više smo izludili od brige..."

Baš tako je kazao - izludili.

"A za ručak smo imali pečenu tuku, krumpire i kiseli kupus, zelenu salatu. Za desert jedan kolač od bajama. Jadrankin tajni recept... Mljac! Mljac!" pričao je Mićko kasnije Ljubi. "A na kraju svega - rizling!" prošapće Mićko povjerljivo. "Nemoj Sefu kazati, i ja sam popio malo. Kažu: ajde, ajde popij i ti jednu čašu, natočili mi i ja, bogami, popio!"

"A niste imali odojka?" upitao je Puco.

"Nismo."

"E", kaže Ljubo ponosno, "a mi smo ovdje imali odojka."

Tri kralja, fali baštoni Aljoša je dugo zurio u svoj odraz u izlogu, a onda pokušavao bez zamuckivanja pročitati ono što je tamo bilo nalijepljeno. "Ajlu anrotom", šaptao je, "Ajlu anrotom... Ajlu anrotom... Ajlu anrotom..." Milan znan i kao Mili, koji se na drugome kraju prostorije naslađivao čitanjem dramatične ispovijesti jedne prostitutke, uto začuđeno dignu glavu. "Šta to govoriš?" pita Mili. "Ajlu anrotom", kaže Aljoša naglašavajući svaki slog, kao da je to nekakva tajna formula kojoj samo on poznaje značenje. "Kako si reka!?" kaže Mili. "Ajlu anrotom", kaže Aljoša. "Šta ti je to?" "Motorna ulja", objasni Aljoša, "kad čitaš naopako." Mili ga zablenuo pogleda nekoliko časaka kao da ne može k sebi doći kakvim se to glupostima njegov mlađi kolega bavi, a onda ubaci u usta nekoliko režnjeva češnjaka i zdušno ih hrskajući vrati se očajnoj ispovijesti provincijske sirotice koja se našla u kandžama velegradskog makroa.

Istječu posljednji sati Badnjaka, bura fijuče niz cestu brzinom od sto šezdeset kilometara na sat, u osvjetljenom stakleniku benzinske crpke na kraju grada, kao dvije bezvoljne ribe u nekakvome akvariju, Milan (47), otac dvoje djece i teški srčani bolesnik po vlastitom priznanju i Aljoša (23), malena alkica od osamnaest karatnog zlata u lijevom uhu, griju se užarenim spiralama sobne grijalice. S radija marke Philips, na stolu s ugrebanim prostotama i imenima djelatnika, čuju se božićni napjevi koje bi Aljoša, kad se Mili ne bibunio, vrlo rado zamijenio kasetom Sex Pistolsa.

Dvojica muškaraca koja su se, djelom Providnosti i kadrovske službe nacionalne naftne kompanije, zatekli u ekipi dežurne benzinske crpke imaju, za pravo reći, vrlo malo sličnoga. Mili, recimo, žudi da ga otpreme u invalidsku mirovinu s dijagnozom aritmije i jede češnjak zbog dijastoličkog tlaka oko čije se

visine nikako ne može dogovoriti s liječnicima, dok Aljoša ima mladenačke žudnje koje je na ovome mjestu nepristojno spominjati, a starijega kolegu smatra folirantom i ne može podnijeti njegov zadah.

"Upomoć, zaljubila sam se u svog svekra!" oglasi se napokon Mili. Aljoša ga mrzovoljno pogleda. "Evo, vidi", kaže Mili pokazujući na skandalozan naslov u časopisu Sudbina, izdanje iz svibnja '95. "To su sve izmišljene priče", kaže Aljoša okrutno. "Kako ti to znaš?" reče Mili. "Znam", reče Aljoša jednostavno. "A zašto se to, po tvom mišljenju", nastavi Mili gotovo uvrijeđeno, "ženska ne bi mogla zaljubit u svoga svekra? Meni je to jedna normalna ljudska situacija." "Mili, majke ti...", kaže Aljoša ustajući. "Ajde, ajde, da te čujem", ne da se Mili zahvativši iz plastične zdjelice novu šaku češnjaka, "zašto se to po tvom mišljenju ženska ne bi mogla zaljubit u svekra?!"

Aljoša je odjenuo vjetrovku, izlazi, okrenuo se licem prema vjetru. A Mili svadljivo ustao pa za njim. "Koji su ti to štosevi?!" viče on s vrata. "Zašto se jedna od dvadeset pet ne bi mogla zaljubit u jednoga od, za primjer primjera, pedeset?!" Aljoša ne odgovara, gleda žuti twingo gdje dolazi na crpku, zaustavlja se, dvije cure u njemu. "Ajde, mudrijašu, zini", ne da se smesti Mili, "je li ti možda misliš da jedan od pedeset ne može zadovoljit jednu od dvadeset pet?!" "Ne daj se, dida!" osokoli ga veselo djevojka što je bila izašla pa sada otključava poklopac rezervoara. Teški srčani bolesnik zastade načas, kao da će nešto reći, a onda se posramljeno povuče u svoju staklenu kućicu.

"Di ste vi krenuli u ovu uru?" pita Aljoša malu u crvenoj minici. "Pobigli smo s ponoćke", kaže ova. "Živa dosada", pojasni ona što je ostala u autu. "Dobit ćete neopravdane sate", kaže Aljoša. Ona u autu se zakikoće. "I di ćete sad?" "U život!" kaže crvena minica. A Aljoša se sagnuo pa gleda onu u autu, gleda ona njega. Masu vremena se tako gledaju njih dvoje. "Oćeš i ti s nama?" pita ona napokon. "Di?" "Pa u život", reče mala. "Ne mogu, moran radit", kaže Aljoša ogorčeno. "Tko radi ne boji se gladi", priklopi učeno crvena minica.

"Radujte se narodi kad čujete glas...", mumlja Aljoša kroz zube. Stavio je noge na stol, gleda mrlju na žutim cipelama. Mili pak u svome uglu mračno šuti čitajući gorku storiju "Brat mi je prije deset godina darovao bubreg, a sada ga hoće natrag!" Odjednom se čuju pucnjevi i zvona sa crkava negdje iz velike daljine. Božić je. A njih dvojica sve jednako muče zabavljeni svojim mislima. Vani zaklopara nekakva limenka nošena burom koja je sada već možda cijelih sto osamdeset kilometara na sat. "U sve vrime godišta", mumlja Aljoša.

Prošlo je još sat i po ili možda dva sata, Aljoša je bio zaspao s nogama na stolu. Budi ga tresak vrata automobila, on otvara oči. Pred crpkom je crveni opel sa sportskim gumama,

izlaze trojica muškaraca. "Kako sam se ukočio", kaže Aljoša. Ustaje, gleda nekoliko časaka onu trojicu vani, odlazi na zahod u stražnjem dijelu kućice.

Ovdje naprijed sada se otvaraju vrata i mušterije ulaze. Sva trojica. Mili ih začuđeno gleda gdje njuškaju po prostoriji: jedan otvorio vrata frižidera pa vadi pivu, drugi razgledava motorna ulja i spužve za brisanje vjetrobrana, treći s police zgrabi punu šaku žvaka pa ih trpa u džep vjetrovke. "Ej, momak", kaže Mili, "znaš, to se plaća!" Uto ovaj odnekud izvuče pištolj i gurnu ga dežurnom djelatniku pod nos. "Imamo li možda nekakvih problema?" kaže on uljudno. "Muku ti!" zastenja Mili. "Koji ste vi?" "Tri kralja", kaže onaj s pivom. "Tri kralja", potvrdi ovaj s pištoljem, "fali baštoni!... Stari, otvaraj kasu!"

Aljoša sjedeći na školjki čita lascivne natpise na vratima kabine. Crnim flomasterom tu je načrčkan i broj nekakve Zorice s izvrsnim preporukama njezina krevetskog umijeća. Uto se začu pucanj.

"Majmune, šta pucaš, jesi li poludio?!" dere se pljačkaš s pivom. "Omaklo mi se", pravda se ovaj s pištoljem. "Omaklo ti se?!.. Omaklo ti se?!..", nastavlja onaj s pivom. "Dobro da ti se nije omaklo da ubiješ čovika! Poala, s kim ja iden učinit posa?!... Poala, ludila!" "Ajde, dobro je", smiruje ga treći, "dobro je, sve je u redu: Božić je - svi pucaju!" "Ma, ajde, molin te...", ne da se ovaj smiriti. "Još mi samo treba da mi murja uleti pa da nas povata ka ovce!... A vidi ovoga?! Vidi ovoga, matere ti!"

I sada sva trojica užasnuto gledaju Milija koji se na pucanj trenutno oduzeo, uhvatio rukom za prsi pa se srušio i trza nogama na podu. "Sranje", kaže jedan. "Umrit će čovik", govori drugi. "Ajmo, šta ste stali", reče treći poduzetno. "Gibamo!... Tutanj!"

A Mili tržnu još jednom, zaječa gotovo bezglasno i najednom mu cijelo tijelo klonu. Ne mrda čovjek.

Aljoša ulazi u prostoriju. Hvata se za glavu. Napravi nekoliko nervoznih koraka s kraja na kraj. Kleknu. Gleda Milija, opipava mu bilo na vratu. Ustaje, odlazi do telefona, telefonira: "Hitna pomoć? Iz pumpe na izlazu iz grada zovem... Istočni izlaz..."

Mangup s alkicom od osamnaest karatnog zlata u lijevome uhu stoji nad nepomičnim tijelom svojega starijeg kolege. Časopis Sudbina, izdanje iz svibnja '95., malo dalje se rastvorio kod priče "Ljudožder nalazio žrtve u baletnoj školi", okolo su rasuti reznjevi češnjaka. Aljoša se sada sjeća lekcije s prve pomoći. Oživljavanje ili reanimacija: 1) okrenite unesrećenoga na leđa; 2) zabacite mu glavu unatrag; 3) palcem i kažiprstom začepite unesrećenomu nos; 4) duboko udabnite pa unesrećenomu u pluća upuhajte zrak metodom usta na us...

"O, Isusa ti!" obeznani se Aljoša od smrada iz Milijeveg ždrijela. Odmaknu se prestravljeno, gleda ga nekoliko časaka dvojeći, "Ajme meni, majko moja mila!" zavapi stiskajući oči. Sagne se pa brzo, dok se ne predomisli, prisloni usta na Milijeva. Puhnu punim plućima dok su mu suze od smrada išle na oči pa se brzo premjesti i stade snažno pritiskati grudni koš starijega kolege. "Jedan... dva... kopile jedno", kleo je momak stenjući, "tri... kad si zadnji put... četiri... opra zube... pet!"

Umjetno disanje - masaža srca, umjetno disanje - masaža srca, jedan naprama pet: jedan pa jedan, dva, tri, četiri pet, jedan pa jedan, dva, tri, četiri pet... Tako je oživljavao Aljoša Milija. Sve po propisima. Spirale sobne grijalice se raspalile, Aljoša se zapuhao, skinuo vjetrovku, džemper. A Mili ništa, ne mrda, ublijedio baš kao mrtvac. "Ajde, Mili!" kumi ga Aljoša. "Ajde, majstore!... Ideeeemo, Mili!" dere se on izbezumljeno kao da je na Poljudovom sjeveru. Mili ništa. Prošlo više tko zna koliko vremena. Aljoša se napokon uspravio, spustio ruke. Razočarano gleda mrtvaca. Iz daljine se sada čuje sirena hitne pomoći.

A Mili najednom otvara oči. Začuđeno zuri u neonske kutije na stropu. Pa Aljošu. Ništa ne govori. Kao da ga još nije prošla ona uvrijeđenost. Upadaju bolničari s nosilima, liječnik sa stetoskopom ga raskopčava i pregledava. Aljoša se pak odmaknuo u svoj kut i svalio na stolicu, umorno odgovara na pitanja liječnika. "Vi ste, gospodine, teški srčani bolesnik", kaže liječnik sada Miliju. I tek tada se Mili prvi put oglasi. "Bi li ja to, doktore", kaže, "moga dobit napismeno."

Bolničari ga iznose i smještaju u ambulantno vozilo, a liječnik ostaje još malo s Aljošom. "Odlično ste sve napravili", kaže on. "Ja sam ne bih tu mogao više... Nego, nemojte se uvrijediti, uzmite jednu žvaku... Užasno vam smrdi iz usta."

Pornočasopis Prošlo je više od dva mjeseca otkako je Slavica posljednji put vidjela Milana. Ni sada, skoro godinu dana nakon svega, nije mogla prestati razmišljati o njemu. Zapravo, nije ni željela prestati. Odlučila ga je nenametljivo voljeti, pa što bude.

Rano ujutro vidjela je pregaženu mačku na cesti. Rasušen i truo prašnjavi leš životinje zacijelo je danima ležao u smeću na rubu kolnika. Dan je bio siv, početak listopada. Pomislila je kako ne želi još jednu zimu nositi kaput što ga je kupila još na drugoj godini fakulteta. Dežurni učenik u išaranoj portirnici nezainteresirano je grizao nokat na palcu kad je ona ušla.

Radila je tek nešto više od mjesec dana u predgrađu. U zbornici je sjela malo dalje od društva koje je prepričavalo sadržaj neke televizijske emisije. Praveći se da razmišlja,

zurila je kroz prozor na kojemu je jedno od dvostrukih stakala razbijeno. Sačekala je zvono koje je označilo početak nastave, kako bi iz plitkog drvenog ormarića sa staklenim vratima na zidu uzela ključ nužnika.

Učenici su bili nemirni, a komadić krede u njezinoj ruci nekoliko je puta nepodnošljivo zaškripao, pa je bila pomalo razdražljiva. Vani je šuštalo lišće, vjetar je tresao okna. Potkraj trećeg sata, dok je osmom razredu objašnjavala rješavanje jednadžbe s dvije nepoznanice, čula je prigušeni kikot iza leđa. Najprije ga je odlučila ignorirati, a kada se on ponovio, uzrujano se okrenula prema razredu. Dva su dječaka u dnu učionice sjedila pognutih glava i tek nekoliko sekundi kasnije, upozoreni mukom ostale djece, preplašeno pogledali nastavnicu. Jedan od njih nespretno je gurnuo nekakav predmet pod klupu. Slavica je nezadovoljno primijetila kako se ne može sjetiti njihovih imena.

"Donesi mi to", kazala je odlučno.

"Sto?" upitao je klinac s priglupim izrazom na licu šireći ruke kao svetac.

"Nemoj se praviti blesav, donesi mi to što si sakrio pod klupu."

Bio je to nekakav njemački pornočasopis sjajnih korica. Slavica se na čudan način osjetila strahovito uvrijeđenom uzimajući ga u ruku. Dječak je spuštenih ramena stajao skrušeno pred njom na katedri, a ona je presavila časopis po dužini i udarila ga njime po glavi. Pa još jednom. I opet. Tras. Tras. Tras. Tras. Tras... Sve dok se klinac nije odmaknuo i uhvatio za glavu. Tek tada je zastala čudeći se svojem uzbudjenju. Djeca su je zapanjeno gledala.

"Prošlo je već dosta vremena od početka školske godine a nas dvoje još uvijek nismo razgovarali", rekao joj je ravnatelj na velikom odmoru. Pozvao ju je u svoj ured upravo kad je naručila kavu u čistačice. Mogao je imati četrdeset godina, bio je nizak i nabijen, ali blijed u licu, prorijeđene masne crne kose, neugodne fizionomije. Sjedila je na rubu kožne fotelje stišćući hrpu kontrolnih radova učenika na prsima.

"Zapravo vam nemam ništa osobito kazati, nije bilo nikakvih pritužbi na vaš rad. Možete li se vi na što potužiti?" "Ne... Nemam."

"Vidite, jutros sam zamijetio da vas nije bilo u učionici nakon početka prvog sata. To kašnjenje samo po sebi nije osobito značajno, ali učenici znaju biti bučni i to može zasmetati drugim nastavnicima."

Slavica je šutjela. Nije mogla kazati da je čekala da se svi raziđu kako bi otišla u zahod. Bilo je to tako djetinjasto, glupo i neugodno pa je pocrvenjela.

"Ispričavam se", promucala je naposljetku.

Sjedili su u potpunoj tišini stanovito vrijeme ne znajući što bi kazali jedno drugome, a onda se spasonosno oglasilo zvono. Promrmljavši pozdrav, Slavica je hitro ustala i uhvatila kvaku. I tada joj je iz naručja nespretno kliznula hrpa papira i rasula se po podu. Njemački pornočasopis sjajnih korica rastvorio se na stranici gdje je neka prsata crnkinja ustima zadovoljavala tobože zbunjenog plavokosog mornara.

Čula se zaglušna graja djece koja su nagnula u školsku zgradu.

"To sam danas oduzela dvojici osmaša", kazala je Slavica mirno.

"Da?"

Isuse, on mi ne vjeruje, pomislila je Slavica. Isuse, ponovno ću zakasnuti na sat, bubnjalo joj je u glavi dok je skupljala papire. Ponovno ću zakasnuti na sat. Ponovno ću zakasnuti na sat. Ponovno ću zakasnuti na sat. Požuri, glupačo. Požuri glupačo. Požuri, glupačo... Skoro je zaplakala klečeći na svijetlosmeđem sintetičkom sagu ravnateljevog ureda.

Očekivala je da će je Milan nazvati. Ili da će se jednog dana pojaviti na vratima njezine garsonijere. Tko zna ima li on njezinu novu adresu?

Poslije podne je ručala sendvič sa sirom, skuhalo kamilicu i zavukla se u postelju s knjigom što ju je posudila u školskoj knjižnici. Knjižničarka je bila jedina osoba s kojom se sprijateljila. Zaspala je sanjajući kako je prašnjava, raščupana mačka s crnim rupama umjesto očiju liže po obrazu. Probudila se oznojena i upalila svjetiljku sa svijetloplavim sjenilom na noćnom ormariću. Mrak što se spustio bio je mastan kao čađa. Kad je zazvonio telefon, žustro je skočila iz postelje.

"Milane..."

"Slavice", prošaptao je nepoznati glas. "Slavice, želim te. Kurac mi se digao. Ugurao bih ti hulahopke u usta da ne vrištiš i izjebao te ko kuju."

Tresnula je uplašeno telefonskom slušalicom i dugo stajala pred aparatom dršćući. Onda se malo pribrala, navukla zavjese na svim prozorima, prislonila stolicu uz vrata, upalila televizor i radio pojačavši im ton do kraja i odvrnula slavine u kuhinji i kupaonici. Desetak minuta kasnije susjedi su počeli uznemireno lupati po zidovima.

Telefon je ponovno zazvonio tek pred jutro. Zvonio je bez prestanka dok se ona na brzinu oblačila i bježala iz stana.

Šišanje Vesni Rimac Radovan je tog dana dobio plaću. Tjeskobno je zavirio u žutu omotnicu, izvadio novac, prebrajao ga i spremio u novčanik. Omotnicu je presavio i gurnuo u stražnji džep hlača. Onda je popio zadnji gutljaj kave i zagledao se u mutni tamni sjaj taloga.

"Jesi li dobio plaću?"

"Jesam."

"Odlično. Vodiš me na šišanje", kazala je Helena.

"Nema teorije."

Sjedio je u fotelji kad je ona ušla s vrećicama u rukama. Odložila je namirnice na stol, zadigla nježno ružičastu plisiranu suknju i sjela mu na koljena opkoračivši ga golim bedrima. Uznemirio ga je njezin topao spol, osjećao je njezinu želju kroz tanko pamučno tkanje.

"Isuse! Helena, nemoj mi to učiniti."

Uzalud je govorio.

"Vodi me na šišanje", šaptala je grizući ga po vratu i gurajući mu prste u usta.

"Neću."

"Vodi me na šišanje", zacvilila je kao životinja.

"Neću!" kazao je Radovan tvrdo. "Neću! Neću! Neć... Aaahhh! Jebem ti mater, koja si ti zmija... Obožavam te, Helena. Volim te, mačiću. Ti si Bog i istina. Umrijet ću zbog tebe."

"Umri, pizdo."

Radovan je volio njezinu kosu, divlje tamnocrvene kovrče, tako guste da nije mogao uplesti prste u njih. Oduševljavala ga je ta džungla pramenova koja je suho pucketala i iskrila puna statičkog elektriciteta. U sparnim noćima na zgužvanim i znojnim plahtama u polusnu bi mu se učinilo da je taj plameni grm na čudnovat način nešto živo. Kao da je njegova draga Meduza sa zmijama umjesto kose, tropska biljka mesožder ili ruža penjačica.

"Zašto se hoćeš ošišati, ljubavi?" upitao je Radovan svoju ženu milujući joj hladna leđa, dodirujući jagodicama prstiju smeđe madeže, sićušne arhipelage tumora.

"Tako", odgovorila je Helena jedva čujno.

Ležala je na njemu mrzovoljna i teška. Zašto mi to radiš, Helena, pomislio je očajno. Zašto to radiš i sebi i meni, ljubavi. Jebi ga, volim te, ali ta razdoblja tvojega potpuno nerazumljivog nezadovoljstva, dugi odsječci vremena u kojima želiš biti posve sama, čine da se osjećam kao govno.

Želiš se ošišati. Zašto? Da kazniš samu sebe postupkom zbog kojeg ćeš zažaliti? Da kazniš mene i ljude koji te vole? Ugodit ću ti, Helena. Kako bih ti bilo što mogao odbiti?

"Sačekat ću te u kafiću preko puta", kazao je. "Ovo ne želim gledati."

"Molim te, ostani."

Radovan se ogledao po frizerskom salonu. Sve su stolice bile zauzete: u kutu su sjedile dvije gimnazijalke i urotnički hihoćući listale neki šareni časopis, malo dalje postarija žena s uvijačima u kosi vezla je goblen, neka je djevojka spuštenih ramena zamišljeno zurila u hrpice odrezanih dlaka na podu.

Zrak u malenoj prostoriji bio je pun pare i mirisa šampona. Napoljetku se Radovan u neprilici spusti u stolac iznad čijeg

je naslonjača stajala kadica za pranje kose. Nije se usudio nasloniti glavu, pa je sjedio polupognut i pomalo se blesavo osjećao. Stolac za pranje kose bio je iza stolca za šišanje u kojemu je sjedila Helena, tako da je vidio ružan grč mrzovolje na rubu njezinih usana u ogledalu. Preplavi ga tuga.

"Onda?" upitala je sitna pjegava frizerka s podignutim škarama.

"Skroz kratko. Na centimetar me ošišajte", kazala je Helena odlučno.

"Jeste li sigurni?"

"Tako je sad moderno", upao je Radovan. "Frizura 'talijanska kurva'".

Helena se nacerila u ogledalu i odmah mu je bilo lakše.

"Kako to mislite?" upitala je frizerka zbunjeno.

"Jeste li vidjeli u filmovima kako su partizani nakon rata šišali cure koje su se družile s Talijanima?"

Frizerki to nije bilo nimalo smiješno. Odložila je škare i uzela stroj za šišanje. Kada je on počeo zujati, Radovan je stisnuo oči od neugode.

Otvorio ih je tek kada je zujanje prestalo. Frizerski je salon u međuvremenu opustio. Iz zrcala ga je gledala na trenutak potpuno nepoznata osoba. Njegova je žena nalikovala na regruta. Na prljavom linoleumu oko stolca ležali su riđi pramenovi kao gnjili plodovi oko stabla. Helena se blijedo bolesnički smiješila. Nasmiješio se i on njoj, ustao i sjeo u stolac do nje.

"Jesi li sretna?" upitao je njezin gotovo ćelavi odraz. "Sada sličiš Sinneadi O' Connor."

"Talijanska kurva", kazala je Helena dok je frizerka fenom i četkom tobože uređivala ostatke njezine kose. Spustila je ruku na ruku svog muža na naslonu stolca. Bila je mirna neko vrijeme, a onda je zarila duge crvene nokte u njegovu nadlanicu i stala tiho plakati.

"Nemoj, ljubavi, samo sam se šalio", kazao je Radovan. Poželio je umrijeti gledajući kako njegova lijepa žena plače. "Nemoj, ljubavi..."

"Glupane."

Izvadio je žutu omotnicu iz stražnjeg džepa hlača i spremio u nju jedan crveni pramen s poda. Zujalo mu je u ušima.

Helena je narednih dana bila potpuno odsutna duhom, a Radovana je razdirao očaj.

Sto da radim, Helena, mislio je. Gore je nego ikada. Daj, Helena, razgovaraj sa mnom. Nasmij mi se.

"Sto da radim, Helena?" upitao je Radovan svoju ženu.

"Kako to misliš?" kazala je ona i pogledala ga začuđeno kao da se ništa neobično ne događa.

Uzeo je kremu za čišćenje cipela s balkona i zaključao se u kupaonicu. Skinuo se gol i stao šarati po prsima i butinama.

Zacrnio je i zube. Onda je uzeo malenu krpenu lutku u koju je stavio riđi pramen iz žute omotnice i zario dugu iglu u njezine grudi.

Iz kuhinje se čulo kako je tresnula o pločice velika keramička zdjela za salatu.

"Umri, pizdo!" prošaptao je bijesno.

Pomoću trikova ili kako su nestali Srbi u Hrvatskoj "Evo juhice", kazao je Radojica sjedajući s plastičnom zdjelicom na rub postelje na kojoj je ležao njegov teško bolesni otac Stojan. "Neću juhu", kaže stari. "Jedi, ovo sam zbog tebe skuhao. Prava domaća kokoš." "Otkud ti kokoš?" "Komšija Milan pobio cijeli kokošinjac..." Rade zagrabi žlicom, cijedi je uz rub zdjelice. "... Prije nego je otišao", priča sin smiješeći se, "komšija Milan uzeo kalašnjikov pa rafalom po kokošinjcu... Kaže: 'Neće, bogami, ustaše moje kokoši jest!'" "Majmun", reče Stojan, umirovljeni profesor fizike i matematike, generacijama kninskih srednjoškolaca poznat i kao Crni Stojko. "Uvijek je bio majmun... A i otac mu je bio majmun." "Jedi juhu", kaže Rade. "Ti si lud", kaže otac zlovoljno. "Potpuno si lud." Rade pognu glavu i zašuti. "Pogledaj kako se oblačiš", nastavi Stojan. "Pogledaj se: izgledaš ko budala." "Jedi juhu", protisne Radojica još jednom. Otac zabaci glavu i uvrijeđeno se zagleda u strop.

Vani upekao zvizdan, negdje iz daljine čuju se plotuni. Posve besmisleni, jer je narod pobjegao. Potrpali su, koliko su stigli u svojem bezumnom strahu, stvari u kamione i traktore i otišli. Još od sinoć u selu je još samo njih nekolicina, uglavnom staraca. Tako da nema osobitog smisla ni to da se Mladen (23) iz 47. domobranske pukovnije, KV kuhar, nezaposlen, prikrada uz zidove i pretrčava do plasta sijena. Kotrljajući se po tlu Mladen se leđima nabije na nekakav zahrđali plug koji je ležao skriven u visokoj suhoj travi. "O, jebem ti mater četničku, da ti jebem", zaječi Mladen tiho.

Tata nije htio bježati. "Jok!" rekao je rezolutno. "Ja ostajem, a ti, moj sinko, kako hoćeš." Rade je znao da ga poslije toga više nema što moliti. Crni Stojko je bio takav čovjek: kad taj nešto utuvi u glavu, nema toga što će ga odvratiti od njegova nauma. Baš kao što je sada odlučio da neće juhu. Radojica sjedi spuštenih ramena zagledan preda se, a otac zuri u strop na kojemu se od detonacija povremeno zaljulja teški kristalni luster. Na trenutak je sve zamuklo, ni cvrčci se više ne čuju.

Mladen tresne nogom u vrata i silovito upadne u sobu, Rade se uplašeno prene, a otac sasvim polako, kao umorno spušta glavu. Mračno pogleda momka namrčenog lica kao što bi pogledao nekakvog mamlaza koji ne zna prvi zakon termodinamike. Rade je zastao sa zdjelicom u ruci, Mladen je malo zbunjen. "Ti!" kaže on napokon pokazujući s puščanom cijevi na Radu. "Makni se tamo

na drugu stranu." Rade se ukipio. "Makni se tamo na drugu stranu, kad sam rekao", ponovi vojnik živčano. Rade ustane i raširenih ruku, kao da hoće pokazati da nema nikakvog oružja, još uvijek držeći onu zdjelicu, prijeđe na drugu stranu sobe i stane pokraj ormara. Mladen hitro priđe postelji i smakne plahtu, otkrivajući blijedo, mršavo tijelo starca, samo u pamučnim gaćama. Poniženom se profesoru fizike i matematike lice iskrivi od gnjeva.

Mladen se, malo kao i posramljen, okreće prema sinu i gleda ga. "Koji si ti, jebote?" kaže. Rade ništa. "Kako si to obučen?" Rade se ogleda. "To je frak", kaže. "Frak!?" "Ja sam mađioničar", objasni Radojica. "Ti si luđak", upadne otac. "Ja sam mađioničar!" ponovi Rade prkosno. "Mađioničar?" kaže Mladen. "Ej, vi Srbi, šta sve nećete izmislit. Do jučer si bio u uniformi, a sad si se na brzinu presvukao pa si kao mađioničar, a?" "Ja sam mađioničar!" reče Rade još jednom. "Nikad nisam bio u vojsci." "Nisi, moj kurac", reče Mladen sumnjičavo. "Svi ste vi isti!"

Ponovno svi šute. Samo se, uznemirivši načas Mladena, Stojan pridigao da se ponovno pokrije. "Mogu li ti nešto pokazat", reče Rade u neko doba. "Šta?!" "Nešto da ti pokažem", kaže Rade odlazeći zdjelicu na noćni ormarić. "Nemoj mi se zajebavat!" reče Mladen podižući pušku. "Ne boj se", kaže Radojica prilazeći, ispruživši preda se ruke s raširenim prstima. "Ne boj se, vidiš da nemam ništa", kaže. Sada je sasvim blizu vojnika, krenuo je rukom prema njegovoj glavi. Ovaj ustukne. "Ne boj se", kaže Rade. Mladen se umiri. Rade oprezno podiže ruku i nježno ga dotakne iza uha. "Vidi", reče on tobože iznenađeno, pokazujući KV kuharu prsten od plavog stakla. "Vidi šta sam ovdje našao."

Mladen se ozari. "Kruno!" vikne. "Kruno, jebalo majku, vidi ovde mađioničara!"

Kamion pred kućom vidio se još izdaleka. Dvoje, jedan mlađi i jedna debela sredovječna žena u ispranoj ružičastoj majici na kojoj je pisalo "Kiss me", gore su u prikolici slagali pokućstvo i bijelu tehniku, televizore, sagove, odjeću, čak su i nekakvi jelenski rogovi tu stajali. Rade, koji se vraćao iz grada s nešto riže i ulja, stigao je baš da vidi kako jedan iznosi njihov usisivač marke "Ei Niš". Onda je izašao drugi s vješalicom od tamnog drva što ju je tata donio kad su u zbornici mijenjali namještaj. Treći je nosio ormarić iz kupaonice. Onda je opet onaj prvi dovukao golemi Weilerov goblen što ga je izvezla Radina pokojna mater Rosa. Sustavno i bez riječi izvlačili su iz kuće sve što se moglo izvući. Debela se strašno znojila. Na Radojicu nisu obraćali pozornost.

Iznenada tamo u kući netko kriknu. "Šta je bilo?!" pita žena. "Luster ne mogu skinuti: struja me trese... Trebao bi netko odviti osigurače." "Gdje je ploča s osiguračima?" pita žena

Radojicu. "Iznad ulaznih vrata", kaže Rade. "Osigurači su ti iznad ulaznih vrata!" poviče žena. "Dobro!" "Skinu odmah cijelu ploču pa je daj ovamo!" "Dobro!"

Uto se prvi i treći sada pojaviše na vratima noseći između sebe duguljast ormar oslikan šljaštećim petokrakama. Kroz njegove obje bočne stijenke izviruju četiri sablje. "To ne može!" pobuni se Radojica. "To vratite tamo gdje ste i našli!" Ova se dvojica ne obaziru, nego nastavljaju prema kamionu. "Jeste li me čuli, to ne može", vikne mađioničar gnjevno pa dohvati stražnjeg nosača za ruku. Ovome ispada ormar, sablje se rasipaju zvečeći po betonu. Rade se hitro sagne i zgrabi jednu. "Taj ormar ne ide s vama!" kaže on prijeteci, a ona dvojica gledaju malo njega, malo sablju u njegovoj ruci...

"Dobro je", presudi napokon debela, "možemo i bez toga... Marko! Marko, jesi li gotov više!?" Marko istrčava iz kuće s kristalnim lusterom u jednoj ruci, ploču s osiguračima drži pod drugom. Dodaje ženi predmete, a onda se i on penje na prikolicu, ona dvojica uskaču u kabinu. Radojica ulazi u kuću. Sve je prazno i golo, baš kao i prijašnjih godina kada bi u ovo doba bijelili kuću. On odlazi u očevu sobu. Stojan leži na postelji, jedinom komadu pokućstva što je ostao u cijeloj sobi. Tu je još samo retuširana slika njega i mame na vjenčanju.

"Tata", kaže Rade. Stari ne odgovara. "Tata", zovne ga Radojica još jednom sjedajući na postelju. Od Stojana ni glasa. "Tata", reče Rade, ali više ga i ne zove - jer što ćeš ga zvati kada je Crni Stojko naumio umrijeti - nego to kaže tek tako, od dragosti, milujući starca po prorijeđenoj kosi. Onda se ispruži pokraj blijedog i hladnog očeva tijela i trenutno zaspe.

*** Probudio ga je dim i vrućina. Trebalo mu je nekoliko časaka da se pribere i shvati da kuća gori. Uhvatio je oca za pazuha i stao ga potezati s postelje. Stari je bio težak i ukočen i sve što mu je uspjelo bilo je da ga je srušio na pod. Dalje ga nije mogao ni pomaknuti, dim ga je gušio. Napokon odustane i uhvati bježati. Bio je već na vratima od sobe kada su se pred njim srušile stropne grede u hodniku. Vratio se u sobu i krenuo da će otvoriti prozor. No, prozorske su kvake bile već užarene pa je dohvatio jednu plahtu s postelje, omotao je oko ruke i razbio staklo. Iskočio je van, oteturao nekoliko koraka i pao u travu kašljući.

"Jebo te ja blesava", rekao je netko, "što nisi pogledao ima li ikoga unutra." "Ma, ko mu jebe mater!" kazao je drugi. Radojica podigne glavu i vidi trojicu njih gdje su se raskrečili pa gledaju kako plamen proždire kuću i puše. On ustane i otrese odjeću. "Vidi, kako je obučen, u pizdu materinu!" primjeti jedan. "Ej, čedo, šta to imaš na sebi?" pita tip. Radojica se nakašlje. "Ja sam mađioničar", kaže. "Sereš!" kaže ovaj. "Ne serem", reče Rade jednostavno. "Baš

mađioničar?" umiješa se drugi. "Baš mađioničar", potvrdi Radojica. "Pravi pravcati."

"Stvarno", vikne sada treći, "vidi ono tamo!" Momak je ugledao ormar sa sjajnim petokrakama i razbacanim sabljama. Pritrči mu gotovo djetinje znatiželjan i uspravlja ga. "Je li ovo tvoje?" pita. Radojica se uozbiljio i popravio prsluk, dlanom zagladio frizuru. "Gospodo", kaže, "dopustite!" Odlazi do ormara, otvara ga i jednom raskošnom gestom pokazuje kako je prazan. "Ja ću sada ući u ovaj ormar", reče onom istreniranom, ugladenom mađioničarskom dikcijom, "a vi ćete me probosti ovim sabljama ovdje." "Hi, hi, hi, hi!" zacereka se onaj treći, čini se, najmlađi među njima, veselo.

Mjesec je izašao iza oblaka, ali svjetla ionako ne nedostaje. Na plamenu od požara ljudska se lica doimaju sablasno i luđački. "Gospodo, izvolite", reče smireno Radojica pa uđe u ormar i zatvori vrata za sobom. Klinac skuplja sablje s tla. "Čekaj", kaže jedan od one dvojice što su do sada stajali po strani. "Podijelit ćemo se: meni dvije, tebi dvije!" Mali mu dodaje pola sablji. "Hoćemo li skupa?" pita. "Šta skupa?" "Da ga skupa probodemo", objasni tip razdragano. "Ti sa svoje strane, ja sa svoje." "Može", reče ovaj namještajući vrh sječiva na rupicu na ormaru. "Ajmo, jedan, dva..."

Pras! - odjeknu hitac. Pras! - još jedan. Pa još jedan. I još jedan! "Odmaknite se malo od ormara da ošinem rafalom!" kaže onaj što je stajao malo dalje s kalašnjikovom u ruci. "Glupane, čovjeka si ubio", govori mu najmlađi. "Ajde, jebi mater", kaže onaj s puškom, "neću se valjda s četnikom zajebavat... Odmakni se malo", reče i prospe rafal po ormaru. Vrcaju čahure i komadići iverice, pun okvir je luđak ispraznio. Napokon stane, a vrata od ormara se pomalo otvaraju.

Ali, unutra nema nikoga. Ormar je prazan. Radojica je nestao, što bi rekao pokojni Predsjednik, kao da ga tu nikada nije ni bilo.

Nepokoreni grad Trajao je četvrti ili možda tek treći dan uzbune, bila je jesen. Ljudi su pred radioaparatom slušali vijesti kojima su željeli vjerovati, a u njihova su dvorišta padale granate, rovale po njihovim dnevnim sobama i spavaonicama. Onda se spustila noć i neprijatelj koji je s obližnjih brda bombardirao grad napravio je stanku za koju nitko od ugroženih nije mogao znati da će potrajati sve do jutra.

"Tuđman je opet potpisao primirje", kazao je Penić s četvrtog kata gaseći radio. "Ma jebem ja i njega i njegovo primirje." U velikom atomskom skloništu u podrumu nebodera bilo je hladno. Uokolo su ljudi sjedili na stolcima na rasklapanje, na starim foteljama i improviziranim posteljama, kartali i jeli, čitali novine, drijemali, zurili preda se. Jedan je na turističkoj karti Jugoslavije, gdje su uz nazive mjesta bile nacrtane

lokalne znamenitosti, crvenim flomasterom izvlačio liniju fronte prema radijskim izvještajima. "Zna li netko gdje je Mašička Sagovina?" "Negdje kod Gospića. Otprilike na pola puta između Gospića i Gračaca."

"Kurac - nije."

Smrdjelo je po lovoru, jer je netko bio donio punu zdjelu restanog krumpira s lovorom. Dvije su djevojčice tiho pjevale "Galeb i ja" Olivera Dragojevića. Sjedile su na klupi od dugačke daske položene na četiri betonska bloka, naslonile se na zid i odsutno njihale nožicama u ritmu. Miljenko je primijetio kako umjesto "na lažini" pjevaju "na vlažini suvoj ležat", i to ga je živciralo. Puno ga je toga živciralo.

"Miljenko, zagrni se dekom", kazala mu je mater.

"Neću", reče on, zamišljeno piljeći u vrh cigarete.

Poslije je ustao i otišao do skupine koja je upravo prepričavala najsvježije užase iz opsjednutoga grada. Najinformiraniji je bio muškarac feminiziranih pokreta koji se upravo vratio s posla u pekari.

"Uhapsili su jednoga Stevanovića, oficirčinu, gore u Ulici Pavleka Miškine. Snajperom je gađao ženu, majku troje djece, koja se vraćala iz samoposluge."

"Mater mu jebem."

"Ja ne mogu razumit zašto hapse takvu đubrad", lamentirao je jedan. "Što ih odmah ne ubiju? Na licu mjesta. Metak u čelo i čao đaci."

"Gore u neboderu pokraj vatrogasnog doma", nastavljao je feminizirani muškarac, "jedan je baterijom signalizirao svojim gore. Upali su mu u stan i našli naoružanje za cijelu brigadu: pušaka, pištolja, municije, bombi... Našli mu planove bolnice, zgrade općine, suda, policijske stanice, vodovoda... Vodu je htio otrovat."

"A ko zna, možda je i otrovao?"

"Nemoj pričat pizdarije."

Miljenko je bio nesretan, gotovo je posve izgubio tek. Sinoć je sanjao kako čuči u rovu i kako je kraj njega pala ručna bomba, koja nikako da eksplodira nego samo šišti. U očaju ju je pokrio šljemom. "Glupo", pomislio je u svome snu, tek što je to napravio. "Kakva glupost - što imam od toga da pokrijem bombu šljemom?!..." Bomba je nastavila šištati, samo što je zvuk sada bio metalan, a Miljenko je dalje mozgao: "K vragu, što bi čovjek uopće razumno mogao napraviti kada mu bomba padne pod noge?" Tako je razmišljao i te su ga misli izbezumljivale. "Sinoć mi je telefon zazvonio u dva sata u noći", pričao je netko. "Muški glas. Veli: 'Jebem ti mater četničku, đubre jedno, ajde u Srbiju, ako si ugrožen.'" "Tebi to kaže?"

"E, meni. Ja kažem: 'Pogriješili ste broj', frajer veli: 'Oprostite' i spusti slušalicu."

U jednome kutu skloništa netko je srušio golemu šperploču naslonjenu na zid. Svi su se prepali kad je tresnula o beton. "Ovo je bilo blizu", kazao je netko. "Budalo."

Miljenko je izvadio zadnju cigaretu i zgužvao kutiju, zapalio je cigaretu. Jedna ga je stara bijesno pogledala, ali nije ništa kazala. Dva su se šahista počela svađati, smrdio je lovor. "Gdje ćeš?" upitala ga je mama. "Idem malo na zrak" kazao je Miljenko. "Ne idi van, ubit će te."

Nije joj odgovorio, bio je već na vrhu stuba. Stao je pred ulazom u neboder i pušio, a grad je bio zamračen, samo je mjesec sjao. Cuo se udaljeni automobil, škripa kočnica, nekakva se konzerva nošena vjetrom kotrljala niz ulicu. Nebom su jurili tamni oblaci.

Prošlo je puno vremena otkad sam se posljednji put navečer prošetao, pomislio je Miljenko pušeći. Puno, možda više od dva tjedna. Umrijet ću, kaza u sebi dramatično i bez nekakva osobita povoda. Umrijet ću. Sranje. Još prošloga ljeta ulice su bile osvijetljene i pune žena. Nikad više neće biti onako dobro.

Nije više mogao ostati ovdje, nije se mogao spuštati u zagušljivo sklonište. Morao je prošetati, možda ipak nekoga sretne, možda i večeras ima nekoga na ulici. Otišao je u stan na drugome katu i presvukao se na svjetlu baterijske svjetiljke. Onda je izašao.

Pjevao je u sebi neke bezvezne pjesme koje nikada nije volio ni slušao, najednom su mu se našle u glavi. "Ostarit ću neću znati da 1' ćeš za mnom zaplakati, k'o ja za tobom." Bože, pomislio je, kako mi je ovo palo na pamet. Hodao je s rukama u džepovima ogrtača, a pjesma mu se, protiv njegove volje, stalno vraćala, ulice su bile prazne i mračne. Bio je očajan.

Otvorio je novu kutiju cigareta i zapalio. Hodao je sve do autobusnog kolodvora, gdje se jedan autobus ugašenih svjetala upravo okretao i odlazio. Muškarac u maskirnoj uniformi, valjda jedini koji je došao autobusom, ušao je u automobil iz kojega mu je kratkim bljeskom farova signalizirano da ga se čeka, pa su i oni otišli. Taksistanica bila je pusta. Miljenko se zaputio kroz park prema središtu grada.

Vjetar je šumio u krošnjama stabala uz cestu i to je bio sav zvuk. Mjesec je ponovno izašao iza oblaka pa se Miljenko zaustavio pokraj kioska i na blijedoj svjetlosti pokušao čitati novine u izlogu. Vidjeli su se samo najveći naslovi: "Makrobiotikom do zdravlja", "Ratne profite pred sud!", "Napraviti ću filmsku karijeru u Americi".

Na cesti kraj kioska gotovo se nečujno pojavio policijski auto. Miljenko ga je jedva prepoznao.

"Ej, ti, dođi ovamo!" kazao je policajac kroz prozor.

Miljenko se ukočio, nadajući se da govore nekome drugome, a njega da ne primjećuju, premda su zapravo bili udaljeni tek tri

ili četiri metra.

"Čuješ ti, dođi ovamo!"

Miljenko se i dalje pravio kao da ne postoji pa je policajac otvorio vrata vozila i izašao. Miljenko stade bježati.

Krajevi kišnog ogrtača mlatarali su mu oko nogu, policajac je nešto vikao. Mogao je odmaći najviše deset metara kada su ga osvijetlili farovi, rafal iz automatske puške oborio ga je na tlo.

"Mater mu jebem", kazao je policajac.

Miljenko ga nije čuo i nije se mogao pobuniti kada ga je on okrenuo na leđa i stao raskopčavati tražeći dokumente. Da je u tome trenu bio živ, poželio bi da je mrtav.

"U pizdu materinu!" rekao je zaprepašteni policajac svome kolegi. "Dođi vidi ovo!"

Miljenko je ispod kišnoga ogrtača bio potpuno gol.

Edita Mirjani i Katarini Edita se ispružila na ručniku s naslikanim Van Goghovim suncokretima, tek je izašla iz mora i koža joj je naježurena. Iz nosa joj curi. Ona traži cigarete u torbi od slame, mokrim rukama pažljivo vadi jednu i pripaljuje. Zatvorila je oči, u ustima joj se dim miješa s okusom mora.

"Oprostite, bih li mogao dobiti jednu cigaretu?"

"Molim!?" kaže Edita uplašeno.

"Jednu cigaretu bi li mogao dobit?" kaže sjena.

"Može, može..." veli djevojka i istresa kutiju "kolumba", a cigarete se neposlušno rasipaju po sivom pijesku.

"Govno", kaže Edita.

"Molim?"

"Govno!" reče Edita drsko tipu što stoji u kontralihtu iznad nje. Oči joj se pomalo privikavaju i ona sada vidi zgodnog preplanulog momka u kupaćim gaćicama s bijelim i plavim uzdužnim prugama. Sada se nasmiješila kao da se ispričava i pruža cigaretu momku.

"To su Van Goghovi suncobrani", kaže momak učeno.

"Suncokreti", ispravlja ga Edita.

"E, suncokreti... Znate, ja sam slikar."

"Slikate suncokrete ili suncobrane?" "Svašta", kaže slikar veselo. "Najčešće atomske bombe, nuklearne katastrofe i slično." "I slično?" "Aha."

"Po sjećanju ili uživo?" "Molim?!"

"Nuklearne katastrofe? Slikate li nuklearne katastrofe po sjećanju ili uživo?"

"Pastelama. Nemam para za ulje na platnu." "Jeste li vi nagluhi?" "Molim?" "Ništa."

Ispružila se ponovno na leđa i stavila tamne naočale. Slikar je legao na bok pored nje, gledao je dugo i otpuhivao dim u njezinu pravcu. Tiho je pjevao "Sve će to o mila moja" Bijelog dugmeta. Edita se napokon okrenula prema njemu i kazala: "Ti ne

bi smio izlaziti mokre kose van." Momak se blesavo nasmiješio. "Imaš propuh u glavi."

Blesan se i dalje smiješio i bio je tako lijep. Jedna je majka vodila uplakano gologuzo dijete pored njih, bradonja s ray ban naočalama uživao je u sladoledu od vanilije i jagode. Oblak je projurio pored sunca i na tren ih je pokrila sjena. "Kako se zoveš?" upitala je Edita. "Marin Skarić."

"Znaš li ti, Marine Škariću, zašto Stevie Wonder maše glavom kad pjeva?"

Marin Skarić nije kazao ni da ni ne, nego je samo gledao Editu svojim crnim okicama i cerio se. Edita je pomalo bila u neprilici zbog toga.

"Zato što ne zna gdje je mikrofon", rekla je cura naposljetku.

Opet ništa, bena ne daje znaka da je razumjela.

"Stevie Wonder maše glavom kad pjeva zato što ne zna gdje je mikrofon", kaže Edita polako naglašavajući svaku riječ.

Ništa.

"Znaš, on je slijep", objašnjava Edita.

Marin Skarić se smiješi kao da mu je pred noge pala i nije se aktivirala jedna od onih atomskih bombi što ih slika. Sekunde prolaze, padaju u pijesak i rasušene sitne školjke kao mrtve muhe.

"Jesi li mu vidio ženu?" ne odustaje Edita.

"Čiju?"

"Stevieja Wondera?"

"Nisam."

"Nije ni on."

Slikar katastrofičar ni da bekne. Ponovno nastane tišina u kojoj se on smiješi, a njoj je neugodno i ljuta je zbog toga. Napokon...

"Nisam znao da Stevie Wonder ima ženu", veli Marin ozbiljno.

Edita je paralizirana. Na trenutak više nije znala gdje se nalazi, postoji li, ima li Boga i života poslije smrti. Nije više sa sigurnošću znala je li bitak možda jedan, vječan i nepromjenljiv, kako je tvrdio Parmenid, ili je možda sve u mijeni, kako bi kazao Heraklit. Ništa Edita nije znala, jer je glupost tako divna i nedokučiva. Stala je, užasnuto stavila ruku na usta i ugrizla se za prst.

"Marine Skariću", kazala je malo poslije pribravši se, "imaš li ti nekakvo mjesto gdje bi nas dvoje mogli ovoga časa otići i biti sami."

"Mama mi je na poslu do pet", rekao je on. "Živjela tvoja mama."

Crvenokosa prolog Krupan muškarac četrdesetih godina, neobrijan, zapuštene odjeće i masne čele koja je u kontralihtu pred prozorom svjetlila kao užarena, svojim je golemim izbuljenim očima ustravijeno zurio u desetak zrna bijelog graha prosutog na stolu. Jutro je bilo i Suzana, zlovoljna i teška od

sna, mrzila je samu sebe i svog posjetitelja, ne osjećajući ni trun nadahnuća da u bijelom arhipelagu vidi išta što bi kod ćelavoga, iz kojega se nesreća širila u oblaku nepodnošljivog zadaha po znoju, probudilo nadu u vedriji futur. Sto da uopće kaže tom jadniku?

Bilo je lako, čak ugodno kada bi u nje došla žena. Sa ženama se moglo neobavezno brbljati o kuhanju, garderobi ili seksu o seksu su sve htjele pričati i bile neobično intimne sa Suzanom - pa bi se sam čin gatanja dogodio nekako spontano i veselo: proročica bi složila lijepu pričicu od podataka koje bi saznala u razgovoru, a malo bi izmaštala onako kako joj se činilo da bi se mušteriji moglo svidjeti.

Pa i s muškarcima je znalo biti lijepo, posebno ako su bili mlađi, zgodniji i fino odjeveni. Suzani, udovici već četrnaest godina i gotovo nepokretnoj, nedostajalo je muško društvo i njihova pažnja. Ponekad - to je bio njezin mali hir - ako je momak baš bio zgodan, koristila je svoj autoritet vladanja nad sudbinom i gotovo mu zapovjedila da je na odlasku poljubi u obraz.

Ali što da radi s četrdesetogodišnjakom, samcem, šutljivim i mračnim tipom kakav je ovaj danas. Od njega svakako neće zatražiti da je poljubi. Ljuta je na sebe što ga je uopće pustila u stan. Što da mu uopće kaže kad ovako napeto bulji u grah i kad se vidi da mu je stalo kao da mu život ovisi o tome?... "Marko... Marko si rekao da se zoveš?" počela je Suzana bezvoljno. Ćelavi se u neprilici nakašljao, a onda tiho, gotovo sramežljivo protisnuo: "Janko." "E, Janko, oprost...", ispričala se gatara opsovavši u sebi. "Vidim ti ovdje jednu ženu crvene kose... Baš onako bujnu crvenu kosu ima. Ko vatra... Ali moraš pazit... Moraš pazit da se ne opečeš na toj kosi... Jako teško ćeš doć do nje... Jako teško..."

Janko se u sebi upitao kako se to u bijelom grahu tetovcu može vidjeti da njegova suđena ima crvenu kosu, ali nije ništa kazao, već je samo ozbiljno kimnuo čekajući nastavak izlaganja...

1.

Na putu do kuće Janko je kupio mlijeko i novine pa među oglasima potražio svoj oglas: "Ozbiljnu ženu, može i mlađa umirovljenica, tražim za njegovanje starije osobe, telefon..." Tko zna hoće li itko pristati da njeguje tatu, pomislio je potišteno. Stari se sve više gubio u posljednje vrijeme. Hodao je po stanu u poderanom njemačkom šinjelu prebačenom preko stare pidžame, u pasu pritegnut opasačem s "lugerom". Janko mu je, srećom, na vrijeme sakrio metke inače bi ga stari dosad barem triput ucmekao.

"Ruke uvis!" dreknulo je čim je Janko stupio u predsoblje i on spremno ispuni nalog, načas zaboravivši da je pištolj prazan.

"Lozinka!?" reče tata. "U gon raste zelen bor", kazao je Janko. "A tebe nema dragi moj", otpovrnuo je njegov otac.

"Ulazi!... Oprosti što te provjeravam", kaže stari, "ali znaš kako je - ustaše hapse naše najbolje drugove." Janko odlazi do kuhinje i stavlja mlijeko u frižider. Kuhinja izgleda strašno: sudoper je pun nečistog posuda, na polupraznoj staklenci džema od šljiva već se uhvatila plijesan, po štednjaku se iz lonca za iskuhavanje rublja razlila žućkasta voda.

"Upravo sam dobio vijest da je u Splitu drug Rade Končar bacio bombu na talijansku muziku", nastavlja tata iz dnevne sobe. "Dalmatinci, dakle, pružaju otpor neprijatelju, a mi stojimo ko pizde. Sta više čekamo, družo? Zar trebamo čekati da Staljin dođe da nas oslobodi... Kao da Staljin nema problema osim nas?"

Janko se vratio u predsoblje, skinuo jaknu i izuo se. Gore je nego ikada, pomislio je gotovo na rubu suza. Tata je sada zaboravio i to da je još '48. raskrstio sa Staljinom. "Je li tko zvao?" upita ga malo se pribravši. "Zvali su iz štaba brigade", kaže tata. "Kažu: Orao je uzletio, žuna se još koleba... Ne znam što im to znači..." Jadni tata, pomisli Janko. Jadni tatica...

2.

Na oglas su se javile četiri žene i jedan muškarac. Muškarca, nekakvog vozača autobusa koji je nakon šesnaest godina radnog staža već dvije godine bio na prisilnom godišnjem odmoru i tražio bilo kakav posao, Janko je odbio već preko telefona.

A žene su odbile Janka: dvjema je bilo dosta čuti da je stari senilan, jedna je samo provirila preko praga i uplašeno promrmljala "Još ću razmisliti pa ću vam javiti što sam odlučila", a jedna se, bogme, ozbiljno premišljala da li da prihvati posao, sve dok tata nije došao, prislonio joj pištolj na čelo i kazao: "Pjevaj, ptičice, tko te je poslao?!" Užasnuta se žena, jedna dobra stara gospoda, učiteljica u mirovini, popiškila od straha. Janko je bio očajan.

Naposljetku, već je bilo prošlo gotovo tjedan dana od objave oglasa, poslijepodnevna ura bila, Janko i tata piju kavu - tata, razumije se, iz otučene aluminijske čaturice - kad, zvoni telefon. Janko se javlja, nekakva žena je s druge strane, pristojno se predstavlja, mazan, pomalo unjkav glas raspituje se jesu li već našli nekoga za njegovanje starije osobe, ona je sudska daktilografkinja na pola radnog vremena, neudata, mogla bi dolaziti četiri sata dnevno svaki dan, ne, ne smeta joj što je stari senilan, njezina mama, Bog joj dao duši, je isto tako za Šašu Kopljara mislila da je nekakav kavalerijski natporučnik...

"Ko je to bio?!" kaže tata. "Zovu iz štaba brigade", dosjeti se Janko. "Dolazi nam jedna drugarica s detaljnim uputama što da radimo." "Napokon!" uzdahnu tata. "Napokon su nas se sjetili... Već sam poludio od iščekivanja."

3.

Ružica, mislio je Janko maloumno piljeći u obla koljena što su čedno izvirivala ispod sive suknje... Ružica se zove... Pa to je odlično!... Ružica!... Razgovor između njih na tren je zastao i žena - tj. Ružica - se nekako dražesno, kao sirotica skupila u ramenima gnječeći od nervoze svojim njegovanim crvenim noktima torbicu u krilu... Ružica, palo je na pamet Janku ponovno i to ga ime nekako čudno zapanji, ispuni ushićenjem i dragošću... Ružica!... Ružica se značajno nakašlja... Kako je to krasno, pomisli Janko blaženo.

"Onda smo se dogovorili", prozbori žena nakon dugog razdoblja šutnje. "Molim!" prenu se Janko. "Dogovorili smo se", ponovi žena pogledavši Janka značajno svojim crnim očima između crvenih pramenova. "Da, da, naravno...", probrza Janko. Gatara je bila u pravu, pomisli gledajući potencijalnu njegovateljicu u oči.... Gatara je bila u pravu!... Crvenokosa!!!... Dugo su se gledali, tako dugo da se Janko naposljetku smeo, zacrvenio i spustio pogled. Ružica se nasmiješi. Janko se sjeti kako je kazala "A vi niste oženjeni?" Zašto je kazala "A vi niste oženjeni?"... Srce mu stade divlje lupati, zavrti mu se u glavi od uzbuđenja...

"Nego, recite vi meni drugarice", javi se u tom času tata koji je cijelo vrijeme s rukama na leđima živčano šetao s jednog na drugi kraj sobe, "šta misle oni u štabu brigade!? Vrijeme prolazi, a ja ne dobivam nikakvih uputa. Već sam mislio da ja sam, na svoju ruku, počnem organizirati neke akcije... Teško je, znate, ovako daleko od jedinice... Ja sam, mislio, onako, za početak, da napravimo sabotažu u kuhinji jednog njemačkog divizionara... Ubacimo svoga čovjeka u kuhinju pa Švabe otrujemo živom! Jel'da je to dobra ideja - trovanje živom!... Ali, jebi ga, otkud meni živa!..."

4.

Četiri mjeseca je prošlo, život Janka i njegova tate iz korijena se promijenio. Ružica, ta crvenokosa čarobnica, četrdesetogodišnjica, ali još uvijek lijepa žena s pokojim, za njezinu dob posve razumljivim pa čak i poželjnim kilogramom viška, svojim je čvrstim bokovima samouvjereno stala na sredinu zapuštenog stana, osvrnula se odakle da počne, a onda svojim krasnim, oblim bijelim rukama stala ređiti. Upravo je nevjerojatno što je ta okretna žena uspijevala učiniti u samo četiri sata dnevno: u kuhinji i kupaonici, dnevnoj sobi i dvjema spavaonicama - svuda se osjećao njezin blagotvorni dodir. Janko i tata uživali su u njezinim ukusnim objedima i redovno se presvlačili u čisto rublje, ona je očistila zidove od paučine i balkon od krša, četkala cipele, glačala košulje. Nekoliko im je puta i palačinke napravila, a jednom, bogme, i pizzu, koju je tata slasno pojeo, ne znajući da se radi o fašističkom jelu.

Dobra je njegovateljica staroga odjenula u čistu pidžamu, a šinjel odnijela na kemijsko čišćenje. Janko ju je jednoga dana čak zatekao kako tatin "luger" glanca sredstvom za čišćenje štednjaka. Tati je, na nesreću, u međuvremenu bilo sve gore i gore - jednoga se dana, recimo, pojavio sa crnim florom na rukavu cmizdreći za Savom Kovačevićem - ali Janko se sada nekako manje uzbuđivao zbog toga. Dok bi stari za ručkom zaneseno mljeo o vlakovima municije koje su tih dana partizanski diverzanti digli u zrak, Janko se kroz paru koja se dizala iz pileće juhe smiješio Ružici, a ona se smiješila njemu.

Jednom su otišli u kino skupa, gledali nekakav ljubavni film u kojemu glavna junakinja na kraju umire od leukemije, što je Ružicu tako rastužilo da je poslije dva sata plakala. Janko ju je tješio, u jednom se času čak odvažio da joj stavi ruku na rame i umirujuće potapše. Kad je ona bila pokraj njega osjećao se ispunjenim i sretnim, a kada je ne bi bilo bijaše tako jadan da ga je bolio želudac.

5.

I tako se sve razvijalo prema sretnome kraju do jednoga dana, kada je Janko odlučio otvoriti svoje srce pred crvenokosom. Prošlo je, kako smo već kazali, četiri mjeseca i Janku se činilo da se više nema što čekati. Objedovali su bili, tata se povukao u svoju sobu, a Ružica i on su prali suđe u kuhinji. Topao svibanjski dan je bio, a Ružica u laganoj bluzi sa cvjetnim uzorkom kroz koju se vidio crni grudnjak što je sapinjao krupne prsi. Muškarac je bio uplašen kako se ne sjeća da je još od mature bio, od mirisa mošusa koji se širio oko njegovateljice maglilo mu se pred očima. Pranje suda se već primicalo kraju, Ružica mu je dodavala tanjure, a on bi ih brisao i svaki put kada bi im se ruke dotakle - a on se trudio da se svaki put dotaknu - Janko bi se stresao. Konačno, žena je nakon obavljena posla već brisala ruke kuhinjskom krpom, a muškarac prozbori:

"Znate, Ružice", promuća on, "u ova četiri mjeseca postali smo toliko bliski da vas ja već vidim kao člana obitelji." Žena mu se nasmiješi. "Vi ste mi dragi", nastavi Janko osokoljen tim smiješkom, "... a znam da sam i ja vama drag..." "Znači, tata vam je kazao", prekinu ga Ružica. "Sto!?" zapanji se Janko. "Pa to...", začudi se njegovateljica. "Nije vam rekao... Joj, kako je on zaboravan!..." "Staje bilo?... O čemu se radi?" kaže Janko začuđeno. "Pa nas dvoje ćemo se vjenčati!" gotovo uskliknu žena. "Tko?!" upita Janko. "Pa vaš tata i ja", reče Ružica jednostavno. "Ja ću defakto biti vaša mama!"

U tom trenutku, Janko se još nije bio ni snašao, u kuhinju uđe ozareni tata, viče: "Jeste li čuli, Hitler je u Rusiji dobio po repici! Fašisti bježe ko muhe bez glave! Živjela sovjetska Hrvatska! Živio drug Staljin!!!"

"Tata, ne govori pizdarije!" poviče tada Janko dok su mu suze curile niz obraze. "Staljin je zločinac i kurvin sin! Ubio je više ljudi nego Hitler i Mussolini skupa! Ubio je Beriju i Trockoga i sve prave drugove, pola Rusije je poslao u Sibir, tjerao djecu da se odriču od svojih roditelja, Džingis kan je bio mala beba za njega..." Tako je kroz suze vikao Janko razbijajući tanjure, šalice i čaše i bijesno prevrćući namještaj. Naposljetku pade na pod i gorko zarida...

epilog Prošle su već tri godine otada. Tata je umro razbaštinivši svojega jedinca, tu "klerofašističku svinju i suradnika okupatora". Sve njegove nekretnine i pokretnine - trosobni stan, garažu, vikendicu u Sukošanu, moskviča... - nasljedila je njegova vjerna drugarica Ružica. Janko sada živi u podstanarskoj sobici u jednome vlažnom podrumskom stanu, ne ide mu baš najbolje u životu, ali on se nije prestao nadati. Njegova stanodavka, naime, jedna je krasna crvenokosa gospođa i, ako mene pitate, tu bi još svašta moglo biti...

Utrka u naoružanju Utorak je bio. Vera se s dežurstva bila vratila ujutro, upravo kad je Predrag, njezin muž, odlazio na posao. Umorno ga je poljubila i on je izašao, onda je zaključala za njim pa ušla u dnevnu sobu, izula se i sjela na fotelju podvukavši ukoso stopala pod stražnjicu. Nekoliko je trenutaka tako ostala dok su joj se misli komešale, nalakćena na rukohvat i zureći u zid iznad televizora. Onda joj je palo na pamet kako je Predrag izašao barem dvadeset minuta prije nego što mu je bila potreba da izađe i to ju je razbjesnilo. Bila je to kratkotrajna i nagla provala bijesa, zacijelo posljedica napetosti što je donosi umor, jer samo trenutak kasnije ponovno ju je obuzela tupost.

Posegnula je za šarenim časopisom na stoliću, listala ga bezvoljno neko vrijeme, a onda stala čitati. Članak je o tome kako su novije generacije bakterija sve otpornije na postojeće antibiotike i kako je stvaranje tih lijekova beskrajan, sizifovski posao. Stalno nove bakterije traže stalno nove antibiotike, pišu kako je to kao utrka u naoružanju. Vera pomisli kako je baš zgodna ta usporedba. Utrka u naoružanju.

Krasno je rujansko jutro, sunčano je, ali ugodno puše. Na sušilu na balkonu vjetar nadimlje plahte, povremeno zatrese prozorska stakla. Prozori su veliki, preveliki za dvanaesti kat, jer ovdje uvijek, čak i za najvrućih dana, odnekud piri. A kada je jak vjetar zna se čitava zgrada ljuljati kao mlado stablo. Veri je hladno po nogama, ali joj se ne da ustajati. I ne čita joj se više. Razmišlja da li da se istušira i skuha kavu ili da ode ravno u krevet. Uto zazvoni telefon. Bežični je i najviše metar od Vere, na drugome kraju niskog stolića, ali ga ona svejedno pušta da zvoni.

"Molim", kaže napokon.

"Jesi li sama?" upita Danijel.

"Jesam."

"Mogu li doći?"

"Ne možeš", reče žena.

"Zašto?"

Vera uoči sićušnu rupicu na najlonkama, malo iznad koljena. Čuje se kako netko lupa vratima dizala, neka djeca ciče na stubištu, a vjetar tresе okna. Moglo bi biti devet sati.

"Gdje si sad?" reče ona napokon.

"U kafiću blizu tebe. Havana."

"Molim?!"

"Havana, kafić se zove Havana."

"Ajde dođi, čekam te."

Poklopila je slušalicu i ustala. Iz zamrzivača je izvadila plastičnu zdjelu s punjenim paprikama što ih je u subotu napravila, tako da danas mora još samo krumpire skuhati. Onda se umila i oprala zube. Zvono na vratima. Ona otvara i držeći prst na ustima pušta muškarca u stan. Ljube se u predsoblju bez pozdrava.

"Je li te netko vidio?" pita ona.

"Jedna mačka dolje pred ulazom me sumnjičavo pogledala", kaže Danijel tajanstveno. "Mirišeš na bolnicu." "Nisam se stigla istuširati." "Nema veze, sviđa mi se."

"Sviđa ti se?!"

"Jako."

"Glup si."

"Ozbiljno, baš me uzbuđuje. Mislim, volio bih te koji put opalit tamo kod tebe na odjelu. Sto misliš o tome? Da te poševim uz ormarić s lijekovima pa da sve porazbijamo."

Vera se smije.

"Ili, još luđe", nastavlja Danijel, "da si ti bolesna pa ti ja dođem u posjetu i onda te puknem. Ha?! Kako ti se čini? Ti, recimo, slomiš obje noge i onda ti u gipsu vise sa stropa, onako, fino raširene, a ja samo uletim."

Danijel sjeda na trosjed, Vera odlazi u kuhinju. On priča kako bi prodao auto i kupio novi, a Vera zuri u vodu u lončiću i čeka da provri. Smeđe mrlje od masnoće skupile su se uz rub štednjaka i oko ploča rešoa. Mogla bi kupiti jedno od onih sredstava za čišćenje što ih uporno vrte na televiziji.

"Mogu zapalit?" upita on.

"Zapali, poslije ću provjetrit", reče Vera.

On vadi cigarete i upaljač, pali, otpuhuje dim kroz nos, a Vera svo vrijeme drži ruke spuštene među bedrima i gleda ga netremice, nekako znatiželjno i sjetno u isti mah.

"Pa kako si mi?" kaže on u neprilici.

Ona se nasmiješi i sklopi oči kao da hoće kazati da je sve u redu.

"A onaj tvoj, tuče li te?"

Vera se nasmija.

"Tuče, je li?" nastavi Danijel sa svojom igrom. "Tuče, mamu li mu jebem!"

"Majmune!" kaže Vera kroz smijeh.

Danijel otpi gutljaj kave.

"Onda, hoćemo li?"

"Molim?!" začudi se tobože Vera.

"Hoćemo li?"

"Sto?" pravi se žena nevjesta.

"Pa znaš već. Ono", kaže Danijel i namiguje još šeretski. "Onol" kaže on značajno.

Vera ustaje i otkopčava suknuju. Bluzu. Grudnjak. Skida čarape. Gaćice. Vrlo ozbiljno i pomno, kao da radi neki osobito važan posao. Danijelu je, za pravo reći, pomalo neugodno dok je gleda.

Sat vremena kasnije ili možda malo manje on je izašao iz kupaonice, ulazi u spavaću sobu, skuplja odjeću s poda i odijeva se. Ona nepomično leži. Čuju se udaljeni automobili, nečiji koraci na stubištu, televizor iz nekog stana. Lijep je dan. Danijel je sjeo na postelju i obuo se. Naginje se prema njoj i ljubi je u vrat i usku, mazi je po leđima.

"Ja sada idem", kaže on. "Hoćeš li me ispratiti?"

"Ne da mi se ustajati. Daj, samo povuci vrata za sobom i gornja će se brava sama zatvoriti."

"Je li s tobom sve u redu?" pita on.

"Savršeno."

On je još jednom cmokne u obraz i izlazi iz sobe. Malo kasnije se vraća.

"Slušaj", kaže, "gdje su mi cigarete." "Nemam pojma", reče Vera.

"Cigarete i upaljač? Ostavio sam ih na stolu tamo u dnevnoj sobi, a sada ih nema."

"Pa znaš da ja ne pušim", kaže Vera.

"Ali ostavio sam ih tamo na stolu, a sada ih nema."

"Danijele, ne znam gdje su tvoje cigarete", kaže Vera bijesno sada ga prvi put pogledavši. "Ja ti ih sigurno nisam uzela", nastavlja žena smirenije, kao da djetetu objašnjava neku stvar. "Šta će meni tvoje cigarete?... I upaljač? Što će meni to?"

"Ne znam. Nije mi jasno", reče Danijel.

"A sada bi zbilja morao otići", reče Vera. "Predrag bi se danas mogao ranije vratiti."

"Važi", reče muškarac.

"I javi se", kaže žena, "u petak radim popodne."

Danijel je izašao. Vera leži. Dugo tako leži zureći preda se i ne misleći ni na što, a onda se najednom okrene i pogleda na sat na noćnome ormariću. Jedanaest je i pet. Odlazi u kupaonicu i tušira se gotovo vrelom vodom. Šum vode zastire sve ostale zvukove.

Odjenula je frotirski ogrtač i nazula papuče, u kuhinji pogledala kako se odmrzavaju paprike. Uzbudena i smetena potom odlazi do vrata i zaključava donju bravu. Mehanički je i kroz špijunku pogledala i nasmijala se svome oprezu.

Iza knjiga na polici u dnevnoj sobi izvukla je cigarete pa izvadila jednu i stavila je među zube. Grizući filter kao gangsteri u filmovima nakesila se svome odrazu u tamnome staklu vrata bifea. Potom pred tim malim zrcalom iskuša još nekoliko pušačkih stilova: pogledavajući nervozno na sat i vrteći cigaretu među prstima kao što čine ljubavnici dok čekaju svoju dragu; nalakćena i zamišljena kao pušači u kazališnom foajeju; prelazeći palcem preko usana uvlačila je nevidljivi dim kao što je to radio Belmondo u "Do posljednjeg daha"; koketno je zabacivala glavu otpuhujući uvis kako to čine afektirane zavodnice... Pogleda se napokon ozbiljno i malo iskosa, slobodnom rukom samouvjereno maknu kosu s ramena i prasnu u smijeh. Tih, u isti mah vedar i histeričan smijeh. Vjetar na balkonu nadimlje plahte kao jedra.

Četiri je sata poslije podne, Predrag se vraća s posla, ulazi u spavaću sobu, gdje njegova žena spava na truhu glave zarivene u jastuk. Kratka joj se spavačica podigla do križa otkrivajući stražnjicu u običnim, bijelim pamučnim gaćicama. On otvara ormar i vadi vješalicu, stavlja sako na nju.

"Vera!" kaže razvezujući kravatu. "Vera!"

Žena sneno podiže glavu.

"Došao si", reče. "Ajde presvući se pa ćemo ručati. Punjene paprike sam odmrzla."

Žena je skupila kosu u rep, a muškarac sjedi za stolom u kuhinji. To je mali kuhinjski stol za dvoje. Na zidovima vise oslikani keramički tanjuri. Vjetar je stao i sada se čuje buka dolje s ulice. Ona donosi podgrijane paprike na stol.

"Čije su ono cigarete tamo na stoliću?" kaže Predrag.

Žena reže kruh i slaže ga u košaricu.

"Tamo su nekakve cigarete na stolu", kaže Predrag. "Tvrđi marlboro."

Ona stavlja na stol tanjure i pribor za jelo, solnicu, čaše i bocu s vinom.

"Vera, pitao sam te nešto", kaže Predrag. "Čiji je ono tvrđi marlboro tamo na stolu!? Pizda mu materina, odgovori mi!"

"Ne znam", kaže žena mirnim, umornim glasom. "Što me pitaš gluposti?"

Oni jedu podgrijane paprike, čuje se samo zveckanje viljušaka.

Paša Kad god bi Vjeko tjeskobno spoznao da mu valja iznova tražiti njegovo pravo ja, osjetio se tako nekako skućeno i tuđe u vlastitom životu i jadao se svome ocu Martinu hvatajući se za grkljan kako, evo, tu, tu ga, tata, sve ovo guši, tata bi ga poželio zviznuti kakvim kolcem po kostima. Jer, to Vjekino traženje pravogay'd, za koje je Martin za pravo reći prvi put

čuo da uopće postoji upravo od svoga sina jedinca, događalo bi se periodično, po prilici svakih pola godine: mulac bi najednom uhvatio palamuditi kako ga guši, odbijao bi jesti, ušutio se i noću šetao po kući, a mater mu Karmela bi gurala nogom staroga ispod pokrivača i zabrinuto šaptala: "Martine, Martine, evo ga opet ne more spavat!" Da nije bilo Karme,le, Martin bi sve to još nekako pregrmio, rekao bi sinu da ako ga guši, neka ga guši, dabogda se do jutra ugušio, da je pametan mogao je sada biti svoj čovjek, medicinu završit, tko je još imao udove što ih je on imao? Ali ne možeš ti protiv matere. Njih se dvoje urotili protiv njega jednoga i da im ne popusti, čini mu se, na onaj bi ga svijet ispratili uvrijeđeno ne progovarajući s njim. I koliko god se Martin sam sebi zaklinjao da ne'š majci više, šta je bilo bilo je, svršio je kurbin pir, svaki bi put iznova popustio.

Martinu je bilo sramota i pričati o tome kad bi ga tkogod upitao: taj njegov sin do svoje je trideset i neke promijenio poslova koliko on sam nije u cijelome svome životu, a on sam je, Bogu hvala, radio svašta, i u Belgiji, i u Švicarskoj, naposljetku i u Njemačkoj, tri penzije on prima! Sad, kad o tome trijezno promisli, Martin vidi da je zapravo najveća greška bila da je mali odrastao s Karmelom, da tu nije bilo čvrste ruke da ga malo stisne, nego je gelipter naučio mater da mora bit po njegovu, ona ga razmazila, pa sve pišit ću kakit ću, sveca li mu njegova brezobraznoga!

Najprije je Vjeko bio odlučio da bi studirao medicinu, otac mu kazao, ajde, studiraj medicinu. Karmela plakala da vidi njezina doktora, a ovaj se još nije ni upisao na fakultet. Prošlo tako dvije, tri, četiri godine, a Vjeko ne pokazuje indeks. Naposljetku ga stisnuli, koliko si ispita dao, a kad tamo nije on dao nego jedan. Obranu. Ispisao se Vjeko s fakulteta - to je bilo prvi put da ga je gušilo - i zaposlili ga na općini. Kako je imao srednju upravnu, namjestili ga u komunalnu inspekciju da lupa žigove po telećim butovima po mesnicama. Pravi, gospodski posao, radiš od dvanaest do podne, ali nije prošlo ni godina dana, kad, šta je - guši ga! - sad bi otvorio pogrebno poduzeće. Pokazivao ocu i materi nekakve grafikone što ih je uzeo u općini da se u njihovu selu puno više umire nego što ih se rađa, kao da Martin to nije znao i bez tih papira. Malo potom otvori ti on firmu u staroj konobi, Pokoj vječni daruj njima Gospodine se zvala, Pokoj vječni pisalo velikim slovima, a daruj njima Gospodine malo manjim. I što je bilo: u dva mjeseca jedan jedini sanduk je prodao! A i to bio nekakav loš sanduk da je izbila bruka po selu, Martin dugo nije išao među ljude zbog toga. Jer, šta je bilo, ručice na kaseti bile zlatne boje koja se sva ogulila i ostala na rukama onih što su mrtvaca nosili na groblje.

Onda Vjeko otvorio videoteku. Sto je bilo, to čak i Martin mora priznati, dobar potez. Uzimalo se po dvadeset kazeta radnim danom, a vikendom ih ne bi mogao ni prebrojati. I tako sve lijepo štimalo dok se nije umiješao pop da nije u redu da se po selu gledaju sramotni filmovi, čak je i na propovijedi govorio o tome. I tako ti Vjeko morao maknuti porniče s police, a kako za one druge filmove nikada i nije bilo nekakvoga većeg interesa, naposljetku i sasvim zatvori. Potom je prodavao zepter teće, završio autoelektričarski tečaj, sadio karanfile koji su mu promrzli prije nego su i propupali, radio u Austriji na crno pa ga deportiralo, naumio otvoriti slastičarnicu, držao flipere...

I onda, evo ti ga jednoga dana, opet ga guši! Sta je? Držao bi činčile. Kako si reka!? Činčile, tata! Pa šta ti je to? "To su ti ovako sitne beštije, ko, rećemo, malo veći misi." Karmela se brzo prekrižila, zasuzila, a Martin je bez riječi ustao, otišao do kredenca, otvorio ga i počeo razbijati čaše o pod. Svih sedam što ih je našao uredno je polupao, plus kriglu, onda je nastavio s tanjurima, šalicama velikim i malim, bokal sa zlatnim ružicama na kraju je bacio kroz otvorena vrata sve dolje do gnojnice. Tako je bilo prvi put.

Onda je prošlo desetak dana tijekom kojih je Karmela poduzela živu diplomatsku aktivnost. "Ma nisu ti to, Martine, obični misi", šaptala je starica iz mraka, "nego su ti to misi od kojih se šivaju bunde." "Bunde!" zavapio je stari. "Pa ko je lud da nosi bundu od miša!?" "Ma, jesi nerazuman, jesan li ti rekla da to nisu obični misi, nego su, onako, lipši i vunastiji od pravih miša. To je, kaže mi Vjeko, puno skupo vanka, priko sto tih činela treba za skrojiti jednu bundu." "Sto komada?!" povikao je Martin. "Sto komada, kažeš?! Pa, Gospe mi moje, ljudi ste koliko ste dugi i široki i ti i on!"

Naravno, sve je bilo uzalud kao toliko puta prije toga: niti mjesec dana kasnije ozareni se Vjeko pojavio sa svojim novim pravimy<2 u gepeku staroga opela. Sitne njuškice činčila, njih sedam na broju, naskoro su provirivale iz žicanih kaveza u istoj onoj konobi pred kojom se nekada kočoperio natpis Pokoj vječni daruj njima Gospodine. "Ma, vidi šta su lipe", odobrovoljio se i Martin. "Ma, gledaj ti šta sve neće izmisliti... A što si onoga tamo stavio napose u veću ćimbulu?!" "To je, tata, muški!" "To je muški?" kaže tata začuđeno. "E." "A sve ovo drugo su ženske?" "E, jedan muški i šest ženski", reče Vjeko prostodušno. "Pa di si, vole, kupio šest ženski, a samo jednoga muškoga!?" zavika Martin. "Pa di si gleda kad si kupova?!..." "Tata, čekaj", smiruje ga Vjeko, "čekaj da ti objasnim..." "Ma šta mi imaš objašnjavat?..." "Ma kako ne razumiš, taki je kod činčila red", brani se Vjekoslav. "Jedan muški pari pet do sedam ženski." "Jedan muški na sedam ženski", kaže Martin pogledavši onoga mužjaka zadivljeno.

"Pribacujen ga iz jednoga kaveza u drugi da ih sve namiri", pojasni Vjeko. "Da ih sve namiri", ponovi Martin pobožno. "Ma jesi ti vidio paše?!"

I tako je ostalo - Paša! Ženke nisu imale nikakva imena, ali mužjak je bio Paša. "Di si, Pašo?", "Kako si mi, Pašo?", "Ajde, malo izidi, Pašo", govorio je stari Martin, jer upravo se on najviše motao oko činčila, stavljao im briketiranu hranu i sijena u kaveze, mijenjao vodu. Vjeko, aljkav i lijen kakvim ga je Bog dao, možda je samo prvih mjesec dana dolazio k životinjama, a onda mu je splasnulo zanimanje i još ga je samo brinulo kada će investicija početi vraćati novac. No to s vraćanjem novaca uskoro se pokazalo strahovitim problemom. Najvažniji dio investicije, naime Paša, uopće nije bio žestok na ženske kako se to od njega očekivalo.

Isprva su govorili, ajde, možda mu treba malo vremena da se privikne, sve mu je novo i tako to. Onda se sumnjalo da je Paša bolestan. Onda je Martinu palo na pamet da je mužjak možda još premlad, da ne može on curi dok još malo ne stasa, za koji mjesec. Prošlo je, međutim, i tih nekoliko mjeseci, prošlo je i pola godine, a Paša svejedno ne prilazi ženkama: stave ga kod ženke, a on se zavuče u jedan kraj, ona u drugi. Martinu bi došlo da proplače od jeda. Jer, nekako se srodio s tim nevoljnikom, zavolio ga, poistovjetio s njegovom nesrećom, kako je to valjda moguće samo starijemu čovjeku. "Ajde, Paša", sokolio bi Martin činčilu. "Ajde, lipi moj, ma vidi je kako je šesna." Jednom, stoji ti stari tako kod Paše, kad ulazi Karmela, nosi nešto u šalici, Martin da šta joj je to, a ona kaže: "Zbatila san mu jaje." "Zbatila si mu jaje?" kaže Martin prezirno. "Zbatila si mu jaje?! Ajde, biž ća! Biž ća, pogrdo!" I ode žena preko vrata, a Martin domalo viče: "Karmela! Karmela, ajde isto donesi to jaje da provamo!"

Prolazili tako mjeseci, golema se, mučna šutnja uvukla među njih troje, a i kad progovore, obično se svađaju. Vjeko ponovno počeo noću šetati po kući, hvatati se za vrat, Karmela povazan plače i moli, moli i plače, a Martin bježi u selo samo da ih ne vidi. Ali nije lako ni u selu, svijet pokvaren pa ga uhvatio zajebavati baš ko da je on nekakva seoska luda. "Alo, Martine!" viču mu. "Ima li vijesti s bojišta?" "Je li Paša opalio koji metak?!" "Svi junaci mukom zamukoše!" Čak i školska djeca već počela vikati za njim i pokazivati lascivne kretnje, stari jednomu umalo nije glavu kamenom razbio. Naposljetku, bilo možda već i godinu dana da su činčile došle u njihovu kuću, Martin se potukao u gostionici. Nekakav ga mulac uhvatio u đir da nije Paša može bit, ko će znat, Bože moj, svega ima, peder? Pa još savjetuje Martina da bi činčili možda trebalo puštat porniće, ako je ostao još koji pornić od Vjekine videoteke. A Martinu udarila krv u glavu, skočio preko stola pa zgrabio majmuna za prsi...

Vratio se stari iz gostionice, raščupan, crven, curi mu krv iz nosa, košulja mu razderana. Sjeo za stol, mračno se zagledao preda se, nitko ga ništa ne pita, tek je sat s kukavicom što ga je Martin davno donio iz Švicarske otkukao jedno tridesetak puta. Naposljetku, oglasi se Vjeko, sasvim tiho, plašljivo, kaže: "Tata, okotila se jedna činčila." Martin ništa, ni a ni be, ni crne ni bile. "Paša", kaže Vjeko bojažljivo. "Paša?" kaže Martin. "Paša se okotila", potvrdi Vjeko. "Čilo ovo vrime nismo ni znali, nego smo pribacivali ženku iz kaveza u kavez."

"Paša", reče Martin još jednom razočarano. Pa ustade bez riječi, ode do kredenca. "Nemoj, Martine", kaže Karmela molećivo, gotovo plačno. "Ma neću", reče Martin umorno, "nego bi se napio malo rakije."

Pioniri maleni Poala, ovi Split, koji je ovo grad, koje se face ovde muvaju. Da ti to vidiš iznutra, jebeš mi sve, ti bi odselija na Pacifik. Doli na neki koraljni greben da se sakriješ od svega ovoga. Ti nemaš pojma šta se događa. Ono šta piše u Slobodnoj, to nije ni po mise. Ma kakvi po! To je ništa za ovo šta se stvarno događa. Evo, recimo, oni tamo šta sidi za onin stolon u čošku, oni šta čudno drži ruku, vidiš li ga? To ti je Pićo. A ona ženska šta je malo prije prošla, znaš ona u minici ka leopardovo krzno. Ne laži, vidiija san te da je gledaš. E, to ti je Goga. Pićo i Goga su ti nekad bili u braku. To je jedna potpuno sumanuta priča.

Ja se nikad nišan ženija. Fala lipa, nije to za mene. Nego, svaki šest miseci sebi nađen neku malu kokicu, pa ako i nije prva klasa, šta ima veze, uvijek je moreš zaminit, je li tako? Držiš je dok se ne osili, a kad se osili, kad umisli da ti more krojit život - izvoli vanka, sritan put, bilo mi je drago, priporučan se... Najvažnije je da je otkantaš kad ti uvati kenjat. Otkaći je, brale, pa da je voliš ka Gospu, jer ako je ne otkaćiš, najeba si ka žuti. Tu se moraš strogo pazit. Fala bogu, znaš i sam kako čoviku malo triba za oženit se. Ne moraš se ni volit, nego to učiniš zbog love ili diteta, ili samo zato šta su ti starci počeli grintat.

A Pićo i Goga su se vinčali zato jer su oboje bili na igli. Tebi to more izgledat glupo, ali ja ti kažen da je to još uvik bolje nego da si malo napravio dite pa te njezin stari vata sa sikiron po gradu. Kad se tako oženiš, onda si čili život nekako ogorčen zbog toga, a Pićo i Goga su znali šta oće. Oni su, šta se reče, imali zajednički interes. Heroin. On se fura, ona se furala, a nisu ni bili mrski jedno drugome, more bit da su se koji put i povatali, i sad, zašto se ne oženit? Pod jedan, kad se oženiš, svoj si čovik, je li tako? Ne moraš se više sakrivat u banju i umirat od straja da ti starci ne nađu drogu ili špricu, nego lipo kuvaš dop u primaćoj sobi, pa ona ubode tebe, ti ubodeš nju, a onda se lipo ispružite na trosjedu i gledate

televiziju. I još je Gogi nekakva baba ili teta ostavila stan da se u nj useli kad se uda. Kud ćeš lipše?

Osim toga, kad se oženiš, onda dobiješ puno poklona. Dobro, pokloni jesu malo zajebancija, jer moraš trkat okolo i pitat ko bi kupija kalorifer i kristalne čaše, ali na kraju opet sve utopiš. A Pićo i Goga su bili lukavi pa su svima rekli da in ne kupuju stvari, nego da in daju usuvo. Ono, dajte nan keš, a mi ćemo sami birat posteljinu i namještaj. Moš mislit šta su birali! Ubili se od kupovanja posteljine i namještaja.

Piću ja znan još kad je bija dite, odrasta je u mome kvartu. I šta je najluđe, uvijek je bija regularan, i on i brat mu Nikola uvijek su nekako bili sa strane, nisu bili među onin mangupima šta su pucali kioske i gongali se neostikon. Stari ih je drža na kratkome lancu. On je bija pandur, ono, nadesno ravnajs i te spike. Tako da su njih dva bili prava dobra dica. Pioniri maleni.

Nikola je iša na plivanje u Mornara pa je posli, ka stariji brat i uzor, je li, i Piću povuka sa sobon. Nike je bija uspješniji, čak je jedno vrime drža neki rekord, more bit čak i jugoslavenski, ali da me ubiješ ne znan više koja je to bila šema. A sićan se kad su ovdí u dvoru njih dva i otac pravili utege od betona. Znaš ono, uzmeš malo dužu metalnu šipku, na oba kraja staviš po jednu kantu od marmelade - jebate, sićáš li se kako se nekad marmelada pakirala u limenim kantama od tri kila? - a onda zamišáš betona pa izliješ u kante. Coviće, njih tri se skinila u atletske maje, lito je bilo, čila zgrada izašla na prozore da ih gleda. Prava radna akcija, da nam živi, živi rad! Stari zapovida: "Daj još malo vode!", "Uspi još pržine!", "Ne tako, mamlaze jedan!", a njih dvojica lopataju i samo šta ne viču "Razumem!"

I onda moš mislit kako san se začudija kad je Pićo jednon u mene doša kupit dop. Doša on, vidin - malo mu je neugodno. Ka, kupio bi piz heroína. I strogo, za prijatelja. Znaš te spike. Nije meni za mene, nego mi se prika bode. A mene boli neka stvar za koga mu je, more mu bit i za mater šta se mene tiče, ali neki vrag mi ne da mira. Dajen mu drogu, on meni pare, odlazi priko vrata, ja reko: "Pićo, pozdravi prijatelja!" A on se okrenio, nije odma skužio šta mu govorin, kaže: "Kojega prijatelja?" Ja se smijen. Onda i njemu sinilo u glavi, majke mi, zacrvenija se ka ovi đemper. Ja mu kažen: "Ajde, Pićo, sve je u redu, svi smo to prošli. To ti je isto ka i seks: ispočetka se svi skidamo u mraku."

Ne znan kako je on uletija u dop, neko vrime ga u ulici nije bilo ni čut ni vidit, ono, bija se skroz maka od ovi mulaca iz ulice. Kažen ti, bija je lik iz skroz druge priče. E, sad, ako mene pitaš, ja mislin da je najvjerojatnije da je sve počelo kad je uša u ovu šemu sa Gogon. Ja mrzin te priče ko je koga navuka. Meni tako svako malo znaju doć starci od tipa ili cure

pa mi kenjaju kako san ih ja zajeba, ka, da nije bilo mene, mali bi bija čist, diplomira bi u roku, zaposlija se, magistrira, doktorira, posta gradonačelnik, dobij a bi Nobelovu nagradu za fiziku... Ono, na kraju ja ispadnen kriv za sve njihove zajebe u životu. Neki dan mi je tako čak doša jedan šta se vratio iz nekakve komune u Španjolskoj. Sad je, ka, čist. Posta je Jehovin svjedok i sad je mi doša, kaže, oprostit! Moš mislit! On je meni doša oprostit! Jer da san ga ja kaca! Pa mater ti jeben, reko, ka da san ja trka za tobom sa špricon u ruci!

Ali ta mala Goga, to je stvarno bila zmiya. Ka i mater joj, na nju se i uvrkla. Jebate, ta njezina mater, Mirjana, ja je se sićan još iz vrimena kad san bija mulac: koja je to pićnija bila! Kad bi došla u Arkade u Stobreču, a to je u ono vrime bilo, ka, misto u điru, ekipa bi padala u afan. Ka Tito da je doša, samo šta ne mavaju zastavicama. A drolja je bila samo takva, vucarala se s kin je stigla. Kako je i di uvatila muža, Dadu, Goginoga oca, to niko živ ne zna. Svi su se čudili kako su se njih dvoje našli. On je bija, ono, krema, iz stare splitske familje, tatin sin, mamino sunce, diplomirani inžinjer brodogradnje, sve po peesu. A da mu je Mirjana, Mirne, sjebala život, sjebala ga je totalno: toliko ga je varala da se on najposli propija. Živi crnjak.

E, a Goge je bila pljunuta mater, ka da su obe iz istoga kalupa izlili. Jeba te život, ta mala ako je imala sedamnaest godina puno san ti reka, a hodala je s jednin pjevačem od četiri banke. Tip sve regularno, žena, dica, a ovamo se slikaje s mulicon po novinama. To je u ono vrime bija veliki skandal. Pričalo se i da je tip s malon, a da zapravo servisira mamu. Ko će znat šta je bilo?

U svakom slučaju, Goga i Pićo se vinčali, bija veliki pir, tata milicioner puca iz službenoga pištolja, sve kako ide, je li?... Jebate, ovo san ti zaboravija ispričat. Nije važno za priču, ali da skužiš kakav je to bija čovik, taj Pićin stari. On mene nikad nije volija. Ja san, ono, bija mangup, a on je bija pandur, i sad, moš mislit koja je to bila ljubav. Jednon, ima tomu i dvadeset godina, sidin ti ja na klupi na rivi. Sidin na naslonu, a noge san stavio na klupu, kad, evo ti njega. U uniformi. "Šta je, šta se ti glupiraš?" kaže. "Ništa", reko, "sidin." "Daj osobnu kartu", kaže. "I ako ti na osobnoj karti nije slika sa dugon koson, krvi mi Gospine, vođin te u stanicu na šišanje!"

Ja izvadio osobnu, da mu je, a na sliji mi kosa još duža nego šta je bila uživo. On popizdio. Ništa ne govori, ali vidiš kako u njemu kuva. Vрати mi nazad osobnu, pogleda me onako krvnički dvi sekunde i - zuuuuu! - opali mi trisku. Onako, punon forcon. Pravu pedagošku. "Moga bi se ti i ošišat", kaže. Ja ništa, šta ćeš se sa majmunon raspravljat.

I sad ti drug milicioner oženija svoga mlađega sina. Moš mislit kako je sritan bija: mali mu uša u finu familju. A da si ga koju godinu posli pita šta misli o tim ljudima, posla bi te u pizdu materinu. Jer, šta je bilo, Mirjana, Gogina mater, otvarala butik pa posudila nekakvu veliku lovnu od Pićinih staraca. Ovi joj, fala Bogu, dali. Računaju, što ne bi prijli svojoj dali? E, a prija, opajdara, uzela pare i čao đaci. Ni pisma ni razglednice. Čuja san da su se najposli uvatili i po sudu ganjat.

Uto ti se i Pićo i Goga rastali. Ako je prošlo i godinu dana, skužili in starci koja je šema, koji je temelj, šta se reče, njihove bračne zajednice i, ajmo, svak na svoju stranu. Gogu su špedili u nekakvu komunu u Italiji, a Pićo otiša u Australiju kod brata. Nike je tamo bija otiša još tamo osandeset druge treće, upa u neki posa s ukrasnin plafonima od gipsa, lipo se sredija, čak je sla i lovnu doma. Sićaš se, to je bilo ono vrime najgore inflacije: plaća sto maraka!

Otiša ti sad i Pićo u Australiju i, šta san čuja, bija se lipo snaša doli. Ostavija se dopa, Nike ga uveja u posa, sve regularno.

Kad, pukne ti u nas rat! I sad, šta ti se dogodi, Nikoli prne u glavu da se on mora vratit. Špika da nije u redu da on u Australiji lađi jaja dok domovina krvari, da se on mora doć borit i te šeme. Jebi ga, takav je bija čovik, kužiš? Pićo mi, recimo, nikad nije bija drag ka on Nike. Nike je bija čunka, borac, uvik prvi u ekipi, pravi Robin Hood. Znaš kad neko ima oni glupi osjećaj za pravdu. E, to ti je bija Nikola. Nikad nije radija sranja i nikad nije pušta da drugi rade sranja: pravi tatin sin, mali pandur. Samo šta nije bija pokvaren ka otac, nego, ono, baš pravi momak, kako bi ti reka, samo takav. Ja, recimo, ne virujen da bi se Pićo ikad uvalija u dop da Nikola nije bija u Australiji. Pa pribija bi ga ka vola da je to sazna. Ka šta ga je, sto posto, i pribija kad je mlađi doša u Australiju.

I sad ti se Nikola vratija u Hrvatsku, uvuka se u uniformu valjda čin je povirija priko granice i pravac južno bojište. Ne znan je li i mater poljubija, a već je bija tamo na nekakvoj čuki u Istočnoj Hercegovini! Znaš ono, Trebinje, Trebinje, kad me vidiš jebi me! Dvi nedilje tamo, a onda dvi nedilje kod kuće, i obavezno, kad dođe ispali čili okvir iz kalašnjikova prid zgradon. Marinkoviću sa trećega je tako prorešeta rolete.

A onda, odjednon, nema Nikole. Ne vraća se. Di je? Šta je? Svit priča, ranilo ga. Izbužalo ga ka pirju. Fasova je u kičmu, ostat će nepokretan. Amputiralo mu nogu. Amputiralo mu obe noge. Amputiralo mu obe noge i obe ruke... Znaš kako to ide kad se takve priče počnu širit. A Nike u komadu, ništa mu. Zapravo, kurac ništa. Završio ti moj Nikola u ludari. Prnija je. Glava mu na remontu.

Ja ne znam šta je tu istina, mogu ti ispričat isto šta su i meni ispričali. A priča ide da je Nike jedva izvuka živu glavu kad su on i još trojica bili na nekome brdu u izvidnici. Bili oni na tome brdu, pa ih čede ubrale di se šuljaju i osuli haubicama po njima. I tu ti dvojica odma zaginu, a Nike i još jedan se zavukli ispod nekoga kamena i dvi noći i dva dana tu čučali dok su ih Srbi zasipali. A moš mislit: osmi misec, zvizdan upeka, ova dvojica šta su odma pala već počeli lagano smrdit, a okolo granate šibaju levaleva. I puka čovik. Ko ne bi puka na njegovu mistu.

Vratija se iz ludare nakon misec i po sav ukočen, po čili dan bleji u prazno. Dođe u kafić pa sidne i muči. Evo, ovako sidne, stavi ruke na kolina pa muči po dvi ure i ne mrda. Jebeš mi mater, pravi zombi. Koliko su ga nakljukali pilulama, nije zna za se. I tu mu neko, dok je bija tako skurcan, otkrije čarobni svijet heroina. Da me ubiješ, ne znam di se to zakačija. Znam samo da san ja tu čist ka Blažena Divica. Majke mi mile! Nišan ima nikakva posla s njim, a posli san ga čak i izbjegava kad san čuja da se fura. Jebi ga, ne moreš tako. Ako čovik ima šušur u glavi, moraš mu dat šansu da se sredi.

Kužiš, heroin nije za duševne bolesnike, heroin je nešto drugo! Ja se ne boden zato jer me mater nije dugo dojila ili, šta ja znam, zato jer me je otac pesta, nego zato jer ja to volim i, koliko god to tebi more glupo zvučat, to je moj život! I možda baš zato se nikad nišan ženija: kad si na dopu sto posto, ka šta san ja, onda ne moreš imat ništa pokraj toga. Onako turistički imat neku kokicu pa s njom dilit heroin, to je okej. Ali da tebe neko dili s heroinom - nema šanse! Heroin traži čitavoga čovika. Tuto komplete E, a to je bija problem sa Nikolom, to da on nije bija čitav. Nije bija svoj, kužiš? Upa je u taj đir iz očaja i ti to nisi moga gledat. To kako se on fura, jebeš mi sve, to nije bilo normalno. Ti njega ne bi moga vidit, a da on nije bija zavidan ka zmija. Razvaljiva se priko svake mire. Majke mi, neko je, ono, gadnu lovu zarađiva na njemu. Moga je samo njega imat za mušteriju. Jer, znaš, triba isto malo vrimena da čovik toliko propadne pa da počne prosit po ulici. To je jedan ozbiljniji, što se reče, stadij narkomanije. A Nike je tu bija ekspresan, ono, polaga je dva razreda odjednom. Nakon nekog vrimena vidiš ga di kljuca po gradu i pobigneš u portun. Majke mi, ja san svašta vidiya, ali to nišan moga gledat.

Nije bilo istina kako se ušemio. Kako je odma naučio sve trikove. Zadnje šta je bilo je da je provalija svoj stan. Ne opljačka: pljačkat svoje doma ti je za narkomana ka dobar dan. Nego baš provalija. Toga nema puno, ali se događa, to je, ajmo reć, malo lukavija šema. Čekaš da tvoji negdi odu, ka šta su Nikolini išli za vikend na selo, a onda upadneš u stan. Razvališ bravu, sve isprivrćeš, razbijaš, bacaš po podu, paraš

štramce - sve moraš namistiti ka da su to učinili pravi provalnici.

Nema ništa lipše nego provaliti u svoju kuću. Pod jedan, siguran si da te niko neće uvatiti, je li, ne moraš držati da će ti baniti vlasnik i, pod dva, znaš šta je unutra i di šta stoji: keš, zlato, video, linija, fotoaparati, mikser, sve živo i neživo. Samo kupi brale! Tako je i Nike uletio u sebe u stan. A poslije išao oko pitati ekipu da zna li iko ko mu je mogao provaliti. Majke mi, i u mene je bija doša! Znaš one lažljive narkomanske spike? "Kate", kaže, "ako dočukaš da neko prodaje crnu, Sonijevu liniju sa cedeom i dvi glave, obavezno mi se javi." Ja reko: "Nikola, nemaš frke!" A mislin se u sebi: Daj, gubi se, majmune jedan glupi, još bi me neko mogao i povezati s tobom pa da ja najebem što si ti sam sebi puka gajbu.

A je li tako?

Nego, ima jedno po godine da se i Pićo vratio iz Australije. Jebate, ta dva brata, koja su to dvojica luđaka. Ovi mlađi se izgleda ponovno počela furati kad mu se ono brat vratio ovdi da ratuje. Nestalo nadzora, stariji braco s druge strane oceana, i mladić se opet, je li, odao porocima. I onda na kraju ispalo čilo sranje: zadužio se kod nekakve njihove mafije doli. Posudio ti Pićo velike pare od mafijaša, a nije mu se dalo vraćati. Jebi ga, zaboravan čovik.

Ali, momak se priraćuna. Nije to ka ovdi pa da moreš čovika čavlat. Doli se za to glava gubi. Ti ga divljaci pribili jednon, pribili ga drugi put, ubili gospu u njemu treći put... A onda, kad su vidili da nema koristi od toga, lipo ga uvatili i, diđimiđi, otkinu ti oni njemu šaku! Čilu šaku! Livu! Nema više čovik live šake! Papala maca!

Onda se je, da mu se ne bi još šta god gore dogodilo, je li, vratio u Hrvatsku. Svuda pođi - kući dođi. I sad je čist. Ne fura se više. Jebeš ga, malo je komplicirano samo s jednon rukon napunit špricu.

Skakavci Pave se iz Oluje vratio na motoru, starijem modelu BMWa, navodno vrlo vrijednom. On i još petorica iz njegove postrojbe našli su ga u jednom dvorištu u Kijevu i izvlačili šibice komu će pripasti. Pave je prije izvlačenja upozorio:

"Ko god ga dobije, jeba mu ja mater ako mi ne pusti da s njim malo đirajem na Braču."

Motor je dobio Joke, zubni tehničar u civilu. Kako u životu nije sjeo na motor, odlučio je biti velikodušan. Čovjek je tih dana mogao biti velikodušan, život je u napuštenim selima bio slobodan i lak, nekako bezgrešan.

"Ajde, kumpiru jedan glupi", kazao je Joke Pavi, "uzmi ga kad ti je toliko stalo."

I tako je Pave dobio motor pa preko Vrlike, Hrvača, Sinja, Dicma i Klisa, smiješeći se zadovoljno kao mulac cijelim putem,

s lažnim rejbankama na nosu stigao u Split. Već sutradan ujutro bio je u radionici kod Gule.

"Čija je bendžola?" upitao je Gule.

"Ratni plijen."

"Baš lipo, moga si još kojega dovest."

Gule je obrisao ruke i razgledao motor, ustanovio kako mu valja iznova kromirati auspuh, promijeniti sajlu gasa i obojati ga. Navlaka na sicu bila je malo poderana, ali Pave se nije uzbuđivao zbog toga. Stroj je okej, kazao je. Gule mu je tada rekao da bi za motor mogao dobiti dvije i pol do tri tisuće maraka.

"Neću ga prodavat", rekao je Pave, "puno mi je drag."

"Očuvan."

"Aha, ka da ga je neki stariji čovik vozija."

"Dat ćeš mi ga malo da ga oprovan."

"Pođi sutra sa mnon na Brač."

Uvukli su motor u garažu pa zatvorili vrata za sobom. Gule je upalio svjetlo i s jedne police, iza poslaganog alata izvukao heroin u staniolu, špricu, malo limunske kiseline i čađavi čep od likera, sve u praznoj kutiji walter wolfa.

"Znaš li da se Miso vratio iz Španjolske?" kazao je Gule.

"Prvo šta čujen."

"Ima nedilju dana", nastavio je Gule grijući smjesu heroina i limunske kiseline u limenom čepu. "Slušaj šta mi se dogodilo. Sutradan kako je on doša evo ti njegove matere ovde u mene. Stala prid garažon, drži ovako ruku pod vešton na stomaku, pod kućnon vešton. Ne sićan se više šta san ja radija. Kaže ona: 'Sigurno si čuja da se moj Miso vratija s liječenja?' Ja kažen da san čuja, a ona: 'A jesi li čuja da se on više ne drogira?' Ja kažen da nišan čuja, ali da mi je baš drago. 'E,kad ti je drago', kaže ona, 'da te više nišan vidila u njegovon društvu, jer ako te vidin srce ću ti izvadit.'"

"To ti je rekla?!"

"Brale, ne samo da je rekla, nego je ovoliki nož izvadila ispod veste."

"Nemoj me zajebavat?!" "Majke mi mile."

"Ja znan Misi situaciju doma", rekao je Pave. "Ta je familija totalno u kurcu. Njega je otac ostavija kad mu je bilo dvitri godine i otad mu je mater skroz poludila. Jebate, on je iša u srednju školu i još uvijek spava s njon u istoj postelji."

"Kreten!" kazao je Gule puneći špricu. "Dva dana nakon šta mu je mater bila ovde, evo ti i njega. Kaže da bi kupija piz dopa."

"Doša je kupit dop u tebe?!" sablažnjava se Pave. "Normalno da je doša", veli Pave. "A šta si ti mislija - da on more ostat čist." "Ne mogu virovat!"

"Jebeš mi mater ako lažen! Doša je u mene i tražija piz dopa da mu prodan. I još me manta da nije za njega, nego da kupuje

za prijatelja. Znaš kako je - momčiću je napeto, a sram ga je priznat da mu je napeto." "Pa jesi li mu proda?" "Posla san ga u pizdu materinu."

I tu se njih dvojica uštepaju solidarno to čineći jedan drugome.

"Prika, viruješ li ti u Boga?" upitao je kasnije Gule Pavu zureći u mliječnu žarulju u žicanome okviru na zidu.

"Neman ti pojma, možda i virujen", kazao je Pave. Sjeo je na motor postavljen na nožice i klatio se na njemu.

"Idu mi na kurac ovi šta se slizaju s popima pa se, ka, među njima skidaju s horsa", rekao je Gule. "Bolesnici! Pođu u Italiju, Španjolsku, Portugal, Brazil, Kinu, šta ti ja znan di sve ne odu... Čili svit oni obidu da bi se, ka, izličili od droge. Šta ćeš ih ličit od droge, kad su oni ludi u glavu, jeba in ja mater ludu? To je skroz pogrešan pristup. Drže ga ka majmuna u kavezu samo na krvvu i vodi šest miseci i onda mu kažu da je, ka, izličen. Da je čist! Pa normalno da je čist u jednoj takvoj situaciji, jeba mu ja mater! Normalno da je čist kad se nema s čin drogirat."

"Ja san ka mulac picava s vjeronauka", kazao je Pave odsutno.

"Ali ništa, niko to ne razumi", nastavio je Gule. "Prošlo šest miseci, oni mu obise krunicu oko vrata, poljube ga lipo u čelo i ajde ti, moj momak, doma. Puste ga doma, a on, samo šta je provirija iza zidića, evo ga u tebe: 'Brale, imaš li samo jedan mali pizić?'"

Tako se žestio i pričao nekako više sam za sebe Gula, sjedeći na položenom automobilskom kotaču, s postera mu se smiješila ženska na HarkyDavidsonu.

Sutradan su bili na Braču. Bilo je strašno vruće, trideset stupnjeva celzijusa već u devet sati ujutro. Namjeravali su se provozati cijelim otokom, kilometrima uskog krivudavog asfalta. Najprije su došli u Bol, gdje je Pavina cura Miranda prodavala sladoled na plaži. Ostavili su motocikl u sjeni borova i uputili se, u trapericama i visokim tenisicama kroz razgolićeno mnoštvo. Pave je s jednog napuštenog ručnika usput pokupio plavu, dječju masku za ronjenje. Kao da je njegova, kao da je upravo po nju došao, sagnuo se, uzeo masku i nastavio hodati.

"Šta će ti to?" veli Gule. "Ni za šta", kaže Pave.

Znao je tako ukrasti neku stvar, tek da zadovolji svoju nepodopštinama sklonu djetinjastu narav. Takav je bio tip u vrijeme kada se događa ova priča: u njemu je bilo još puno toga mulačkog. Tako je i stavio plavu masku na lice ugledavši Mirandu kod škrinje sa sladoledima, ispod suncobrana. Prišao joj je i unjkavim glasom kazao:

"Dobar dan, gospođice patkice!"

Miranda se, naravno, najprije zbunila. Onda je on skinuo masku pa su se poljubili: ona u pregači s tankim plavim i bijelim

uzdužnim prugama, on u crnoj majici na kojoj je pisalo "Motorhead".

"Kad si se vratio?" upitala ga je Miranda.

"Vratio?!" kaže Pave začuđeno.

"Iz vojske?"

"Vojske?!"

"Pa zar te nisu mobilizirali prošli misec?!"

"Misec?!"

Volio je tu igru: ponavljati sugovornikovu posljednju riječ iščuđavajući se kao da ovaj govori bedastoće. Igra je bila tim zabavnija, posve bi izbezumljivala sugovornika, ako je njegova posljednja riječ bila takva da je čuđenje nad njom bilo posve besmisleno. "Moga bi malo ošišat kosu", rekla bi, recimo, Pavina mater. "Kosu?!" viknuo bi Pave. "Tribalo bi poč na selo okopat kumpire", kazao bi otac. "Kumpire?!" prošaptao bi sin zapanjeno.

"Nemoj me zezat", kazala je Miranda.

"Neću", veli Pave ozbiljno.

I tada joj on ispriповjedi kako se jučer vratio iz Krajine, kako nije bilo baš strašno i kako je zarobio jedan motor. Upravo je tako kazao - "zarobio".

"Pa šta si mu reka?" pita ga Miranda. "Ruke uvis? Stoj ili pucan?"

"Doša san mu ka Prljavi Harry", prenemagao se Pave, "uperija san gan u njega i reka: 'Ajde, uljepšaj mi dan!'",

"Bome ti ga je uljepša", primijetio je Gule.

Miranda je radila do dva, a bilo je tek podne, dogovorili su se s njom da će malo prošetati i pokupiti je kasnije. U jednoj gostionici su igrali biljar u žetone i piće s dvojicom purgera. Pave je jednome mislio zdipit pojas s torbicom prebačen preko naslona stolice, ali se na kraju zadovoljio činjenicom da su pobijedili u dvije od tri partije te nisu imali nikakvih troškova. Onda su se odvezli izvan mjesta i pod jednom maslinom, iza suhozida se ufurali. Već je bilo dva i petnaest kad su se našli s Mirandom, Gule je vozio.

"Di ćemo?" upitao je dodajući i oduzimajući gas, izbezumljujući stari njemački stroj. "Los Angeles, San Francisco, Las Vegas...?"

"Los Lobos", procvrkutala je Miranda veselo.

"Dovezi nas u Supetar i sve ti je oprošteno", minimalizirao je Pave.

Gule, Miranda u sredini i Pave straga - tako su sjedili. Nigdje na cesti nije bilo policije, prljavosivi bemvejac bio je pouzdan kao Bundesbanka.

"Piški mi se", kazala je Miranda.

"Ajmo u Nerežišća na cugu", kazao je Gule, "pa se tamo popišaj."

"Koji ću kurac u Nerežišćima?" pobunio se Pave.

"Mora bi tamo vidit jednoga tipa."

Pavi je zapravo bilo svejedno pa je zašutio.

Od starog gostioničara u Nerežišćima, na štekatu pod murvom čuli su o invaziji skakavaca. Stari je došao i bez ikakva uvoda stao zabrinuto pričati o skakavcima, koji su, zahvaljujući tko zna kakvim meteorološkim ili biološkim uvjetima, ove godine upravo preplavili otok. Naši junaci, međutim, nisu pokazivali zanimanja za razgovor pa se gostioničar mrzovoljno pokupio. Miranda je kasnije pošla na WC, Gule potražiti čovjeka koji mu je dugovao dvjesto maraka, a Pave se dokono uputio u mjesto. Malo poslije tri je bilo, nikoga na ulici, samo su cvrčci angažirano cvrčali, kao da je tridesetak stupnjeva celzijusa njihovo maslo.

Gotovo je nesvjesno ušao u crkvu. Odsutno je pritisnuo kvaku i vrata su se otvorila, a kad su se već otvorila, nekako je bilo prirodno ući unutra pa je zakoračio u mračnu i hladnjikavu unutrašnjost. Pomislio je kako već dosta dugo nije bio na ovakvome mjestu. Četverokutne grede od svjetla i prašine spuštale su se od prozora pod krovom do crvotočnih klupa desetak metara niže. Bilo je tiho, došao je sve do oltara. Tamo, na prašnjavom i voskom pokapanom bijelom stolnjaku obrubljenom čipkom ležalo je dvadeset i tri kune lemozine. Pave se osvrnuo i strpao ih u džep.

"Ča to činiš?!" odjeknulo je iznenada.

Pavi su se odsjekle noge. Preletio je pogledom po crkvi, ali nigdje nije vidio nikoga.

"Ostavi lemozinu!" ponovno je odjeknulo.

Čovječuljak od svojih šezdesetak godina, zdepast (Pavi se kasnije činilo da je bio i grbav), u plavoj i zelenoj kariranoj košulji kratkih rukava i hlačama od trliša, izvirió je iza golemog srebrnog križa pred vratima sakristije i uputio se prema Pavi.

"Ostavi lemozinu", ponovio je primičući se prijeteći.

"Lemozinu?!" začudio se Pave, sada već malo pribran.

"Te pare ča si uzeja!"

"Uzeja?!" ponovio je Pave karikirajući naglasak staroga.

"Lemozinu šta si uzeja ostavi ovod!" bjesnio je stari kuckajući kažiprstom u oltar.

"Ovod!" čudi se Pave.

Stajali su nekoliko trenutaka jedan nasuprot drugome u mrtvoj tišini.

"Lemozinu ostavi", kazao je stari smireno.

Pave je mučao, u jednome je času čak i pomislio kako bi bilo red da ostavi novce, a onda je ledeno kazao:

"Ajde, stari, biži ća, puknit ću te šakon."

Čovječuljak u kariranoj košulji se polako odmaknuo od Pave. Sasvim polako da ga ne uznemiri, a Pave je gurnuo golemi

mesingani svijećnjak - koji je strašno tresnuo o kamenu ploču oltara - i žurno izašao iz crkve.

"Lupežu!" derao se stan za njim. "Lupežu jedan, dabogda krepo!"

"Koji ti je kurac?" upitao je Gule Pavu. "Šta si ublidiija?"

"Ublidiija?" začudio se Pave neuvjerljivo.

Sjeo je na motor i naslonio se na Mirandina leđa. Ona je osjetila kako se on trese, ali nije ništa rekla. Pošli su u Supetar na benzinsku stanicu.

"Oćeš li da se ubijemo?" šapnuo je Gule u Supetru. "Nije mi napeto", rekao je Pave. "Onda ću ja sam, a ti ćeš vozit." "Okej."

Otišao je u WC slastičarnice, a Miranda i Pave su ostali sjediti vani. Ona se nikada nije drogirala, nije čak ni travu pušila, pa joj je bilo drago kad je Pave odbio heroin. Zagrlila je njegovu nadlakticu i stavila mu glavu na rame. Trajekt je upravo bio došao pa je gomila ljudi s torbama i putnim frižiderima prolazila pored njih.

"Šta je bilo?" rekla je Miranda.

"Ništa."

"Ma je nešto, reci mi."

"Pun mi je kurac svega", kazao je Pave nezadovoljno. "Ne da mi se više vraćat u firmu. Kad san zadnji put vozija u kamenolomu razbila mi se šoferšajba i sad gazda traži da ja to platin."

"Pa jesi li ti kriv?"

"Vraga san kriv. Minavala se jedna gromada, a kamion je bija najmanje trista metara dalje parkiran. Ko je moga očekivat da će jedna stina - ali, pazi, ovoliki bovan! - odletit tako daleko i puknit u šoferšajbu. Šta je najluđe, i gazda je to vidija. Kaže, nema problema, sredit ćemo to nekako, ništa se ti ne brini. Onda dođen prikjučer doma, a mater mi kaže da je poručija da san dužan dvista maraka za novu šoferšajbu."

Miranda je umukla, samo se još malo više stisla uz njega.

"Neman pojma šta bi moga radit", nastavio je Pave, "ali u firmu se ne vraćan."

"Bit će dobro."

"Bit će kurac dobro."

Sjedili su neko vrijeme mračno raspoloženi. Gule se vratio iz WCa i zaključao na stolici. Pave se malo razvedrio kada je za susjedni stol sjela jedna Slovenka s prelijepim francuskim buldogom. Pozvao je beštiju i stao je češkati po vratu i prsima, a ona se ukipila zahvalno zureći velikim crnim očima u njega.

"Ima smišnu čunku", rekao je Pave veselo. "Ajme, majko, evo liže mi ruku."

Gule se beskrvno nasmiješio. Bilo je već prošlo pet sati, Miranda i Pave su bili gladni pa su otišli na pizzu. Gule je uzeo sladoled. Kasnije su u lunaparku, koji se te godine

smjestio pored ceste koja je vodila do hotela Kaktus, igrali fliper i sudarali se u autićima. Gule se malo sabrao i djetinjasto tražio šećernu vunu, tvrdeći da je to najbolja stvar koju je on u životu jeo. Šećerne vune, međutim, nije bilo u ponudi lunaparka. Odlučili su se vratiti u Bol, bilo je već skoro osam.

Na tvojoj ruci prsten, u tvome oku suze.

Taj drugi što te uze ne voli kao ja, pjevao je Gule putem. Ne mareći za oprez lamatao je rukama po zraku karikirajući ganutost. Pave je, naravno, vozio. Uživao je u vožnji, motor je bio besprijekoran: startan, brz, pouzdan u zavojima.

Već je bio mrak kad su došli na onu krivudavu cestu koja se spušta prema Bolu. Svo troje su se pomalo ušutili, zamislili, Pave je koncentrirano zurio u cestu. Brzina im je bila najviše šezdeset kilometara na sat, bili su na vanjskome zavoju kada su ugledali svjetla kamiona pred sobom. Miranda je vrisnula, Pave je refleksno skrenuo s ceste. Kako na tome mjestu nije bilo branika, poletjeli su u dubinu kao cirkuski akrobati. Dugo, užasno dugo su letjeli, činilo se kasnije Mirandi. Gule je odskočio s motora, otkotrljao se po drači i kršu i udario glavom u jedan kamen.

Gore na cesti kamion što ih je presreo mirno je nastavio vožnju.

Bila je topla noć bez mjesečine, Gule se osvijestio. Čuli su se zrikavci, negdje neodređeno daleko jecanje neke žene. Bio je pospan, ali mu je bilo neudobno ležati na kamenju pa se podigao na ruke i koljena i sve pipajući stao bauljati uokolo. Na tvojoj ruci prsten, sviralo mu je u glavi, ona žena nije prestajala ječati, pa onda zrikavci, imao je strašnu glavobolju i spavalo mu se. Dugo je potrajalo dok je napipao nekakvu čvrstu i ravnu, hrapavu površinu pod sobom. Onda je ponovno legao. Nešto ga je šakljalo po licu, ulazilo mu u usta, nosnice i uho, kao da ga netko dira slamčicom, izaziva ga i smije mu se. Nasmiješio se i ponovno izgubio svijest. Tu na cesti su ga našli nekoliko minuta kasnije, u krvi, pokrivenog skakavcima.

Prošao je samo s potresom mozga. Imao je puno bubotaka po tijelu, ali mu ništa nije bilo slomljeno. Mirandi, koja nije uspjela odskočiti, motocikl je pao po nozi i slomio joj obje kosti potkoljenice. Pave je prošao najgore: pri padu se donjim dijelom trbuha nabio na ručku upravljača i ona mu je razderala utrobu sve do grudi - želudac, crijeva, jetru... sve živo! I onda je još pao i razbio lubanju. Totalna šteta!

Gliserom su ih prebacili u Split. Na ulici se sutradan pričalo kako je Pave poginuo, skloniji užasima su svo troje pokopali. Pave je imao tešku operaciju, navodno su ga šest sati krpali i poslije je dugo bio u komi. Nakon mjesec, mjesec i po možda, već je počeo malo prizdravljati da bi, zbog nezaliječene

frakture lubanje, nekakve infekcije u bolnici, što li, obolio od meningitisa. Počeo je buncati.

"Strah me je za njega - govori gluposti", rekla je Miranda Guli jednoga dana vrativši se iz posjete. "Uopće me nije pripozna, nego govori: 'Vrati lemozinu, vrati lemozinu!' pa onda: 'Puknit ću te šakon, pička ti materina, vrati lemozinu!'",

"On je u krizi", zaključio je Gule učeno. "Njega bi trebalo ufurat."

Pave je nakon tri mjeseca izašao iz bolnice i bio na kućnoj njezi kad ga je Gule prvi put posjetio. Na zidu iznad kreveta bila je raširena velika zastava američkog Juga od sintetičkog materijala, poster Brucea Springsteena. Vani je puhalo jugo, padala je kiša, sredina studenog je bila.

"Kako si?"

Pave je kimnuo glavom.

"Donio san ti jedan limun", kazao je Gule vadeći limun iz unutrašnjeg džepa "levis" jakete. "Samo jedan", rekao je huncutski, "više nan ne triba."

Onda je izvadio i špricu i heroin, Pave se namrštitio.

"Volio bi izać iz toga dira", rekao je.

"Zašto?"

"Tako."

"Koji ti je kurac?"

"Nemoj me to pitat."

"Oće li te smetat ako se ja ovde ufuran?" upitao ga je Gule poslije nekoliko časaka tišine.

"Neće."

Htio mu je pokazati kako mu nije stalo, kako mu je posve svejedno što on kuha dop pred njim i puni špricu. Nimalo ga ne vuče želja da se i on zavida, jebe mu se!

"Je li ti problem da me ubodeš", kazao je Gule. "Jedna mi se vena ovde na nozi iza kolina baš lipo vidi, a nezgodno mi je da je sam nađen."

"Šta me mantaš ka mulca", naljutio se Pave.

Gule je skinuo iglu i spremio gan u džep.

"Oprosti", rekao je skrušeno.

"Okej."

"Motor ti je u mene, još bi se da spasit. Ako ništa drugo, moga bi ga prodat u dijelove."

"Doć ću ovih dana."

Nije došao. On i Miranda su poslije dva mjeseca otišli u Njemačku, kod njezine tete koja gore negdje ima restoran. Vjenčali su se. Svećeniku koji ih je vjenčao, našem čovjeku u katoličkoj misiji gore, mlađem tipu, Pave je ispričao kako je s oltara u crkvi Svete Margarite u Nerežišćima zdipio lemozinu, kako je stradao i kako se nakon svega odlučio promijeniti.

"Bog nije osvetnik", kazao mu je pop, "ali ako ti takav način pomaže da se ostaviš droge, onda je u redu."

I tako je Pave već godinu dana čist, navodno dosta pije. Miranda čeka bebu, a Gule je zbog dilanja jedno vrijeme bio u istražnome zatvoru. Sada je kod kuće, obično na stepenicama pred zgradom čita stare "Stripoteke", Ripa Kirbvja u srpskom prijevodu.

"Evala, Gule, kako si?"

"Tako, tako", kaže on. "Sad san u jednoj, ajmo reć, blago silaznoj putanji. Sta je s tobom?"

"Nije loše."

"Pozdravi gospođu majku", veli Gule.

Kao sendvič iz samoposluge Njih su petorica zajedno odrasli u jednoj zgradi u bivšoj Ulici prvoboraca. Na četvrtom katu stanovao je umirovljeni sudac koji je zračnom puškom s balkona gađao golubove u dvorištu. Duže sijede kose i prodornih plavih očiju, pomalo je nalikovao na Klauza Kinskog, vozio je bijeli "ford" i imao napirlitanu mladu ženu koja je govorila jakim vlaškim naglaskom. Njih dvoje nisu osobito važni za ovu priču. Važni su njih petorica i oni sami su jako dugo bili važni jedan drugome. Znaete kako je to: nekoga poznaješ cijeli život, a taj život nije neko veliko vrijeme. Još si mlad i svijet se čini jednostavan kao sendvič iz samoposluge. Njih bi vam petorica mogla ispričati na stotine anegdota u kojima se, kao u nekoj seriji što već dugo ide na televiziji, pojavljuju uvijek isti likovi: Stipe, Truba, Kole, Mario i Bozo. Njih bi vam petorica, velim, mogla ispričati na stotine anegdota iz zajedničkog djetinjstva, ali u posljednje vrijeme ne vole puno pričati o tom razdoblju svog života.

Najprije su sjedili na zidiću pored kafića u susjedstvu i satima slušali starije borce na štekatu, kako pričaju o curama i motorima. Onda su i oni sami sjeli na štekat i naručivali dužu kavu i poslije, kada su imali više novaca, pivo. Nikada ništa jače, alkohol im nije bio napet. Napijanje je bilo za vlaje. U diru je bilo ljepilo. Local kids were sniffin' glue, not much else for akidto do, pjevaju Poguesi. Teško je kazati tko im je otkrio vještinu mazanja najlonske vrećice "neostikom" i udisanja njegovih isparenja. Tko im je objasnio što je to "fleš". To zapravo i nije osobito bitno, jer nije dugo potrajalo. Bio je to mulački dir.

"Gongali smo se ka mulci", govorili su kasnije, kada su imali petnaest ili šesnaest godina.

Marihuanu su prvi put zapalili u sedmom razredu. Mario je izvadio maleni bijeli tuljac iz džepa na prsima. Imao je crnu košulju kratkih rukava s naslikanim tigrom na leđima.

"Ja neću", kazao je Stipe.

"Ja oću", kazao je Truba.

"Kretenu, to je prava droga, to više nije zajebancija".

Stipu su '92. uhvatili s kilo i po trave u gepeku kad se vraćao iz Hercegovine. Dim je bio za prodaju i, onako, za

rekreaciju s ekipom. Stipi trava već duže više nije bila napeta.

Dobio je dvije i po godine i odležao ih u Lepoglavi. Sada hoda gradom i svima priča kako je bio žrtveni jarac. Nikome nije baš bistro tko je Stipu žrtvovao i zbog čega. Slušam ga dok mi priča i zabrinuto klima glavom. Nepokolebljiv sam u odluci da mu ne platim piće.

Heroin je eksplodirao u gradu! Bilo ga je i prije, ali puno manje i bio je skup. Dugo, dosta dugo, heroin je bio buržujaska fora, ekskluzivan. Narkomani su obijali ljekarne. A onda, odjednom, bio je pun grad horsa, bio je jeftin i klincima se činio bezazlen kao parizer. Njih su ga petorica jedno zanemarivo kratko vrijeme samo šmrkali. Bozo je prvi skinuo nevinost. Na štekatu je zavrnuo rukav karirane košulje, sedmi mjesec je bio. Vrućina!

"Zavida si se?"

"Aha."

"Volio bi i ja, ali mi dođe slabo od igle", kazao je Kole.

Kole se zbilja nikada nije navukao na dop. Ali ne zato što mu je bilo muka od injekcije, nego stoga što su mu starci skužili u kojemu je điru i ekspresno ga poslali baki u Daruvar. Tamo je završio srednju i poslije upisao strojarstvo u Zagrebu. Navodno je dobar student. U Split je, što se zna, došao još samo jedan put. Stipe ga je iz dvorišta vidio kako stoji na prozoru. Prepoznao ga je. Kole njega nije, ili se barem pravio da ga ne poznaje.

Prvih godinu dana, dok su još bili samo vikendaši i heroin im nije bio napet kako će im kasnije biti, Stipe, Truba, Kole, Mario i Bozo još su uvijek bili najbolji frendovi i častili jedan drugoga. "Nema veze što nemaš, ja ću te ufurat, pa ćeš ti mene kad ja ne buden ima." Još su bili vezani nitima zajedničkog djetinjstva, a cijela se ta frka s heroinom nije činila ozbiljnijom od igre kauboja i Indijanaca u parkiću od prije deset godina.

Moralo je proći godinu dana, godinu i po možda ili dvije, i njih su četvorica (Kole je već odavno bio otišao) bili definitivno navučeni. Ne bi se moglo kazati da su prestali biti prijatelji, ali između njih više nije bilo ni šušta ni gusta. Kao da su se Lennon i McCartnev razdvojili, a Beatlesi se još nisu raspali. Njih su petorica ostali pomalo svaki za sebe i to nije bio dio prirodnog procesa odrastanja, znak zrelosti u kojoj čovjek više nije onako velikodušan, kako je bio kao dijete.

"Koji mu je kurac, dolazi mi pod prozor pa me zove", kazao je Stipe. "Skoro svaki dan žica da mu dan da se sredi, već mi je mater počela sumnjat. Prokinit ću ga šakon, jeba me pas ako neću!"

Stipe je diko, uglavnom travu, a heroina je uvijek imao za svoje potrebe. Truba se zaposlio u jednoj građevinskoj firmi i vječno bio bez novaca. Mario je uletio u mafiju što je krala i preprodavala aute. Bozo je neko vrijeme bio u jednoj komuni za liječenje narkomana u Italiji, a onda je pobjegao u Amsterdam. Valjda je još uvijek tamo. Nitko ne zna što je s njim, nikome zapravo nije ni previše stalo da sazna.

Kolini su starci na kraju ove priče kupili novi "fiat tipo". Jarko crveni je auto, međutim, možda samo petnaestak dana bio njihov. Ukrali su im ga iz dvorišta. Poslije nekog vremena Mario se izjadao Trubi:

"Coviče, crnjak mi je".

"Staje?"

"Zamisli, zamračin jednu makinju i posli skužin da mi je od prijatelja."

"Od kojega?"

"Ma, znaš ga i ti".

"Neman ti pojma."

"Od Kole."

"Jebote, baš je crnjak", kazao je Truba.

"Sta nisi pogleda čiji je?"

"Šta ću gledat, ka da na autu piše čiji je."

Truba je poslije otišao kod Kolinih i tražio dvije stotine maraka, a on da će im kazati tko im je ukrao auto. Mariju nisu mogli ništa dokazati, a izdajica je završio na traumatologiji U bolnici se grebao za besplatne heptanone.

Onaj sudac još uvijek sjedi na svom balkonu sa zračnom puškom u rukama, ali mu se ruke previše tresu, tako da golubovi mogu biti mirni. Njegova je žena položila vozački i svaki dan nekamo odlazi bijelim "fordom". Svijet priča da se spetljala s nekim vaterpolistom.

Horvatovi pilot epizoda za jednu televizijsku trakavicu Horvat je upravo podigao plaću, tisuću i petsto kuna nosi u džepu. Užasno se osjeća, bijesan je kao zvijer. U uredu su pričali o povišici. Uvijek samo pričaju. Stoka! Sto da učini s tisuću i petsto! Može se jebat. Kako oni misle da će on nahraniti troje djece i ženu na bolovanju, kako platiti režije i registraciju auta?

Njemu trebaju cipele, a djeca bi htjela papigu. Stoka! Njegova se djeca hrane na Caritasu, a njihova... Ma sve je to stoka. Puštaju ga da crkne ko pas licemjerno to odlažući smiješnim svotama za koje se ne može ni prehraniti... Djeca bi htjela papigu.

Horvat prolazi preko tržnice. Šverceri mijenjaju devize, gleda ih mračno. Štandovi su puni voća: jabuka, naranača, jagoda, banana, svega blaga Božjeg. Klinac, nema ni dvadeset, broji novce za štandom. Horvat gleda veliki plik uredno složenih stotica. Jebem ti državu, misli.

Na štandu je složena velika hrpa jagoda. Sto i pedeset kuna kilo. Tko to može kupiti?

"Pošto su jagode?" pita. Pita bijesno, ne zato jer ne zna (cijena je lijepo ispisana), nego da se posvađa s trgovcem, da ga postidi. Ali klinac se ne da.

"Stopedeset", odgovara drsko, smiješeći se, kao da zna da Horvat nema novca za jagode. Horvat se osjeti izazvanim.

"Dajte mi...", kaže nesigurno.

"Koliko? Kilo, dva, tri, pet, deset...?"

"Deset?" bubnu Horvat i odmah se pokaja.

"Nema problema" odvrati klinac i stade puniti bijelu najlonsku vrećicu grabeći jagode rukama.

"Stani!"

"Šta je, nećeš?" reče klinac bezobrazno mu se smiješeći u lice.

Horvata zaboli njegovo drsko "ti", i on, koji se ponižava u uredu, pred Caritasom, u redu za crni kruh, ne htjede se poniziti pred ovim kincem petnaest godina mladim od njega, balavcem koji je vjerojatno jedva završio srednju školu.

"Hoću!" reče odlučno.

Nosio je vrećicu s jagodama kao kamen oko vrata, kao križ. U daljini ugleda poznanika i brzo, stideći se, zamaknu u prvu vežu. Tamo su pored vrata stajale vreće sa smećem i on poželi ostaviti jagode tu.

"Jesi li donio plaću?" upita ga žena.

"Jesam. Evo", reče Horvat i podiže vrećicu s jagodama.

"Sto je to?"

"Jagode! Stopedeset kuna kilo - deset kila - tisuću i po kuna."

"Ti si poludio!" viknu žena očajno. On je životinjski ošamari i ona otrča u sobu plaćući. Horvat ude u kuhinju i spusti jagode na sto. Sjede. Buka s ulice, plač, glas radijskoga voditelja: "Polje niskog pritiska iznad zapadne Europe zahvatit će u toku dana i naše krajeve..."

U stan bučno utrčase djeca.

"Tata, što je to?" upita najstarije.

"Jagode, jedite."

I djeca stadoše jesti. Pohlepno, malim ručicama. Najmlađa ih je gnječila u ruci i lizala s dlana. Horvat se nasmiješi. Kao mali praščići, pomisli. Tri praščića. Tko se boji vuka još? Na vratima se pojavi žena.

"Vidi ih", reče on, "ko praščići."

Žena se nasmije pa sjede i ona.

Tamanili su jagode dugo ne prozborivši. Napokon on reče:

"Dobre su, je l' da?"

"Mmm", promrmlja žena zadovoljno punih ustiju. Horvat se okrenu i gore, iznad usta zamazanih sokom jagoda opazi gotovo zaboravljen životinjski sjaj u očima svoje žene.

"Djeco, idite se vani igrati" reče.

Kad su djeca izašla, on joj zagnjuri glavu u grudi sapete izlizanom kućnom haljinom. Žena se neuvjerljivo branila.

"Stani, luđače!"

"Mmm, ti si moja jagoda."

"Idemo u sobu."

"Mmm."

Svlačili su se žurno i nespretno još na hodniku, kroz dvanaestogodišnje naslage ustajale svakodnevice otužnoga braka provalila je neartikulirana mladenačka želja, smotana pohota dvoje amatera (što su, ruku na srce, uvijek i bili). Ona je odmaknula pokrivače s postelje. On se bacio kao Tarzan.

"Volim te."

"I ja tebe."

"Jagode", prošapće ljubeći joj bradavice, gladno kao dijete.

"Jagoda", reče nježno mu primivši ud prstima.

Poljubiše se strasno i dugo.

Bilo je lijepo kao nikad prije. On je bio strpljiv i nježan, ona opuštena i poduzetna. Zaspashe naposljetku čvrsto zagrljeni.

Horvatovi spavaju. Dugo, jako dugo nije im se dogodilo nešto nesvakidašnje lijepo, nešto što bi iskliznulo iz tračnica sirotinjske rutine: bezukusnih konzervi iz paketa humanitarne pomoći, soap opera, "Sedme noći", ritualnih istina licemjernih političara, girica iz zajedničke zdjele... Izreka "Mos" se jebat", koja se na ovim prostorima uvriježila kao izraz beznađa, za njih je dobila svoj puni smisao. Ovaj put je bilo posebno lijepo jer su osjetili dašak slobode i dostojanstva u gotovo suicidalnom činu trošenja mjesečne zarade na mizernih deset kilograma sezonskog voća. Ali, što poslije, kada ih njihova bijeda opali po glavi kažnjavajući ih za neposluh, kada spoznaju kako nisu likovi iz televizijske trakavice... Tiho, evo, bude se.

U sobu punu tužnog mirisa ljubavi uvlačio se mrak. Najprije se probudila ona. Pažljivo je odmaknula njegovu ruku i izvila se iz zagrljaja. Obukla se brzo skupljajući odjeću po hodniku. Bilo ju je stid. Pokupi onda njegovu odjeću, složi je preko stolice i pokri ga. Onda ode u kuhinju. Ugledavši ostatke jagoda rasute po stolu, osjeti mučninu. Otrča u kupaonicu i stade povraćati u WC školjku.

To ga razbudi. Ležao je dugo zatvorenih očiju. Nije mu se ustajalo.

Život ima smisla Toni Makaroni prodaje četke za kosu, budilice, stolne usisivače, komplete noževa, kozmetiku, masažere, magnetne narukvice, čajeve za mršavljenje i naočale za sunčanje, kožne rukavice, penkale, dezodoranse za stan i auto, anatomske jastuke i elektronske adresare. Makaroni mu je, naravno, nadimak, još iz djetinjstva, bez osobita značenja. Poslije smo ga prozvali i Toni Udav, a to je već bilo

smislenije. Manijak je, naime, dosadan kao proljev: ščepa te za ruku i ne pušta satima, naposljetku ti već utrnu i pomodne prsti od njegova stiska. Možeš ravno na hitni kirurški na amputaciju, a on da stani, stani, još samo ovo da ti ispričam. I sad, kao takav, je li, Toni Makaroni, odnosno Toni Udav se kao čovjek i građanin ostvario tek u zvanju trgovačkog putnika.

Prije je bio parketar, i to vrlo loš: kucne dvije letvice, a onda se uspravi i stane laprdati o ozonskim rupama, rekonstrukciji Vlade, skupoći, ribolovu, opremi za udavače, obrazovnom sustavu, reumatizmu, nogometnoj reprezentaciji... Čega god se dohvati, sve mu je zanimljivo, a najdraže mu pričati kako su danas majstori nepouzdana. Na kraju je, naravno, izišao na loš glas, više ga gotovo nitko nije ni zvao da mu radi. Kad, odjednom, upadne ti on među akvizitere, najprije je, čini mi se, akvizitirao nekakve kalendare i rokovnike.

I sad, hvala Bogu, sa svojom gnjavatorskom naravi zločinačkih razmjera on prodaje više nego itko u tome poslu. Nutka te nekakvom budalaštinom dok ne padneš sa stolice od iscrpljenosti, i kineska tajna policija je valjda milosrdnija od njega. Normalnom bi čovjeku bilo neugodno tako gnjaviti, svatko od nas već bi stoput odustao, ali Toniju ne, taj ne pušta, kao oni pit bullovi što zagrizu pa im se ukoči čeljust. Naposljetku se ti sramiš zbog njega. Gledao sam ga jednom tako dok je prodavao ruževe za usne, bio se dohvatio nekakvih dviju starica koje se valjda u životu nisu šminkale pa ih uvjerava u kvalitetu ruževa koji, navodno, ne ostavljaju tragove na čašama. Na kraju se mamlaz sam našminkao - majke mi, sam je sebi zacrvenio usta! - pa uzeo jednu čašu da dokaže neizbrisivost šminke. I babe, što bi drugo, kupile. Samo da ga ne gledaju.

Kako je bivao uspješniji, tako je širio posao, sve dok nije počeo prodavati valjda sve što akviziteri nude. Jedno je vrijeme čak i upošljavao ljude da rade za njega. Kasnije je odustao od toga. Ja mislim da ga je najviše oparilo ono kad je zaposlio jednoga da prodaje noževe. On dao frajeru da prodaje noževe, a ovaj ubio čovjeka. Ozbiljno, ubio ga ko zeca. Došao prodavač do mušterije na klupi u parku pa mu nudi noževe, a ovaj mu kazao da neka, da oprostite, odjebe. A prodavač se razbjesnio pa, ni pet ni šest, nego uzeo najveći, onaj mesarski nož iz superpovoljnog kompleta od sedamnaest noževa i opa! - zabije ga tipu u prsi. Poslije se policija raspitivala kod Tonija, da kako nije znao da je njegov prodavač patološki tip koji je do prije pola godine robijao zbog trostrukog ubojstva? A Toni da otkud bi mogao tako nešto znati, kao da nekome na čelu piše tko je i kakav je? Budalaš se javio da bi prodavao i Toni mu, hvala Bogu, dao da prodaje. Bilo mu je, doduše, malo sumnjivo kad je vidio da ovaj ima na vratu istetoviranog

škorpiona, ali, misli, to nije njegov posao, što se njega tiče što se netko tetovira po vratu. A je li tako? Da je Toni znao da je posrijedi patološki tip, naravno da mu ne bi dao noževe. Dao bi mu da prodaje kremu protiv celulita ili nešto slično.

Taj put kad mu je policija banula, Toni je jednome pozorniku prodao šah s figuricama od imitacije slonovače, a drugome je uvalio knjigu 101 trik na koje padaju vrlo mlade djevojke. Smeće jedno, taj bi valjda i Nelsonu Mandeli prodao solarij!

Ali, prije neki dan se ipak zeznuo, kako je bilo, dobro je majmun živu glavu izvukao. Pošao je bio u Romansu, u kafić od onoga zelenaša što ga zovu Kubura, da prodaje mala baterijska glačala, sto devedeset devet kuna komad, jednoga dobiješ na poklon. Upao, dakle, Toni Makaroni u kafić s torbetinom preko ramena kao da vola nosi. A upicanjen, odijelo u boji trule višnje, zavezao kroatu, cipelice, obrijan, sve po peesu. Okrenuo se oko sebe, promislio načas i pravac prema jednom stolu. Tamo sjede dvojica danguba s čačkalicama među zubima, odmah vidiš da su to nekakvi mudrijaši što samo čekaju da im dođe netko kao Toni pa da ga malo uhvate u đir. Ali Toni zna što radi: pričao mi je da kad uđeš u jednu grupu građana, najprije moraš uništiti zajebantsko gnijezdo otpora. Pa umjesto da smotaju oni tebe, smotaš ti njih, i kada ti to uspije, ostali dolaze na tanjuru s plavim obrubom.

"Dobar dan", prilazi Toni, "dozvolite da vam ponudim ove krasne male peglice za svaku prigodu, cijena je gotovo simbolična - samo sto devedeset devet kuna, a kada kupite jednu, drugu dobijate na poklon." Jedan od mudrijaša tada mrzovoljno podiže pogled pa odbrusi da koji će mu... je li... nekakva pegla? Drugi se zadovoljno zacereka. "Pa vidite, to se i moj stric pitao", kaže trgovac snishodljivo, ni na tren se ne našavši uvrijeđenim, "a onda je neodgodivo morao biti nazočan jednom poslovnom sastanku. I što mu se dogodilo, molim vas lijepo? Odijelo mu je od duga sjedenja bilo zgužvano kao da ga je, što bi rekli, krava sažvakala..." "A šta ako se nama sviđa da je odijelo zgužvano ko da ga je krava sažvakala?" upade prvi zajebant nepomirljivo. "Šta ako je sad takva moda? dometnu drugi i ponovno se priglupo zasmija.

"Ha, ha, ha", zasmija se i Toni usiljeno. "Dopustite da vam pokažem", kaže on ne obazirući se na prigovore o zgužvanoj modi, uključuje peglicu. "Pogledajte kako se samo brzo grije njemačka tehnologija! Kad Švabo nešto napravi, nema tu... Evo, pipnite! Slobodno, slobodno pipnite, neće vam ništa biti", pruža on ploču glupljem od dvojice danguba. "Uuuu, jebem ti život, što grije", složi se ovaj udivljeno i Toni već zna kako je malo ostalo da ih obojicu spremi u džep. Osvrće se pobjednički, a svi se u kafiću već znatiželjno naviruju prema njihovome stolu. "Daj da i ja vidim", reče sada i mrzovoljniji mudrijaš pa krenu rukom prema ploči peglice, kad odjednom...

Tres! Tip je nogom udario u vrata od kafića, upada s pištoljem u jednoj ruci, bomba mu u drugoj, pa ni dobar dan ni faljen Isus, nego puca u strop: bum! - jednom, bum! - dvaput, bum! - triput, bum! - četvrti put. Svi u kafiću skaču na pod. "Aaaaaaaa!" prodera se majmun strahotno. U mrtvoj tišini još se samo kazetofon čuje: "Marijaaaa Magdalenaaaaa!" Bum! zašuti i kazetofon. "Branka!" povika tada frajer očajno. "Braaankaaa!" zariče on kao ranjena zvijer. "Braaankaaaaaaa!" "Molim", začuje se tada posve tiho odnekud. "Branka, di si?!" zavapi ovaj. "Evo me", izviri sitna konobarica iza šanka. Nasilniku se razvedri lice. "Ej, Branka, Branka, Braaaankaaa!" zapjeva on zanosno dok su mu se oči punile suzama pa priđe šanku i svom snagom udari čelom u mramornu ploču.

"Kučko, zašto me ne voliš?!" zaurla on mračno. "Pa volim ja tebe, Igore", prizna tada konobarica Branka. "Puno te volim: ti si mi najbolji prijatelj." "Prijatelj?!... Prijatelj?!... Aaaaaaaa!" zaviče ponovno ovaj Igor pa ponovno tresnu čelom u šank. "Ubit ću te!" kaže podižući pištolj. "Ubit ću te, kučko jedna!" "Nemoj, Igore", zacvili Branka. "Nemoj, molim te!" "Hoću!" "Nemoj!" "Hoću!" "Nemoj!" "Hoću!" "Nemoj!" "Ma, hoću!" zainati se Igor. "I dosta priče! Ubit ću nas oboje da ti bude lakše. Najprije sebe pa tebe."

"Misliš obrnuto", začu se tada negdje s poda. "Molim?!" zbuni se Igor. "Khm", nakašlja se Toni Makaroni, "kazao si da ćeš ubiti najprije sebe pa nju. Valjda si mislio da ćeš ubiti nju pa sebe." "Što se vi miješate", upade konobarica ljutito, "to nije vaša stvar." "Točno", složi se Igor, "šta se ti miješaš. Ako te baš zanima redosljed, ubit ću najprije sebe, pa tebe, pa nju. Kako ti se to sviđa, a?" "Khm", nakašlja se ponovno Toni, "dozvolit ćete da je to meni još uvijek malo nelogično, ali, hvala Bogu, svatko ima pravo na svoje mišljenje, je li? Kako bi to bilo da svi isto mislimo... Ono što je meni u ovome svemu, međutim, puno važnije...", reče trgovački putnik pomalo ustajući. "Ko ti je dozvolio da se digneš?!" dreknu Igor. "Vraćaj se na pod!" Toni se spusti na koljena. "Je li može ovako?" kaže. "Ajde da se nađemo na pola puta pa da ne bude ni po tvoju ni po moju, nego negdje između." Tip s pištoljem u jednoj ruci i bombom u drugoj ništa ne kaza, reć bi, zbunio se čovjek.

"Igore...", počne Toni Udav očinski, "... Igor se zoveš, je li? Mogu li te zvati Igore?... Vidiš, Igore, to što si ti upravo naumio napraviti jedna je vrlo besmislena stvar. Dozvoli da ti ovdje ispričam jednu priču koja je vrlo nalik tvojoj. Moj se stric, naime, jednoga dana, isto tako kao i ti sada, poželio ubiti. Žena mu je umrla, sin se odao porocima, penzija ne dolazi i striko, što bi drugo, otišao na prugu pa legao na tračnice. Legao na tračnice da ga vlak pregazi, razumiješ? Možeš li uopće shvatiti kako je bio očajan kad je poželio tako

skrušeno. "Ništa za to", kaže Toni jednostavno, "sva je sreća da si se naumio ubiti baš u kafiću u kojemu sam se ja zatekao. Pa kad netko kaže kako sudbina ne postoji, jer baš ja ti mogu iznimno povoljno ponuditi životno osiguranje jedne austrijske firme, mjesečna rata je takorekuć simbolična - petnaest maraka! A što ti je petnaest maraka? Tura pića za tebe i tvoje prijatelje", kaže Toni Makaroni i već prilazi Igoru. "Onda", kaže uzimajući nesretniku oružje iz ruku, "mislim da bi najpametnije bilo da pođemo odmah do mene, ja stanujem tu u blizini, pa da sastavimo ugovor."

Toni spušta pištolj i bombu na šank, kafićem se prolomi aplauz.

Malo kasnije, policija je Igoru natakla lisičine na ruke, prati ga do marice, a Toni Makaroni za njim. Inspektor Viđak ga zaustavlja. "Di ćeš ti?" upita. "To je moj klijent", kaže Toni. "Ti si mu odvjetnik?" kaže Viđak. "Ne, nego moramo sastaviti ugovor za životno osiguranje." "Ma kakvo životno osiguranje", razbjesni se Viđak, "bježi odavde, budalo jedna!" "Dozvolite", kaže Toni posežući rukom u torbu, "ako imate malo vremena, da vam ponudim ove krasne male peglice za svaku prigodu." "A što će meni pegla?" reče policajac začuđeno. "Pa vidite, to se i moj stric pitao, a onda je neodgodivo morao biti nazočan jednom poslovnom sastanku..."